



591950355



101 KØBENHAVNS  
KOMMUNES  
BIBLIOTEKER

887

en-

en

den

nde

rd

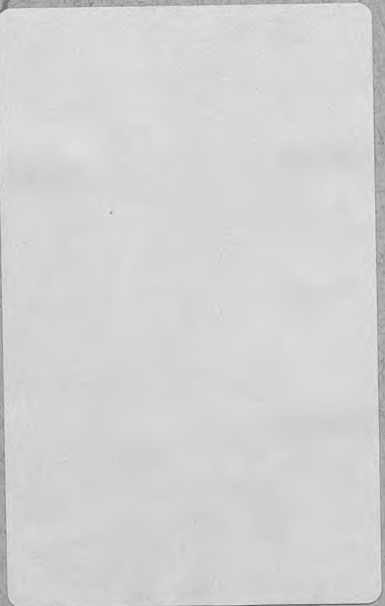
RHB

KØBENHAVNS  
RÅDHUSBIBLIOTEK

09.6587

Re

Ex 1

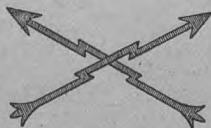


TRAADEN FRA  
DEN RØDE GAARD

MINDER FRA  
40 AAR I TELEGRAFVÆSENET

*af*

*C. REIFFENSTEIN-HANSEN*



MED 37 ILLUSTRATIONER

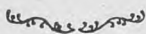


J. FRIMODTS FORLAG  
K Ø B E N H A V N  
· M C M X I X ·

KØBENHAVNS  
RÅDHUSBIBLIOTEK

09.6587 Re

TR A A D E N F R A  
D E N R Ø D E G A A R D



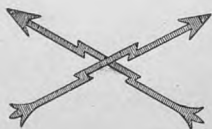
TR A A D E N F R A  
D E N R Ø D E G A A R D

M I N D E R F R A

40 A A R I T E L E G R A F V Æ S E N E T

A F

*C. REIFFENSTEIN-HANSEN*



M E D 37 I L L U S T R A T I O N E R



K Ø B E N H A V N  
J. F R I M O D T S F O R L A G  
· M C M X I X ·

H. H. THIELES BOGTRYKKERI. KØBENHAVN



---

---

# I N D H O L D

---

---

## *TRAADEN FRA DEN RØDE GAARD*



DEN OPTISKE TELEGRAF . . . . .	9
DEN ELEKTRISKE TELEGRAF. . . . .	19
FREDERICIA STATION . . . . .	152
ANDRE JYDSKE STATIONER . . . . .	177





---

---

# I L L U S T R A T I O N E R

---

---

## *T R A A D E N F R A D E N R Ø D E G A A R D*



DEN OPTISKE TELEGRAFSTATION VED NYBORG . . . . .	9
EN LITERÆR TELEGRAFBESTYRER . . . . .	11
H. C. ØRSTED (BUSTE) . . . . .	20
ETKORET BLYKABEL 1852 . . . . .	21
DET FØRSTE APPARAT TIL ØRESUNDSLINIEN . . . . .	29
FABER (BRYSTBILLEDE) . . . . .	31
FORCHHAMMER . . . . .	35
EN PRØVEKASSE 1852 . . . . .	36
DEN GAMLE PORCELLÆNSFABRIK . . . . .	43
MONUMENT PAA FABERS GRAV . . . . .	65
TELEGRAFDIREKTØR HØNCKE . . . . .	67
WHEATSTONE, DEN FØRSTE RECEIVER (1879) . . . . .	69
HENRICHSSENS TELEFONER . . . . .	70
STATSTELEFONENS FØRSTE LOKALE I KØBENHAVN. . . . .	75
INDTELEFONERING PAA GÅNGEN . . . . .	76
DEN STORE APPARATSAL FØR OMBYGNINGEN 1913. . . . .	80
INDLEVERINGEN I VALKENDORFSGÅDE TIL 1913 . . . . .	81

DEN GAMLE BATTERIKÆLDER. . . . .	87
LILLE PETER . . . . .	91
UDLEVERINGEN 1902 . . . . .	95
MEDLÆRNING. KONTAKT . . . . .	109
DEN GAMLE POSTGAARD. . . . .	111
I ENDESTILLING . . . . .	114
STORT UDSLAG . . . . .	117
MULVAD OG STECHER . . . . .	119
MEYER . . . . .	123
TELEGRAFSKOLEN (»FRIVILLIGE DAMER«) . . . . .	125
DEN FØRSTE SOUNDER . . . . .	129
OPPE I PÆLEN . . . . .	137
PAA LINIARBEJDE . . . . .	139
OVERTELEGRAFBESTYRER HENRICHSEN KONFERERER MED BESTYRERNE . . . . .	141
MR. CREED DEMONSTRERER »CREED APPARATET« . . . . .	145
LUFTPUMPE TIL CREED APPARAT . . . . .	147
TELEGRAFBESTYRER MOLLER. . . . .	153
TELEGRAFBESTYRER PETERSEN . . . . .	157
ET SJAK GAMLE FREDERICIANERE . . . . .	165
FREDERICIA STATION I SLUTNINGEN AF FIRSERNE. . . . .	175



---

---

## DEN OPTISKE TELEGRAF

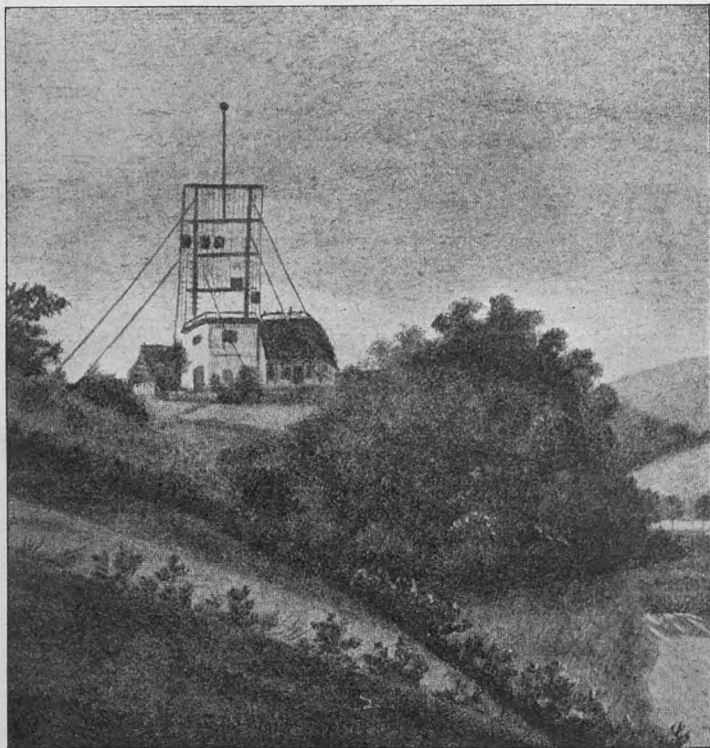
MED LYNETS FART. — DEN LITERÆRE BESTYRER OG SØMANDEN. —  
NAAR OBSERVATØREN HAVDE KIGGET FOR DYBT I GLASSET. — TRE  
DAGE OM AT TELEGRAFERE 10 ORD. — EN LUFTIG EMBEDSBOLIG.

---

**L**ES EXTRÊMES SE TOUCHENT kan man med en vis Beret-  
tigelse sige om den gamle optiske Telegraf og den hyper-  
moderne Gnisttelegraf. Disse to Yderligheder har  
det Berøringspunkt, at de begge er traadlose; men medens  
den gamle Telegraf var beregnet paa at skulle opfattes ved  
Øjet, er den nye Tids Traadløse indstillet paa Øret.

Den optiske Telegraf havde sin store Begrænsning deri,  
at den kun var anvendelig i sigtbart Vejr. Her i Landet  
blev den taget i Brug Aar 1800. Der fandtes ialt 23 Sta-  
tioner paa Sjælland, Fyn, Als og i Sønderjylland. Tele-  
graferingen foregik fra høje Galger, hvor der var anbragt  
en Del store Klapper, som ved at bringes i forskellige  
Stillinger betegnede et eller andet Tal. Dette Tal var ind-  
tegnat i Signalbogen, og udfør Tallet stod det Bogstav  
eller Ord, som ved Aflæsningen skulde sættes i Stedet.

Man telegraferede paa den Maade, at en Mand stod  
med en Kikkert for Øjet og dikterede de Tal, han kunde



Den optiske Station ved Nyborg omkring Aar 1800.

afløse paa den nærmeste optiske Station, en anden Mand stillede Klapperne efter Diktatet, og saaledes fortsattes der Rækken igennem til Endestationen. Tallene og deres Betydning blev indført i en Protokol af den saakaldte literære Telegrafbestyrer. Manden med Kikkerten førte Titel af den søkyndige.

Det var for en Nutidsbetragtning en sen Død med en

saadan Telegrafering, og dog er en af Datidens literære Bestyrere saa begejstret over Metoden, at han paastaar, en Efterretning, der befordres gennem den optiske Telegraf, naar frem med en Hurtighed, der nærmer sig Lynets.

Man var ikke fordringsfuld, og Lynene var maaske ikke saa hurtige i Vendingen paa den Tid, alt er jo gaaet over i et hastigere Tempo, eller muligvis har den literære Bestyrer tænkt paa et forsinket Lyn. Den optiske Telegraf var i høj Grad afhængig af Vind og Vejr, og det var ingen billig Historie at telegrafere; men man har næppe heller den Gang brugt at sende Lykønskings- og Hyldesttelegrammer ved enhver Lejlighed, hvor nogle Mennesker samledes for at spise et Stykke Smørrebrød og drikke et Glas.

At telegrafere over Storebælt kostede om Sommeren 2 Daler og om Vinteren 5 Daler for indtil 50 Ord. Naar Taksten var højere om Vinteren end om Sommeren, skyldtes det vel den større Ubhagelighed, hvormed det var forbundet i den kolde Aarstid at aflæse Signalerne. Den Mand, der stadig skulde staa i den fri Luft med Kikkerten for Øjet maaske i stræng Frost, kunde nok blive blaaafrossen paa Næse og Fingre, inden han fik ekspederet et Telegram.



En literær  
Telegrafbestyrer.

Personalet paa hver af de optiske Stationer bestod som oftest af to Personer. I en gammel Instruks for Bestyrere af Telegrafene hedder det bl. a.: »Da Mangel paa saadanne Personer, som forene de ved en Kyst Telegraf uundværlige Kundskaber, har gjort det nødvendigt ved de vigtigste af dem at ansætte tvende Personer, en Literatus og en Sømand, saa paalægges det disse tvende i Enighed og Samdrægtighed at staa hinanden bi med deres særskilte Kundskaber som det sikreste Middel til at befordre den kongelige Tjeneste saa vel som til at leve paa den behageligste Maade med hinanden,«

Det fremgaar af denne Instruks, at man ikke disponerede over alsidigt uddannede Telegrafmænd til den optiske Telegraf, og der har sikkert været en social Kløft mellem den literære og Sømanden. Man fandt det jo fornødent at indskærpe dem at leve et behageligt Samliv i Enighed og Samdrægtighed, og Grunden var naturligvis den, at disse to Personer af forskellig social Dannelse, den djærve Sømand og den forfinede Literat, som stadig var henvist til hinandens Selskab, let kunde gaa og se sig gale paa hinanden.

Ofte kunde et ellers ret ligegyldigt Telegram blive helt spændende, naar det paa Grund af usigtbart Vejr maatte afsendes i flere Afdelinger med Dages Mellemløb. Den 6. Novbr. 1820 blev der saaledes sendt et Avistelegram fra Nyborg til Korsør. Kl. 8 om Morgenen begyndte Telegraferingen: »Prins Leopold i London —« saa var Klokken bleven 2, og usigtbart Vejr forhindrede videre



Telegrafering. Den næste Dag tog man fat igen Kl. 8 og fortsatte: »har ladet forespørge —« de tre Ord var besørget til Kl. 3, da der maatte stoppes. Endelig den tredie Dag løstes Spændingen, da Resten af Telegrammet slap over: »til Dronningens Befindende.« De ti Ord brugte altsaa 3 Dage om at naa fra Nyborg til Korsør!

Ogsaa i klar Luft kunde der komme Hindringer i Vejen for Telegraferingen. Midt under Signaliseringen fra Nyborg maatte der engang afbrydes, fordi der var opstaaet en Ildebrand paa Nyborg Mark, og Røgen stod i Observationslinien. Naar man ikke kunde se Signallerne, var der intet andet at gøre end at gaa ind i Huset, væbne sig med Taalmodighed og afvente sigtbar Luft. Af gode Grunde kunde man ikke skælde Modparten ud over en sendrægtig Ekspedition, man risikerede let, at det tog et Par Dage, før man fik udøst sin Galde, og det var jo for længe at holde den flydende og lade Solen to Gange gaa ned over sin Vrede.

Et privat Telegram nedskrevet med Tal og derefter tilsat de modsvarende Ord tog sig saaledes ud:

15411	Madamme	612	Anledning	8835	Hilsen
2138	Broder	180	af	16563	og
36147	sen	2530	Dagen	8815	hjerteligste
24644	store	2131	bringer	13886	Lykønskning
20337	Regne	9731	jeg	8833	hils
7186	gade	2709	dig	464	alle
9191	Hundrede	3025	dyrebare	6374	fra
4438	75	15039	Moder	2722	din
9650	I	14913	min	4-11-8-10	Emil

I Journalen noteredes foruden Telegrammerne ogsaa hvad andet, der forefaldt paa Stationen. Et Sted findes noteret for den 4. Septbr. 1835: »I Morges Kl. 6 gik Tømmermændene i Værk med at nedbryde den gamle Telegraf. En Tømmersvend frabrækkede det gamle Jern og de gamle Jernspiger; Middag Kl. 12 gik han af Arbejde.« Om det var week-end meddeles ikke, men for den næste Dag er noteret: »I Dag ingen Tømmermænd«, saa Formodningen er for, at der blev holdt blaa Mandag efter week-end.

Af andre Notitser kan anføres: »Fra Morgenstunden Telegrafens Mandskab og 1 Sjouwer i Arbejde med at efterse Bardoner og Blokke.« — »I Anledning af Fyens Generalguvernør, Hs. kgl. Højhed Prins Christians Fødselsdag (<sup>18</sup>/<sub>9</sub> 1828) hejsedes Telegrafens Kongeflag fra Solens Opgang Morgen Kl. 5,38 og strøges ved dens Nedgang Aften Kl. 6,9.« — <sup>20</sup>/<sub>7</sub> 1830. »Telegrafobservator Simon K. udeblev fra sin Post i Eftermiddag uden Tilladelse, og maatte hentes ved mit eget Bud (ved vor Tjenestepige Inger).« Det var den literære Bestyrer, som saaledes maatte lade Sømanden hente. Den Sømænd synes i det hele taget ikke at vise den literære fornøden Respekt. En anden Dag er der noteret om ham: »Observatøren, som havde erholdt Tilladelse til at gaa til Nyborg paa Betingelse af at passe nøje paa, om Telegrafering skulde indtræffe, udeblev aldeles.« Telegrafbestyreren maatte selv repetere Signaler og ved eget Bud (Inger) udsende Depeschen.

Observatøren har naturligvis siddet lunt inden Døre i en Beværtning og givet Telegrafens en god Dag. Den literære kunde imidlertid ikke blive ved at passe baade det indvendige og det udvendige paa Stationen, og Sømanden har vel faaet sig en ordentlig Overhaling, da han atter viste sig. I hvert Fald er der noteret i Journalen: »Observatøren beskænket.« Afskediget blev han dog ikke den Gang, men en senere Notits synes at varsle hans nære Afgang. Der staar noteret: »Observatøren repeteret galt. Hans tiltagende slette Syn i Forening med Drikfældighed antages som Aarsag dertil.«

Tiden skulde gaa med noget, og navnlig i den mørke Tid af Aaret ses den literære at have noteret sig alt, hvad der kom indenfor hans Synsfelt paa Stationen i Mangel af andre Observationer. Han skriver: »I Morges observeredes i Telegrafafdelingen, hvor Lodderne fare, at være spildt Tjære paa Gulvet, saa vel som under en Tjæretønde; da Sporet gik derfra tydelig indtil Udgangsdøren, formodes en eller anden Bekjendt at have benyttet Lejligheden.«

Maaske den spildte Tjære foranledigede den næste Notits, som lyder: »I Dag tjæret Telegrafens Dæk og paastroet samme en Skæppe Hammerskjel.«

Sømanden maa imidlertid være bleven afskediget og erstattet med en anden Observator, forhaabentlig mere sober. Han har dog ogsaa maattet forsømme Tjeningen, om det end ikke har været af samme Grund som

hans Forgænger. Den 1. Decbr. 1831 staar nemlig indført i Journalen: »Telegrafsignalist Peter H. i Morges meldt sig til Tjeneste ved Telegrafen som restitueret efter hans Sygdom; paa nogen Svækkelse nær i Kræfterne.« —

Den kontante Omsætning paa Stationen var ikke imponerende. For Aaret 1829 er Indtægten 27 Daler 10 Skilling, og deraf er endda de 14 Daler 70 Skilling Beholdning fra forrige Aar; men Udgifterne var til Gengæld ogsaa smaa nemlig 1 Daler 16 Skilling for hele Aaret.

Dette lille Regnskab afsluttes med: »Underdanigst Promemoria! Vedlagt giver jeg mig underdanigst den Frihed af indsende Ekstrakten osv.« — De sirlige Vendinger, hvormed Regnskabet ledsagedes, fyldte mere end hele Regnskabet.

---

Bestyrerens Værelse var meget spartansk udstyret. Af en Inventariefortegnelse ses det at have været monteret med: 1 brunmalet Hjørneskab, 1 sortmalet Fyrrebord med Skuffe, 1 brunmalet Fyrrebord med Skuffe og 1 Kanonkakkellovn. Det fremgaar ikke af Fortegnelsen, at Bestyreren har haft noget at sidde paa!

---

I 1852 var Kaptajn Jagd bleven Bestyrer af Nyborg optiske Telegraf, og Huset, hvori han skulde bo, maa

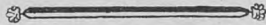
have været i en slem Forfatning. Han ansøger om at faa Boligen gjort i Stand, idet han meddeler: »Væggene er indvendig dækket med Muggenhed og andre vegetabiliske Frembringelser. Hele Boligen er ufuldstændig forsynet med den Slags Bekvemmeligheder, som hører til en almindelig Lejlighed. Naar Beboerne er ude, og Huset er tillukket, kan de ej komme ind i samme uden ved at gaa gennem Vinduerne eller sprænge Gangdøren, da den kun kan lukkes ved en Stang indvendig paa tværs; man kan altsaa ikke lukke Huset efter sig, naar man forlader det. Skal man paa Loftet, maa man udvendig sætte en Stige til et Gavlhul og krybe derigennem.«

Jagd fik Tilladelse til at lade Huset reparere, men han overskred Bevillingen og fik i den Anledning en Røffel fra Generalpostdirektøren. Bygningsinspektøren havde nemlig afgivet en Erklæring og fremstillet det, som Jagd havde søgt at opnaa Bekvemmeligheder ved Boligen og ikke indskrænket sig til de nødvendigste Reparationer.

Saa skrev Jagd til sit Forsvar: »Der eksisterer faktisk ingen Ruder i de nye Vinduesrammer, ingen Laas for de nye Døre, intet Gulv i Værelserne, intet til Boligen hørende Locum, ingen Opgang til Loftet, ja, for den nye Tilbygnings Vedkommende eksisterer der ikke Tag over Huset. I Henhold til Bygningsdirektoratets Erklæring maa altsaa et Hus, hvor der

ingen Ruder er i Vinduerne, ingen Laas i Dørene, til-  
dels intet Gulv, ingen Maling eller Tapetsering af Væ-  
relserne, men kun fire nøgne Vægge og den vaade  
Jord, hvor Familien formentlig skulde tilbringe den  
største Del af Dagen liggende paa Maven for at søge  
Læ mod Vinden, der suser gennem de aabne Vinduer  
og Døre, være tilfredsstillende Embedsbolig, og alle  
hine Genstande kun unødvendige Bekvemmeligheder.«

Det var talt rent ud af Posen, men Jagd var jo  
ogsaa en gammel Soldat, der gik paa med krum Hals,  
naar det ikke kunde være anderledes.



---

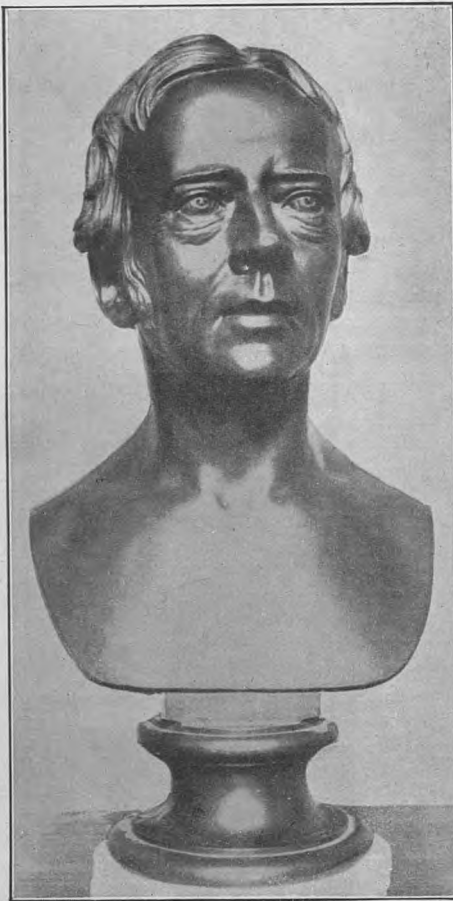
## DEN ELEKTRISKE TELEGRAF

### I

DEN FØRSTE TRAAD. — AABNINGEN AF TELEGRAFEN. — EN MOBIL REPORTER. — EN UKAS FRA GENERALPOSTDIREKTØREN. — MIDDAGSSELSKAB PAA TELEGRAFSTATIONEN. — STØVLER PR. TELEGRAF. — HONNØR FOR GENERALPOSTDIREKTØREN.

**T**ELEGRAFVÆSENET er Civiletaternes Benjamin. Dets Liv og Tilværelse hang saa at sige i en Traad lige fra dets første Levedage, den Vidundertraad, hvorigennem Budskaber jager med Lynets Fart fra Land til Land, over Jorden, under Jorden og gennem de dybeste Verdenshave.

Den elektriske Telegraf, som afløste den optiske, vakte, da den blev taget i Brug den 1. Februar 1854, ingen særlig Opmærksomhed. Reklamens Stortromme blev ikke rørt, og Reportere og Fotografer kappedes ikke om at bringe Interviews og Illustrationer af Begivenheden. Det skyldtes dog ikke, at man var blaseret og forvænt med hvert Øjeblik at høre om nye vidunderlige Opfindelser, men Folk havde næppe nogen Forstaaelse af, hvilken mægtig og betydningsfuld Rolle, Telegrafens skulde komme til at spille i Verdenssamfundet.



H. C. Ørsted.  
Busten stod i en Nische ud mod lille  
Helligejstræde.

Ret beskedent melder en officiel Bekendtgørelse af 30. Januar 1854: »Det bekendtgøres herved, at den danske Telegrafledning fra Helsingør til Hamborg (Øresundslinien) aabnes Onsdag den 1. Februar, og at den — for saa vidt derved ikke lægges Hindringer i Vejen for Befordringen af Statsdepescher og Privatdepescher vedkommende Sund- og Beltfarten — ogsaa kan benyttes til anden privat Korrespondance.«

Det var det hele. Pressen havde ingen Kommentarer til Meddelelsen om den

betydningsfulde Begivenhed, som netop den skulde høste saa stor Nytte af.

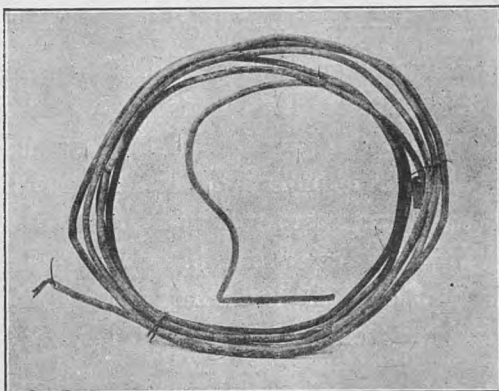


Forarbejderne til den elektriske Telegrafs Etablering var dog ikke gaaet saa helt stille af. Her som ved saa mange Lejligheder, havde Forberedelserne været de værste, idet Anlægget af Linien havde fremkaldt en livlig Pressefejde dels

mellem Bladredaktionerne indbyrdes, dels mellem Personer, der var knyttet til og interesseret i Anlægget. At politiske Sym- og Antipatier ogsaa har spillet en Rolle i disse Fejder er uden Tvivl, da Lederen af Anlægget, Ingeniør-

kaptajn Lehmann, var en Broder til den kendte og omstridte Politiker Orla Lehmann.

I Januar 1853 meddelte Bladene, at Traaden var nedlagt mellem København og Helsingør samt mellem Nyborg og Middelfart. Samtidig oplyste en Notits, at der mellem det Personale, som indøvedes til at betjene Telegrafen, var en afskediget Premierløjtnant, der end ikke var det danske Sprog mægtig. Det tilføjedes, at »bemeldte Individ vel var kommen i Betragtning frem-



Etkoret Blykabel 1852.

Første danske Telegraflinie laa fra Helsingør til Hamburg nedgravet noget over 1 Fod under Jorden i Landevejsgrøften. Blev benyttet 2 Aar.

for andre, bedre kvalificerede, fordi Telegrafanlægget var en Helstats-Institution, og at det af den Aarsag ikke var nødvendigt at have Kendskab til det danske Sprog.« Senere indrømmedes det dog, at vedkommende Officer ikke havde tjent i den Slesvig-Holstenske Armé, men under Krigen havde opholdt sig i Lauenborg og nu med Iver lagde sig efter det danske Sprog.

Den første Linie bestod af en Kobbertraad inde-sluttet i et Blyhylster. Den blev nedgravet i Vejgrøften godt 1 Fod under Jorden. Kun 2 Aar var denne Ledning i Brug; saa gik man over til Luftledninger.

Under Arbejdet med at etablere Telegrafanlægget hændte det, at en og anden interesseret Publikummer standsede og betragtede den mærkelige Traad. Saaledes var der en Mand, som efter længe at have staaet og med sagkyndig, kritisk Mine fulgt Arbejdets Gang, endelig tog et Stykke Traad op fra Jorden, holdt det op for Øjet og kiggede. Derefter sagde han henvendt til Lederen af Arbejdet: »Jeg forstaar ellers godt nok Telegrafanlæggets Anvendelse og Virkemaade, men alligevel er jeg ikke ganske klar over, hvorledes Telegrammet kan gaa gennem denne Traad, da den ikke er hul.«

Nogen stor Anseelse nød den første Telegraf ikke. Man ankede over, at den var i en kummerlig Forfatning, men kunde dog besørge de nødtørftigste Meddelelser om Posternes Afgang fra Nyborg og Korsør. Disse telegrafiske Meddelelser var dog slet ikke bestemte for Publikum, men kun for Postmændene, for

at disse ikke skulde spille Tiden med at gaa til Havnen og vente paa Posten.

Der var dog engang en meget mobil Reporter, som havde faaet fat i en af disse Meddelelser, og hans Blad blærede sig med at være første Sprøjte til at bringe en saa stor Sjældenhed som et regederligt Telegram om Postens Afgang.

Maaske skyldtes det Kollegernes Misundelse, maaske ogsaa Generaldirektøren af egen Drift var bleven forarget paa det frække, formastelige Blad, nok er det, Hans Stormægtighed dekreterede i en Ukas, at de telegrafiske Meddelelser om Postens Afgang fremtidig skulde tilstilles ham personlig i Konvolut med Embedssegel og under ingen Omstændigheder maatte aabenbares for profane Øjne eller Øren.

Det var en strammere Tobak end den, der i vore Dage bydes en Nyhedsreporter. Nu kan han frit gaa ind og ud omtrent allevegne og øse af de sprudlende Kilder; men den Gang blev der lukket for Vandet, og Posten bevarede sine Hemmeligheder!

En Meddelelse i Datidens Blade som den efterfølgende, vil nu blive læst med et overlegent Smil, men den Gang gjorde den sikkert et imponerende Indtryk paa Læserne. Den lød saaledes: »Telegraferne i Nordamerika bliver i den senere Tid ofte benyttet til selskabelig Underholdning. Det forekommer ofte, at to Personer, som er over 200 Mil bortfjærnet fra hinanden, ønsker at faa en lille Passiar med hinanden. De aftaler

da en vis bestemt Tid, til hvilken de skal indfinde sig i Telegrafbureauet, hvor Underholdningen da gaar for sig ved en af de der ansatte Embedsmænd. Telegrafentjente saaledes engang til Meddelelsesmiddel ved Salg af et Dampskib. Sælgeren boede i Pittsburg, Køberen i Cincinnati, og enhver af dem skrev ned, hvad de havde at sige; de underhandlede en Tid lang, indtil Handelen endelig kom i Stand.

En anden Gang havde Astorhotellets Ejer og hans Familie i New York en venskabelig »Sammenkomst« med Ejeren af Barnets Hotel og dennes Familie i Cincinnati i en Afstand af 750 engelske Mil. De holdt et Middagsmaaltid i begge Byers Telegrafbureauer, snakkede sammen om Familieanliggender og udbragte Skaaler for hinandens Sundhed. Telegrafisterne i Philadelphia og Pittsburg, som danner Mellemstationer, bemærkede naturligvis, hvad der foregik og bad om Tilladelse til at maatte deltage i Selskabet. Det havde man ikke noget imod, og fra fire Sider blev der saaledes paa én Gang udbragt Toaster.«

Det fremgaar af denne Notits, at den første Telegraf blev betragtet nærmest som et Stykke Legetøj til behagelig Underholdning og ikke som et Meddelelsesmiddel, hvortil Samfundet følte nogen særlig Trang. At man ogsaa kunde benytte Telegrafentjenesten ved Salget af et Dampskib, vilde ellers ikke være bleven fremhævet som noget mærkeligt.

Man havde ventet, at Linien mellem København og

Altona skulde være bleven aabnet inden Udgangen af 1853, men i November meddelte »Altona Nachrichten«, at den elektriske Telegraf endnu ikke kunde træde i Virksomhed de første Uger, da Traaden skulde være beskadiget og derfor optaget paa en stor Strækning mellem København og Korsør.

Et københavnsk Dagblad skrev i Anledning af denne Meddelelse: »Det er ikke godt at sige, om denne Beretning er sand eller ikke, eftersom man herhjemme aldrig ser noget officielt om, naar Telegrafanlægget kan begynde sin Virksomhed. Men hvad enten Rygtet er sandt eller ej, saa geraader det den, der staar for Anlægget til stor Skam og det offentlige til stor Skade, at vi endnu ikke er sat i Stand til at bruge Telegrafanlægget, og det vil være en fuldstændig Skandale, om vi ogsaa i Vinter skulde blive afspærret fra Efterretninger om betydningsfulde Begivenheder paa Fastlandet.«

Senere meldte »Alt. Nachr.« igen, at Anlægget var forfejlet, idet hele Strækningen var ubrugelig. »Nyborg Avis« kunde dog dertil bemærke, at der daglig telegraferedes mellem København og Flensborg, og at hele Linien kunde ventes aabnet om nogle Uger.

Man kendte vel ikke den Gang det nu saa brugte og misbrugte Interview, ellers kunde man sikkert snart have skaffet sig paalidelig Underretning om, hvorledes de faktiske Forhold var. Et Hovedstadsblad, som øjensynlig ikke havde kunnet skaffe sig nogen bedre Underretning, skrev: »Vi ønsker af Hjærtet, at »Nyborg

Avis« maa have Ret, men tvivler stærkt derom ved den haardnakkede Tavshed, som bevares fra Telegrafbestyrelsens Side. Hverken Telegrafdirektøren, der allerede har tiltraadt sin Funktion, men endnu ikke kan være saa overordentlig beskæftiget, eller Kaptajn Lehmann, der ellers har saa let ved at bruge Pennen, har med et eneste Ord gendrevet Beretningen i »Alt. Nachr.«

Imidlertid kom der, som meddelt, en officiel Bekendtgørelse om Telegrafens Aabning. Samme Dag, som Aabningen fandt Sted, var der i Telegrafkontoret opslaaet en Meddelelse om Linieafbrydelse mellem Fredericia og Flensborg!

Til det Personale, der skulde betjene Telegrafen, blev der paa Finansloven begæret i alt 18,400 Rigsdaler, der fordelte sig saaledes: Telegrafdirektøren 2000 Rdlr., 3 Bestyrere à 700 Rdlr., 3 Assistenten (Overtelegrafister) à 500 Rdlr., 5 andre à 400 Rdlr., 3 Telegrafister à 400 Rdlr., 4 andre à 300 Rdlr., 4 Bude à 300 Rdlr. Resten af Beløbet skulde anvendes til Budtjeneste, Diæter, Vedligeholdelse etc.

Man lægge Mærke til, at de 4 Telegrafister og de 4 Bude skulde være ligestillede i Lønning, en meget demokratisk Tanke. Meningen dermed har dog næppe været at lønne Budene godt, men snarere at knibe paa Lønnen til Telegrafisterne, maaske tænkte man ogsaa derved at give Budene en større Selvfølelse og forhindre Telegrafisterne i at faa Højhedsvanvid!

Da man havde bygget de første overjordiske Linier paa Stænger rejste langs Landevejene, var der ofte Folk, som lagde Øret mod en Telegrafpæl for at lytte til Telegrammernes Befordring. De mente nemlig, det var den der fandt Sted, naar de hørte den surrende Lyd af Vinden i Telegraftraadene. Det var da heller ikke saa mærkeligt, at der snart hos Almuen dannede sig fantastiske Forestillinger om Telegrafens Anvendelse.

En enfoldig Bondekone fik Brev fra sin Søn, der var i Felten. Han skrev til sin Mor om snarest at sende ham et Par nye Skaftestøvler, da de gamle var bundløse. Konen købte Støvlerne til sin Dreng, men at sende en Pakke med dertil hørende Adressebrev, Indlevering paa Købstadens Posthus osv. var jo noget omstændeligt og langsomt. Nej, det skulde gaa anderledes hurtigt, og hun havde da nok hørt om den mageløse Telegraf, der var saa rap i Vendingen. Traadene kunde hun daglig se fra sine Vinduer ud mod Landevejen. Det laa da lige for at sende Støvlerne pr. Telegraf. Hun fik malet Sønnens Adresse paa en Plakat: »Til min kære Dreng Jens Peter i Felten,« gik ud paa Vejen og fik med en Del Besvær anbragt Gagakkerne — alt-saa Sønnens — paa en Pæl.

Den næste Dag gik hun ud for at se, om Støvlerne var gaaet af — og det var de! Til hendes Glæde havde Drengen kvitteret for Modtagelsen af de nye Støvler med et Par gamle bundløse Skafter!

De første Telegrammer blev nedskrevne med Pen og

Blæk, man havde god Tid til at udføre Arbejdet pyn-  
teligt, og samtidig med Telegrammet fik Modtageren  
overrakt Telegrafstrimlen, hvorpaa det stod. Tanken  
hermed var vist, at Folk skulde være overbevist om,  
at der virkelig forelaa et Telegram. Mere end én Gang  
hændte det, at en Modtager, naar han fik sit Telegram,  
interesseret betragtede den medfølgende, smalle Papir-  
strimmel med de mystiske Prikker og Streger og ud-  
talte sin Forundring over, at Strimlen endnu var saa  
pæn efter at have løbet den lange Vej gennem Tele-  
graftraaden.

De indleverede Telegrammer tog man med en vis Høj-  
tidelighed. Der kunde afkræves Bevis for, at Afsen-  
deren var den, han udgav sig for at være, og det var  
derfor heldigst at have sin Daabsatttest med, naar man  
vilde afsende et Telegram. I det indleverede Telegram  
maatte ingen Rettelser findes, og Skriften maatte ikke  
kunne udviskes; man sikrede sig derved, at Afsenderen  
ikke senere kunde paastaa, Indholdet var bleven for-  
andret af Telegrafvæsenet.

Der maatte i en privat Depesche ikke være over 100  
Ord. En Telegrafmand tænker med et stille Suk paa  
Nutidens meterlange Pressetelegrammer! Taksten var  
lige ud ad Landevejen. For 1—20 Ord betaltes 1 Daler,  
21—50 Ord 2 Daler og for 51—100 Ord 3 Daler uden  
Hensyn til Afstanden mellem de paagældende Stationer.  
Man regnede med runde Tal!

At Personalet ikke var overvældende stort fremgaar



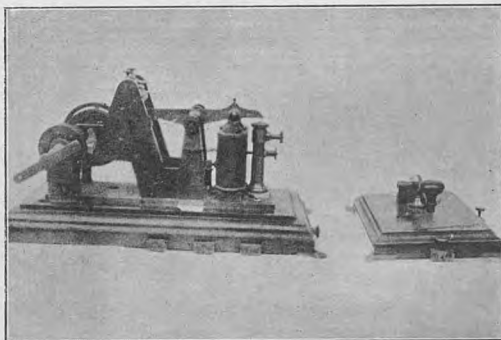
af den beskedne Fordring i Tjeneste-Instruksen, der paabød, at »saa længe Tjenesten varer, maa der altid i det mindste være én til Stede, der med Opmærksomhed iagttager de aftalte Signaler.«

Naar Linien ikke var beskæftiget, skulde alle Stationer vækkes hver Time. Man vilde nok sikre sig, at Personalet ikke sov eller gjorde smaa Afstikkere udenfor Stationens Omraade!

I Slutningen af 1853 var der bleven reglementeret en Uniform for Telegrafpersona-

let. Den skulde være som Postvæsenets dog med Udeladelse af det egentlige Postemble (Posthornet).

I Følge en Ordre fra Generalpostdirektøren blev det i 1857 indtil videre forbudt Telegrafister at anlægge Uniform, end ikke Uniformshue maatte de bære. Ordren omtaler ikke Grunden til Forbudet, eller hvorfor det kun omfattede Telegrafisterne. Den mundtlige Overlevering vil vide, det skyldtes den Omstændighed, at Generalpostdirektøren var bleven fornærmet over, at Telegrafister i Uniform ikke havde vist ham skyldig



Det første Apparat til Øresundslinien.

Arbejdede med Relæ og gav Reliefskrift. Papiret var anbragt særskilt paa en Stang.

Honnør, naar de mødte ham paa Gange og Trapper i Postgaarden, hvor han jo tillige havde sin Bolig.

## II

STATIONERNE SOM NYHEDSCENTRALER. — TELEGRAFPERSONEALET HOS JORDBÆR-ANDERSEN. — HUSVÆRTEN FIK GRATIS VARME. — LINIEREJSE MED FORHINDRINGER. — DA FJENDEN BOMBARDEREDE SØNDERBORG.

---

Nyhedsstoffet fra Omverdenen lagde ikke stærkt Beslag paa Telegrafens Tid. Berl. Tid. af 4. Febr. 1854 har en Notits saalydende: »Den i Gaar til os fra Hamborg Kl. 3 ekspederede Depesche har vi først modtaget i Dag Middag. Den indeholder ingen politiske Nyheder og meddeler kun nedenstaaende Kurser fra i Gaar — —«

Berl. Tid. har kun faaet én Depesche, og den er endda 24 Timer gammel!

Folk var dog efterhaanden bleven opmærksomme paa Telegrafens Fortrin i at bringe Nyhedsstof hurtig, og man søgte til Telegrafstationerne, naar der ventedes et eller andet af Vigtighed. Telegrafdirektør Faber fandt sig nu foranlediget til at indskærpe Personalet Hemmeligholdelsespligten, da der, som han skrev, »for Øjeblikket foregaar saa meget i det offentlige Liv, der tildrager sig den almindelige Opmærksomhed, og jeg af

egen Erfaring véd, at Folk er tilbøjelige til at spørge nyt hos Telegrafpersonalet, har jeg i længere Tid med Ængstelse tænkt paa den Mulighed, at nogen skulde forledes til at røbe Indholdet af en eller anden Depesche.«

Københavns Hovedstation, eller rettere det, der efterhaanden udviklede sig til at blive Hovedstation, laa i lille Helligøjststræde (nuværende Walkendorffsgade) i et lille Hus mellem Postgaarden og den Grund, hvor nu Sparekassen for København og Omegn har bygget. Den Buste af H. C. Ørsted, som findes i det nuværende Indleveringslokale, stod opstillet i en Nische ud mod Gaden.

Det første Personale bestod af ialt 3 Mand. En Bestyrer, Forchhammer, en Assistent, W. Lorentzen og en Telegrafist, O. Høyer.

Aaret efter, altsaa i 1855, var Personalet forøget til 9 tjenstgørende Ekspedienter. De ni Mand havde otte Stationer at arbejde med nemlig Korsør, Nyborg, Fredericia, Flensborg, Rendsborg, Altona, Hamborg og Helsingborg.

En Edsformular, som adskiller sig fra de sædvanlige



*Haber*

paa den Tid benyttede, har været anvendt enkelte Steder, saaledes ved nogle sønderjyske Stationer. Efter den almindelige Indledning følger en Passus, som man nu næppe kan indse Nødvendigheden af. Der staar nemlig . . . »ligesom jeg ogsaa edelig forpligter mig til at befordre fremmede Regeringers Statstelegrammer med samme Tjenstiver og hemmeligholde dem ligesaa samvittighedsfuldt som de danske Regeringstelegrammer, samt kun at meddele deres Indhold til de dertil af den vedkommende Regering bemyndigede Personer.«

Naar det kunde lade sig gøre, blev Hamborgs forholdsviis store Korrespondance til Sverige ekspederet direkte med København som Overdragningsstation. Dette skete især efter »Slut« Kl. 9 om Aftenen.

Det var naturligvis ingen oplivende Bestilling for den, der skulde sidde og passe Relæoverdragningen og eventuelt regulere Apparatet uden at have andet at tage sig for, og engang sejrede Naturen da ogsaa over Optugtelsen og Instruksen. To Ekspedienter paa henholdsvis seksten og sytten Aar havde faaet Ordre til at forblive paa Stationen efter Kl. 9, indtil Hamborg og Helsingborg havde udvekslet deres Telegrammer,

Overdragningen var i udmærket Orden, men der var mange Telegrammer og ingen Udsigt til at faa afsluttet de første to Timer. Den ene af de unge Mænd fik nu den dristige Idé at opfordre den anden til at gaa med hen til Jordbær-Andersen paa Amagertorv og faa en Portion Jordbær.

»Er du gal! Det kan aldrig lade sig gøre!« svarede den anden. Men Fristeren vedblev: »Aa jo, Budet er saa flinkt, han véd Besked med at skrue paa Relæset, hvis Ankeret skulde »hænge««. Overfor dette beroligende Argument var den andens vel ikke særlig stærke Modstandskraft brudt, og de to gik saa efter at have instrueret det flinke Bud om at passe hele den danske Hovedtelegrafstation.

Imedens de unge Mænd sad nede i Jordbær-Anderens kølige Kælder og nød de læskende Bær uden at føle Trykket af deres Ansvar eller Samvittighedsnag over deres Letsindighed, vilde en ond Skæbne, at Peter Faber kom ind paa Stationen.

Han var ikke længe om at skaffe sig Underretning om Grunden til, at Budet var alene paa Stationen, og da de to Syndere kom tilbage, gik Faber rasende op og ned ad Gulvet.

De to unge Mennesker var helst krøbet i et Musehul, da de saa den vrede Direktør. Faber styrede lige løs paa dem og raabte: »I har selvfølgelig jeres Afsked! Paa graat Papir!«

Det gik imidlertid ikke saa galt, som det tegnede til. Faber var jo en Mand i Besiddelse af baade et godt Humør og et godt Hjærte. Heller ikke var det saa heldigt pludselig at afskedige ca. 25 pCt. af Stationens samlede Personale, og da begge de unge Forbrydere ellers var flinke og dygtige, lod Faber Naade gaa for Ret, og de slap med en skarp Advarsel. De to let-

sindige unge Mænd (Glase og Sivertsen) naaede senere fremskudte Stillinger som Telegrafbestyrere og R. af D. p. p.

Det synes at have knebet med at aftelegrafere Telegrammer paa fremmede Sprog. Der blev givet Ordre til ved Telegrafering af svensk, fransk og engelsk at skelne Ord og Bogstaver fra hinanden, og hele Telegrammet skulde kollationeres, hvis Hovedindholdet var uforstaaeligt. Bestyreren af Hovedstationen, Forchhammer, fik Bemyndigelse til at anskaffe de fornødne Leksika, og Faber tilstillede selv Stationen et svensk Leksikon, da han ikke mente, et saadant kunde opdrives i den nærmest tilgængelige Boghandel.

Naar der var Linieforstyrrelser, maatte Personalet selv rykke ud og rette Fejlene. Der var i den Anledning givet specificerede Anvisninger paa, hvorledes man skulde undersøge og bestemme en Fejls Tilstedeværelse.

Hver Morgen skulde Udslaget paa Galvanoskopet prøves med Nabostationen, idet der skiftevis skulde afbrydes og forbindes. Naar der viste sig Fejl paa Linien, og alt fandtes at være i Orden paa Bordet, skulde der prøves videre fra den nærmeste Prøvekasse ind til Stationen.

Blev Fejlen funden mellem to Prøvekasser, underrettedes begge Stationer derom, og nu skete den videre Undersøgelse paa følgende Maade, hvorom det hedder i Instruksen:

»Guttaperkatraaden er omtrent en femtedel Mil lang, dog benyttes heraf nødig mere end en ottendedel Mil,

der nedlægges i Grøften som Reserveledning fra den ene Prøvekasse til Hullet midt imellem Kasserne. Er der Tid til at grave flere Huller, gør man rettest i kun at tage en tiendedel Mil, da Udlægning og Oprulning af Traaden er vanskelig. Der maa sættes Vagt Dag og Nat for at vogte Traaden. Hullerne graves ud for Træerne, og disse betegnes med et T., for at Beliggenheden senere kan findes.

Naar Vejrliget tillader det, arbejdes der uafbrudt, (ogsaa om Natten) indtil Fejlen er funden og rettet. En god Lygte eller to maa medbringes, ligeledes en Paraply eller anden Skærm mod Regn eller Blæst. «

En saadan Linieundersøgelse gav Anledning til mange Krobesøg, ikke blot de, der kunde ventes at ske ad Frivillighedens Vej, thi det var paabudt under Rejsen at forhøre i alle Kroer, om der ikke var meldt noget om Fejlens Beliggenhed. Undersøgeren skulde blive ved at rejse, indtil Fejlen var funden, eller han mødte Udsendingen fra den anden Station.

Paa den Station, hvorfra Undersøgelsen udgik, maatte der holdes Vagt ogsaa om Natten. Peter Faber tog



Forchhammer.

selv en Haand med i Arbejdet; han havde givet Ordre til, at saafremt der ved indtrædende Afbrydelse havde Forbindelse med København, skulde han selv tilkaldes for at gøre nærmere Aftale om, hvad der skulde foretages.



En Prøvekasse fra 1852.  
Benyttet ved den første danske  
Telegraflinie; var anbragt for  
hver  $\frac{1}{4}$  Mil.

Man faar en Forestilling om gamle Dages Linieprøve ved en Indberetning til Telegrafdirektøren fra Bestyreren af Sønderborg Station dateret den 14. Februar 1861. Den lyder saaledes: »Ved den stærke Storm og Højvande hersteds den 11. ds. da Forbindelsen med Flensborg var afbrudt paa begge Ledninger, blev jeg af København anmodet om, da Prøvekassen paa denne Side af Kongebroen stod under Vand,

at prøve Ledningen fra denne og den anden Side af Kongebroen ind til Stationen for at se, om det var paa den Strækning, at Vandet havde forårsaget Forstyrrelsen.

I Prøvekassen paa denne Side Broen, som jeg først undersøgte, var ingen Prøvehætter, hvorfor der ikke kunde prøves derfra, tilmed da man uden fast Bund



stod i Vand til Knæene. Jeg passerede da Broen og prøvede fra Sundeved Siden ind til Stationen, hvor der ingen Fejl fandtes, hvorimod jeg derfra ikke kunde faa fat i Flensborg.« — — —

Det har været drojt i Februar Maaned at staa i Vand til Knæene, men Bestyreren (Mulvad) var vant til lav Temperatur trods hans Stations store Forbrug af Brændsel. Da den aarlige Forsyning var sluppen op inden Vinterens Udløb, blev der ansøgt om Tilladelse til at anskaffe yderligere 2 Favne Brænde. Bestyreren skriver i den Anledning: »Da det næsten lyder utroligt, at Stationen, uagtet der kun bliver fyret i Kakkellovnen fra om Morgenen Kl. 8 til om Aftenen Kl. 6, i 14 Dage har brugt 1 Favn Brænde, skal jeg tillade mig at bemærke følgende:

I Stationsværelset, der indtager et Fladerum af 144 □ Alen, findes 2 store Fløjdøre og 2 mindre Døre, der alle er meget utætte, hvilket ogsaa er Tilfældet med de 4 Fag Vinduer. Værelset er næsten 5 Alen højt. Loftet er et enkelt Bræddeloft og ligeledes meget utæt, saa at Værten, der bor over Stationen, har mest Gavn af Varmen.

I selve Stationslokalet kunde i den koldere Tid ikke opnaas mere end mellem 8 og 10 Graders Varme, og for Tiden 10 à 12 Grader.« —

Imedens de knagfrøs nede paa Telegrafstationen, sparede den durkdrevne Vært sit eget Brændsel og svælgede i Telegrafvæsenets Varme!

Stationen blev da ogsaa flyttet til et andet Hus, men ogsaa der kneb det med at holde Varmen, da der var omtrent de samme Mangler. Bestyreren skriver derom til Faber: »Sidste Vinter forbrugte Stationen 7 Favne Brænde, og selv dette Kvantum var utilstrækkeligt; men jeg vilde ikke søge om Tilladelse til at indkøbe mere, da Deres Velbaarenhed efter Forbruget af et saa stort Kvantum let kunde antage, at der blev ødslet med Brændet, hvorfor jeg for egen Regning anskaffede  $\frac{1}{2}$  Favn Brænde og 3 Tdr. Stenkul.« —

En anden Gang melder Mulvad om en Linierejse til Fyenskov i November Maaned. Der var falden en stor Mængde Sne, saa Vejen var ufremkommelig, hvorfor han var 5 Timer om at naa fra Sønderborg til Augustenborg. Saa kunde han ikke komme længere frem for Sne, og han maatte da foranledige Politigendarmer til at opfordre Bønderne til at kaste Sne. Han naaede Fyenskov Søndag Aften efter at have rejst fra Lørdag Middag Kl. 12.

Som man ser, var der mange Vanskeligheder at overvinde paa en Linierejse i gamle Dage, særlig om Vinteren.

Men ogsaa om Sommeren kunde der indtræde Forhindringer. Mulvad skulde i Begyndelsen af September ud og rette en Fejl. Han kunde imidlertid ingen Vogn faa, da Bønderne kørte Sæd ind. Sent paa Aftenen fik han endelig et Køretøj og rejste saa om Natten, da det var maanelyst.

Uheldet vilde nu, at den bageste Hjulaksel knækkede, og samtidig knækkede Telegrafstigen, som var fastgjort under Vognen. Der maatte saa overnattes i Augustenborg og repareres, hvorefter Linierejsen fortsattes den næste Dag.

Da den danske Hær havde trukket sig tilbage fra Danevirke, fik Stationen i Sønderborg Indkvartering af flygtende Telegraftfunktionærer. Bestyreren udbad sig i den Anledning Udgiftsordre paa en Del Fornødenheder, han havde anskaffet, nemlig: 9 Uldtæpper, 12 Lispund Halm, 4 Petroleumslamper, 1 Favn Bøgebrænde og 1 Madrats med Hovedpude. Til at huse Flygtningene afgav Bestyreren Lokaler af sin egen Lejlighed.

Et Dokument, som ogsaa kaster Lys over den urolige Tid for Sønderborg Station i 1864, er en Skrivelse til Telegrafdirektøren fra Ejeren af det Hus, hvori Stationen fandtes. Han skriver bl. a. . . »Stationen fraflyttede, om jeg husker rigtigt, formedelst Bombardementets Usikkerhed Lejligheden i April, og da Lokalet siden har staaet tomt, tillader jeg mig at anmode Deres Ekscellence om at meddele, hvorledes der skal forholdes, da Lejekontrakten er bindende for 5 Aar. Lokalerne var og blev ved Bortflytningen meget ramponeret, navnlig da de belagdes med Indkvartering. Jeg appellerer derfor til Deres Ekscellences bekendte Humanitet . . . .«

Værten tilbød at hæve Kontrakten mod at faa sit Tilgodehavende plus et halvt Aars Leje ekstra i alt 90 Daler, og Forslaget blev modtaget.

I Station Sønderborgs Kopibog, hvoraf de her givne Oplysninger er uddragne, afsluttes Optegnelserne den 17. Maj 1864. Kun 50 af 400 Sider er beskrevne; Resten, de 350 hvide Blade taler deres eget tavse Sprog. —

Faber tilstillede engang Stationerne nogle Tabeller, der viste Tidsforskellen mellem København og de vigtigste udenlandske Punkter samt udenlandske Telegrafstationer, og han paalagde Stationerne at give Publikum Lejlighed til saa vel ved Stationsuhret som Tabellerne at gøre sig bekendt med Tiden paa de forskellige anførte Steder, og han tilføjer:

»Den her trufne Foranstaltning skal tillige være Eksempel paa, hvorledes jeg ønsker, at Telegrafvæsenet skal benytte de til dets Raadighed staaende ejendommelige Midler til Publikums Nytte og Behagelighed.«

De fleste Skrivelser og Cirkulærer bar et stærkt Præg af Fabers Personlighed. Det var ikke det upersonlige Direktorat, men Direktøren, som gav Vejledning og Raad.

Gæld og Statsfunktionærer synes tidlig at have staaet i en intim Forbindelse med hinanden, og der fremkom gentagne Gange Formaninger til Personalet om at indrette sig med Orden og Økonomi.

Uorden i Pengesager og Fordybelse i Gæld vilde være en Misrekommendation ved Spørgsmaal om Fremfremelse.

Ogsaa Personalets Forhold og Opførsel paa Stationen

var hyppig Genstand for Paatale. Det blev saaledes i en Skrivelse fremhævet, at paa Grund af Forretningernes Beskaffenhed kunde det ikke undgaas, der nu og da blev enkelte ledige Øjeblikke. Disse maatte imidlertid ikke udfyldes ved højroestet Samtale eller ved Morskabslæsning, eller ved at vedkommende kastede sig hen i Sofaen, som kun maatte benyttes under Nattevagten og ikke ved andre Lejligheder.

Ingen maatte opholde sig paa Stationen udenfor den Tid, han havde Vagt. (Stationen synes at have udøvet en større Tiltrækning paa Personalet i dets Fritid, end den gør i den nyere Tid!) Besøg af Kolleger fra andre Stationer var forbudt. Dersom Vagten varede saa længe, at vedkommende trængte til en Forfriskning, maatte han gerne lade hente, hvad han behøvede, dog maatte Mad og Drikke nydes i Rummet ved Siden af det egentlige Arbejdsværrelse, og alt, hvad der havde Karakter af Selskabelighed, var forbudt.

Efterhaanden blev Pladsen optaget af Telegrafborde, og Spiserummet inddraget, og i mange Aar, ligetil 1905, havde Personalet intet særligt Spiselokale paa Hovedstationen, ligesom heller ikke faste Spisetider kendtes. Man spiste, som det kunde falde sig, ofte med Telegrafnøglen i den ene Haand og et Stykke Smørrebrød i den anden, og Maaltiderne kunde i hvert Fald ikke faa Karakter af Selskabelighed paa den Maade.

## III

I DEN GAMLE FABRIK. — NYTAARSGRATULANTER. — APOTHEKER-  
REGNING OG TANDBØRSTE. — HØFLIGHED MELLEM STATIONERNE. —  
NAAR FABER AFSKEDIGEDE. — SELV KVINDER! — DEN GLEMTE  
PENGEKASSE. — BLYANTER OG STRØSAND.

---

At der blandt Personalet har været nogle særlig vide-  
begærlige, fremgaar af et Forbud, mod at nogen gik ind  
paa Telegrafdirektørens Kontor, naar ingen var til Stede,  
og læste de dér henliggende Papirer.

Som Eksempel paa Sprogbrugens Forandring kan  
anføres, at da Kablet mellem Snoghøj og Middelfart  
blev udlagt, kaldtes dette officielt et Telegraftoug. Det  
lyder anderledes haandfast og massivt end den Benæv-  
nelse, der saa kort forinden var brugt om Kablet under  
Storebelt, nemlig »Søtraaden«.

I 1856 flyttedes Hovedstationen til den gamle kgl.  
Porcellænsfabrik paa Købmagergade, hvor nu Levisons  
Papirforretning findes.

Stationslokalerne var paa første Sal med Indgang i  
Gaarden; i Stuen fandtes et Udsalg af den kgl. Por-  
cellænsfabriks Varer, og i samme Etage var ogsaa Bud-  
stuen indrettet. I Bagbygningen havde Fabrikken Lo-  
kaler.

Om end Lokalteterne her var større end i Hellig-  
gejststræde, var det dog kun smaat bevendt maalt med  
Nutidens Maalestok. Telegrafbestyrer Forchhammers  
Kontor var udskilt fra Telegrafkontoret ved et Tremme-

værk, og det havde akkurat Plads til et Skrivebord. Naar Gagerne udbetaltes, maatte Personalet staa i Dør-aabningen, at træde nærmere tillod Pladsen ikke. I den ene Ende af »Salen« var der afskildret et Rum til Garderobe og Toilette.

Fra Stuen førte et Rør op til Apparatsalen, og paa dette blev der banket, naar der var Telegrammer til Udbringning.

Kassebogen for 1856 viser den 1. April en Beholdning paa 800 Daler. Den Dag var der indleveret 34 Telegrammer med en Indtægt af 80 Daler 47

Skilling. Telegrafdirektørens Gage pr. Maaned var 166 Daler 64 Skilling, og Bestyrerens 66 Daler 64 Skilling. Blandt de Udgifter, som stadig figurerer i Kassebogen, er der én, man uden nærmere Kendskab til Forholdene, kunde fristes til at blive forbavset over. Atter og atter møder man nemlig »Jensen« med en større eller mindre Post under Benævnelsen »Adskilligt« eller »Fortæring under Nattevagten«. Der staar f. Eks. en Maaned: »Jensen Adskilligt 13 Daler 16 Skilling, Fortæring ved Nattevagten 9 Daler 27 Skilling.« Formodentlig har



Den gamle Porcellænsfabrik.

(Efter et Maleri paa en Vase udført af en af Fabrikens Kunstnere).

»Jensen« besørget Indkøb og lignende og derfor skrevet Regningerne til Stationen. Et Sted i Kassebogen findes ogsaa opført: »Lorentzen Spiritus 40 Skilling.« Det har dog vist været til udvortes Brug!

Uagtet Lønningerne for de yngre Telegrafister og Budene var lige store, benævnes de dog for de førstes Vedkommende Gage og for Budene Lønning, paa den Maade blev der dog nogen Forskel.

Brevkorrespondancen har ikke været stor, og hvert enkelt Brev er opført i Kassebogen med Udgiften til Porto f. Eks. et Brev til Assist. Schiøtz 8 Skilling, et Brev til Roskilde 12 Skilling.

Det var dyrt at rejse den Gang. En Telegrafist, som var beordret til Fredericia, havde en Udgift til sin Rejse paa 17 Daler 34 Skill.; Bestyrerens Udgifter ved en Undersøgelsesrejse til Vedbæk var 13 Daler 76 Skill., og ved en Rejse til Rudersdal 12 Daler 45 Skill.

Huslejen paa Porcellænsfabrikken var 250 Daler halv-aarlig. Ved Aarsskiftet flottede Stationen sig med Nytaarsducører til: Gadekommissairen 1 Daler, Gadevægteren 1 Daler, Berlingske Tidendes og Fædrelandets Bud hver 1 Daler, Formanden for Udvaskningen paa Fabrikken 2 Daler, Manden, som lukker Skodderne, 1 Daler, Portneren 5 Daler, Formanden for Ovnene ved Fabrikken 2 Daler, Manden ved Vandet 2 Daler, Manden, som fejer Gaarden, 2 Daler.

Der har været ikke saa faa Nytaarsgratulanter, og



Statstelegrafen er optraadt overfor dem som en forholdsvis flot Lejer i den gamle Fabrik.

Om der bag en Apothekerregning paa 4 Daler skjuler sig nogle pludselige Ildebefindender, fremgaar ikke af Kassebogen; men det kunde være højst sandsynligt, hvis den Tandbørste, som staar opført til 32 Skilling, var fælles Inventar for Stationspersonalet.

En Artikel, der først saa sent som 1861 kommer frem i Kassebogen, er Spytbakker; men saa blev der ogsaa købt for 5 Daler og 32 Skilling. Udgift til Gas forekommer første Gang i 1859, før den Tid anvendtes »Belysningsvædske«.

Budstyrken udgjorde seks Mand og Udbringningsrayonet hele Kongens København! Byen var jo rigtig nok ikke saa stærkt befolket, og saa snart man kom udenfor Voldene, var man paa Landet. Det hændte dog, at der kom Telegrammer til saa fjærne Steder som Frederiksberg. I saa Tilfælde blev Budet, der skulde paa den lange Rejse, forsynet med Rejsepenge i Skikkelse af en Otteskilling, som han saa omsatte i en Tur med Omnibussen, der afgik fra Amagertorv.

I 1862 blev der udstedt Ordre til at holde Telegrafstationerne aabne om Natten i de Byer, hvor Kongen opholdt sig paa sine Rejser. Der skulde være en Ekspedient til Stede, og det var tilladt at leje en Sofa, paa hvilken Ekspedienten i Mangel af anden Beskæftigelse gerne maatte lægge sig til at sove, naar der blot var sørget for, han kunde vækkes.

Allerede tidligt blev det nødvendigt at indskærpe Bestemmelserne om, at Ekspedienten under Telegraferingen skulde afholde sig fra uhøflige Bemærkninger mod de Stationer, han arbejdede med. Det hedder: »Enhver, hvem Tjenestens uforstyrrede Gang i det hele ligger paa Hjærtet, og som har Agtelse for sin Stilling, maa indse, hvor nødvendigt det er at modarbejde en slet Vane og at standse den paa ethvert Skridt, hvor den søges indsmuglet.« Det er her den lyriske Digter, som taler faderligt formanende; men lidt efter kommer Embedsmanden med Krabasken, thi videre hedder det: »... Afgivelser fra de givne Bestemmelser vil forhaabentlig derved blive en Undtagelse, som jeg, naar den kommer til min Kundskab, skal vide yderligere at fjærne enten ved at forflytte vedkommende eller indstille dem til Afsked.«

Peter Faber var en Mand, som ofte handlede under Indtrykket af en pludselig opirret Stemning, men naar denne havde lagt sig, fik hans i Virkeligheden gode Hjærte atter Lov til at tale med. Et karakteristisk Eksempel herpaa var det Bud, som særlig gjorde Tjeneste hos ham.

En Dag stod Budet ude paa Gangen og græd. Paa deltagende Forespørgsel om, hvad der var i Vejen, svarede han: »Aa, nu har han afskediget mig igen!«

Man trøstede ham og lovede at gaa i Forbøn for ham hos Peter Faber.

Den næste Dag var Budet atter i sin gamle Stilling.

Det oplystes, at samme Bud havde faaet sin Afsked adskillige Gange før, saa han maatte være nogenlunde vant til det.

Allerede saa tidligt som i 1864 blev der givet Kvinder Adgang til Ansættelse i Telegrafvæsenet som private Medhjælpere. Der blev nemlig i det Aar bevilget en aarlig Godtgørelse af 350 Daler til Stationer med indskrænket Dagtjeneste, mod at de til Gengæld skulde have fuldstændig Dagtjeneste.

I den Anledning rettede Faber en Forespørgsel til vedkommende Stationsbestyrere, om de selv vilde overtage Besørgelsen af de paagældende Forretninger mod det fastsatte Vederlag 350 Daler; i saa Fald maatte de benytte, hvad Hjælp de vilde, selv kvindeligt.

I Midten af November 1863, da Efterretningen om Frederik den Syvendes Sygdom var naaet København, stod Folk i tætte Klynger udenfor Telegrafstationen for at erfare det sidste nyt om Kongens Tilstand. Den Dag, Telegrafanstanden havde befordret Budskabet om Kongens Død, og før det var bleven bekendt i Byen, kom netop Peter Faber kørende i en Droske til Telegrafstationen. Mængden, som var samlet udenfor Porten, trængtes om Faber, da han steg ud — han var jo som »Landsoldaten«s Forfatter en af Offentligheden kendt Person —, og Faber sagde da lavmælt: »Ja, Kongen er død!«

Kun de nærmeste hørte det, men omtrent i samme Nu var det kendt af hele Mængden.

Den Tid fuld af Uro, som fulgte straks efter Frederik

den Syvendes Død, mærkedes ogsaa paa Hovedstationen. Peter Faber fandt sig foranlediget til »paa Grund af Tidsomstændighederne« paa det strængeste at indskærpe Overholdelsen af Telegrafhemmeligheden, og hvis der, mod hvad der var paalagt, skulde fremkomme Meddelelser fra de Begivenhederne nærmest liggende Stationer, blev det forbudt at omtale saadanne Meddelelser, end ikke som løse Rygter.

Den danske Station i Hamborg blev ophævet ved Okkupationen af Holsten, og to af Personalet beordredes over København til Fyn, hvor Overkommandoen havde forlangt en Mobilstation fra Statstelegrafen. Senere kom de to Ekspedienter til at assistere Fredericia Stations Personale, da Stationen blev flyttet over til Strib Færgegaard. Kort efter blev der dog etableret Telegrafstation i et Blokhus under en af Fredericias Volde. Et Hold paa 4 Mand ad Gangen roede over fra Strib og havde 4 Dages Tjeneste i den skrækkelige Jordhule, hvor der hele Døgnet igennem var kunstig Belysning, og hvor der herskede en kvalm, jordslaet Luft. Holdene skiftede, hver 4de Dag blev der roet frem og tilbage mellem Strib og Fredericia. Det sidste Hold havde, da Fredericia var bleven cerneret af Øster-rigerne, ikke de bedste Udsigter til at slippe godt tilbage til Strib.

Vagtchefen, Telegrafist Sivertsen, anmodede den Øverstkommanderende om at lade en Baad ligge parat til at over-

føre Materiel og Personale. Om Natten Kl. 1 kom der Ordre til at bryde Stationen af.

Det blev en travl Nat. Saa godt som alt bjærgedes ned i den rummelige Baad, Borde, Apparater, Inventar osv. En Ting glemtes dog: Pengekassen! Den ulykkelige Vagtchef maatte saa sammen med Bestyreren af Fredericia Station tage over igen, hvad de begge fandt vel haardt, da Kassens Indhold var ganske forsvindende i Sammenligning med de kostbare Apparater.

Turen blev imidlertid udført og lykkedes; ved Morgengry laa Baaden atter ved Strib Færgebro.

Under et Ophold i Aarhus i April 1864 udsendte Faber et Cirkulære til de jydske Stationer. Det indskærpede Stationsbestyrerne at være særlig opmærksomme paa Apparaternes Bevarelse ogsaa af militære Hensyn, idet Fjenden kunde benytte Apparaterne til Skade for Armeen, hvad der fremgik deraf, at noget af det første han gjorde, var at omringe Telegrafstationen og søge efter Apparaterne.

I 1861 indførtes Brugen af Gennemskrivningsblanketter med Farvepapir imellem. Det blev meddelt Stationerne, at latinsk Skrift egnede sig bedst for Gennemskrivningen, de mulige utydelige Steder i Gennemskrivningen kunde opfriskes med blaat Blæk.

Alle Stationer skulde fremtidig benytte Blyant ved Ekspeditionen ved Apparaterne, saa at Brugen af Pen og Blæk aldeles afskaffedes ved Apparattjenesten. For at skaane Apparaterne, maatte der vises Omhu ved

Tilspidsning af Blyanterne, og dette maatte ikke foregaa i umiddelbar Nærhed af Apparaterne; af samme Grund blev det forbudt at anvende Strøsand i Ekspositionsværelserne, og Trækpapir indførtes i Stedet.

Hidtil havde man lukket Telegramkonvolutterne med Laksegl. Det blev afskaffet, og Telegrammerne fremtidig lagde i gummierede Konvolutter. Omtrent samtidig indførtes røde Blanketter bestemte til Svartelegrammer. Naar et Telegram med forudbetalt Svar modtoges paa Stationen, tilføjedes under Telegrammet: »Behag at benytte hoslagte Blanket til det forudbetalte Svar,« eller hvis det var til en Udlænding: »Man beliebe beifolgende rothe Blanket zu benutzen.« Andre Sprog end dansk og tysk synes ikke at have været benyttet ved tjenstlige Bemærkninger til Publikum.

I Tjenestetelegrammer, der i det hele maatte affattes saa kort som muligt, skulde Ordet »Hr« og eventuelle Titler udelades.

Direkte Forhandlinger ved Telegrafbordet mellem Direktøren og Stationerne fandt ofte Sted. Efter Fabers Ordre skulde disse være saa kortfattede som muligt og let forstaaelige.

Forkortelser maatte bruges f. Eks. Tgd i Stedet for Telegrafdirektør. Var et Navn nævnt én Gang, behøvedes senere kun Forbogstavet. Som Eksempel: »Nielsen F« betyder: Faber vil tale med Nielsen. — Det var nok kortfattet, men mon det ogsaa var let forstaaeligt?

## IV

HAANDSKRIFTEN. — TELEGRAFSTATIONEN FLYTTES TIL DEN RØDE GAARD. — GREVENS SPISESAL MED DE STORE SPEJLE. — EN PRØVE I FRANSK OG TEKNIK. — GODE MIDDAGE. — FABER OG DE GULE ÆETER.

I Begyndelsen af Aaret 1861 var der bleven ansat en Del Telegrafister, der ikke havde haft Lejlighed til at blive indøvet i Telegrafftjenesten i samme Grad som tidligere ansatte. De viste sig endnu ikke fuldt anvendelige efter flere Maaneders Forløb.

Peter Faber lod dem derfor vide, at de vilde blive indstillet til Afsked, hvis de ikke ved Udgangen af Juni Maaned kunde telegrafere godt og dechiffere hurtigt og sikkert samt nedskrive Telegrammerne tydeligt. Ved samme Lejlighed blev det indskærpet hele Personalet at befitte sig paa en tydelig og smuk Haandskrift, da det var det ydre Tegn, hvorefter Publikum, navnlig Handelsstanden, bedømte Personalets Dygtighed. Da en stor Del af Ekspedienterne endnu ikke var for gamle til at lære at skrive, blev det anbefalet, at de, som trængte dertil, tog et Kursus i Skrivning!

Efter at Gennemskrivningsblanketterne var taget i Brug, meddelte Faber, at der blandt de Tjenestetelegrammer, han modtog, ofte fandtes nogle, der var saaledes udfærdigede, at enhver anden end han vilde med Grund kunne føre Klage derover. Det, Faber alligevel

førte Klage over og vel med god Grund, var, at Blaa-skriften til Telegrammerne ofte var for svag.

Ekspedienterne skulde ikke undskylde sig med, at Farvepapiret var brugt for tidt, thi de kunde faa et nyt paa Forlangende. Aarsagen kunde ogsaa ligge i, at der ikke blev trykket haardt og ligeligt nok paa Blyanten, i saa Tilfælde maatte denne væsentlige Fejl rettes.

Det lader ikke til, at Personalet har været videre villigt til at efterkomme Paamindelsen, thi Faber maatte atter og atter minde om Savnet af den smukke Haandskrift, og han tilføjede, at de, der stod tilbage i saa Henseende, i den senere Tid snarere havde vist yderligere Tilbagegang end Fremskridt.

I Foraaret 1867 blev Hovedstationen flyttet til Postgaarden, hvor den fik Lokaler paa første Sal. For at komme op paa Stationen, gik man gennem den nuværende Hovedindgang til Postkontoret ind i Gaarden, hvor Opgangen til Telegraflokalerne fandtes til venstre.

Generalpostdirektøren Grev Danneskiold Samsøe beboede en Del af første Etage, dels ud mod Købmagergade og dels ud til Gaarden. Grevens Stald fandtes, hvor Pakkeposten er under Statstelefonen, og over Stalden var Boliger for Staldpersonale og Kuske, som i deres karmoisinrøde Frakker livede op i den gamle Gaard.

Den store Telegrafsal mod Købmagergade har i sin Tid været Grev Danneskiolds Spisesal, hvor ogsaa Ka-



valererne og Damerne har svunget sig i Dansen, naar der var stort Selskab. Mangen balklædt Skønhed har smilet til sit straalende Billede i de store indmurede Spejle, som endnu findes i Telegrafsalen. Efter at Salen var taget i Brug af Telegrafvæsenet, havde Spejlene i mange Aar ingen Lejlighed til at gengive kvindelig Ynde og Skønhed, først da det smukke Køn i større og større Antal rykkede ind paa Hovedstationen, er de gamle Spejle atter kommen til at opfylde deres oprindelige Bestemmelse. Over en af Dørene i denne Sal fandtes et Basrelief forestillende Musernes Dans paa Helikon. Det blev taget ned ved Ombygningen af Stationen, men findes i Telegrafvæsenets Værge.

Arbejdet tiltog jævnt, og efterhaanden blev den i Begyndelsen noget omstændelige Forretningsgang simplificeret og gjort lettere for Stationen.

Mærkeligt nok synes man paa Hovedstationen ikke at have følt nogen stærk Trang til disse Lettelser, thi en Skrivelse indskærper omhyggeligt at gennemlæse de fra Telegrafdirektøren udsendte Cirkulærer og nøjagtig at rette sig derefter. At dette ikke var Tilfældet, fremgik bedst deraf, »at selv Bestemmelser, hvorved der indrømmedes Stationen Lettelser, ikke blev overholdt.«

En smuk og human Tankegang lægger Faber for Dagen i en Skrivelse til Hovedstationen omhandlende Aspiranterne. Han udtaler deri, at da Telegrafvæsenet nødig vil have Hjælp af nogen uden derfor at yde et

selv om kun ringe Vederlag, indskærpes det Stationen kun at beskæftige Aspiranter ved den tekniske Indøvelse paa særegne Apparater. Stationen maatte ikke benytte dem til andre Forretninger, der ikke vedrørte Telegrafien, og hvoraf de intet lærte, saasom Konvoluttering og lignende.

Var Aspiranten tilstrækkeligt indøvet, skulde han aflægge en Prøve for Telegrafdirektøren, og forinden maatte det være overvejet, om der var Brug for hans fremtidige Hjælp, og om Telegrafvæsenet var i Stand til at yde ham noget Vederlag.

Der blev i de første Aar, da Prøven afholdtes, ikke anvendt en særlig stræng Maalestok ved Bedømmelsen af de unge Menneskers Kundskabsmængde, og der fortælles om adskillige Tilfælde, hvor der blev rakt en hjælpende Haand, naar Situationen truede med at blive prekær. Saaledes ved en Prøve i Fransk. Telegrafbestyrer Børgesen fra Kolding, som var Specialist i dette Sprog, skulde lede Prøven deri, og Faber var til Stede for at paahøre Eksaminationen.

Børgesen begyndte Oplæsningen af et Afsnit i den franske Oversættelse af Telegrafkonventionen. Hans Udtale var imidlertid saa fransk, at Kandidaterne satte fortvivlede Miner op allerede ved de første Sætninger.

Faber saa, at Situationen begyndte at blive truende for de unge Mennesker, og med sit hurtige Initiativ afbrød han Børgesen i Dikteringen og sagde: »Ja, Hr. Børgesen er sikkert dygtigere end jeg i Fransk,

men jeg tror nok, De forstaar mig bedre. Nu skal jeg diktere.«

Og Faber begyndte med en meget tydelig københavnsk Udtale af de franske Ord, saa Aspiranterne omtrent kunde høre, hvorledes de skulde staves.

De unge Mennesker havde saaledes kun at nedskrive efter Udtalen, og de velsignede i deres Hjærter Faber for Hjælpen.

Saa let gik det dog ikke ved alle Fagene; navnlig var Prøven i Teknik frygtet, naar Ingeniør Hagen undertiden var Eksaminator. Han havde Ord for gerne at ville føre Eksaminanden paa Glatiis for at undersøge, om de tekniske Kundskaber var virkelig solidt funderede.

Da han engang havde rettet Spørgsmaal til Kandidaten om Jordpladens Anbringelse og faaet Svaret, at den skulde ligge i Jorden, sagde Hagen: »Men kan man ikke ogsaa anbringe den oppe paa Loftet? Man lægger jo sine Koks saa vel paa Loftet som i Kælderen. Kandidaten gik i Fælden og svarede »jo«.

Ved en anden Lejlighed var Eksaminanden derimod mere stiv i Papirerne. Hagen forhørte ham om Forbindelsen til et elektrisk Batteri. Der blev svaret korrekt, at den ene Traad skulde sættes til Kul og den anden til Zink.

Hagen spurgte derpaa, om man nu ikke ligesaa godt kunde sætte begge Traade til Zink.

»Jo—h,« lød Svaret, og Hagens Ansigt røbede allerede Dommen, — — »men,« fortsatte Kandidaten,

»naar vi sætter begge Traade til Zink, bliver Depescherne forsinkede (forzinkede), thi da er der ingen Strøm i Linien!«

En anden meget gemytlig anlagt Telegrafist blev ligeledes eksamineret i Teknik, men kunde ikke give Svar paa et af Spørgsmaalene, og Hagen gav det da selv, nemlig »vertikal«.

Kandidaten gentog med en stor Armbevægelse og deklamerende Stemme: »Ver-ti-kal, ver-ti-kal — er De gal, er De gal!« Hagen blev formodentlig overrumplet af dette Galgenhumør, thi Kandidaten bestod i hvert Fald i Teknik.

Den samme Telegrafist kom senere til at gøre Tjeneste paa en Filialstation, hvor der dengang var noget Vrøvl med Budene. Telegrafdirektøren aflagde i den Anledning Besøg paa Stationen, og der veksledes da følgende Bemærkninger: Direktøren: »Naa, Hr. N. N., Budene vil nok ikke makke ret herude?«

Telegrafisten: »Nej, Hr. Direktør! Her gaar man og giver dem gode Middage, men man har ikke andet end Skam til Tak!«

Direktøren: »Gode Middage?! Ja, men det maa De da sandelig heller ikke indlade Dem paa, Hr. N. N.«

Telegrafisten buldrer harmfuld op: »Nej, det skal ogsaa nok blive Løgn for Fremtiden; saadan noget utaknemmeligt Rak!«

Direktøren, som var forbavset over Telegrafistens Flothed med at traktere Budene med gode Middage,

forhørte sig nærmere om, hvorledes det forholdt sig dermed. Han erfarede da, de gode Middage skulde forstaaes paa den Maade, at Budene fik tilstaaet lidt længere Middagstid, end der efter Reglementet tilkom dem.

Faber havde en særegen Maade at støde Ordene ud paa, naar han talte, hvad der undertiden gjorde det vanskeligt at forstaa ham. Dette forklarer følgende lille Historie.

En Dag kom Faber over paa Stationen, gik hen til Frederikssund-Apparatet og bad Ekspedienten dér besørge en Meddelelse til Telegrafbestyreren, da Faber vilde rejse til Frederikssund om Aftenen. Ekspedienten besørgede den mundtlig givne Ordre aftelegraferet, medens Faber forlod Stationen.

Sent om Aftenen ankom Faber til Frederikssund, hvor Telegrafbestyreren mødte paa Banegaarden og gjorde Honnør. Da de var kommen ind i Ventesalens Restaurant, spurgte Bestyreren, om Direktøren saa ønskede de gule Ærter serveret.

»Ærter? Gule Ærter?!« udbrød Faber. Hvad i Alverden skal jeg med gule Ærter paa denne Tid af Døgnet? Hvor falder det Dem ind?«

»Jo, Hr. Etatsraaden har da telegrafisk bestilt varme Ærter.«

»Det er noget Vrøvl! Naa, men kom bare med dem!«  
Hvorefter Faber med tilsyneladende god Appetit spiste de dampende Ærter.

Et Par Dage senere kom Faber atter over paa

Stationen og gik hen til Ekspedienten ved Frederiks-sund-Apparatet.

Det var en rar Historie, De havde lavet der! Jeg bad Dem bestille et varmt Værelse, og saa havde De bestilt varme Ærter!«

Ekspedienten saa naturligvis meget ulykkelig ud og fremstammede, at saa maatte han have misforstaaet Hr. Direktøren.

Faber klappede ham da paa Skulderen og sagde: »Naa, det skal De ikke være ked af. Ærterne var sgu gode!«

## V

IDYL PAA EN FILIALSTATION. — EN SKRABER I SKABET. — FOLKENE FRA TROMMESALEN. — DEN VREDE KOMMISSIONÆR. — DRIKKE-PENGE. — KOSAKKEN. — I KARNEVALSTIDEN. — DEN FARLIGE SPORVOGN. — AFSLUTNING AF FABERS PERIODE.

---

Livet paa en Filialstation var i gamle Dage en hel Idyl. Der var intet, som hed Iltegrammer, og de almindelige Telegrammer blev ikke udsendte efterhaanden, som de ankom, men med en bestemt Tid mellem hver Udsending. Dette forklarer, at hele Budstyrken paa den gamle Banegaards Filial (der var 2 Bude) en varm Sommerdag kunde bede den vagthavende Telegrafist om at gaa ud og bade paa Belvedere (i Kalveboderne) og ogsaa faa den ønskede Tilladelse.

Naar Budene paa Banegaarden skulde spise til Aften, fik de ofte om Sommeren Lov til at tage deres Smørrebrød med over i Kirsebærgangen ved Jarmers Bastion og spise det i det Grønne. Det var da en Aftale, at en af dem hver halve Time (man har aabenbart anvendt mere Tid til at tygge Maden end nu!) skulde gaa op paa Bastionen, hvorfra han kunde se Stationens Vindue.

Naar Rullegardinet var nedrullet halvt, betød det: »Kom straks, der er en Tur!«

De to Telegrafister, som paa den her skildrede Tid gjorde Tjeneste paa Banegaarden, var B. og L. B. var en dygtig og meget lidenskabelig Matematiker. Han benyttede enhver ledig Stund til at løse matematiske Problemer. Naar B. havde Morgenvagt Kl. 6, medbragte han altid en Champagneflaske med varm Kaffe, indhyllet i et uldent Tørklæde, og desuden tre Kaffebrød.

Baade Kaffen og Brødet delte han med det Bud, som havde Tjeneste samtidig. Budet fik først og vaskede derefter Stationens eneste og hankeløse Kop, hvorefter B. drak Resten af Kaffen.

En Dag var B. meget træt og følte Trang til at hvile sig lidt. Han udtog saa et Par af de øverste Hylder i Stationsskabet og satte sig til Rette paa den nederste, hvor han snart faldt i Søvn.

Paa én Gang afbrødes Stilheden ved et frygteligt Rabalder fra Skabet. De skrækslagne Bude ilede til og fandt paa Bunden af Skabet B. sammen med et Par nedfaldne Hylder, nogle Klude, Bilag og Værktøj.

De fik under megen Latter samlet B. op, hvorefter han paa sin stilfærdige Maade spurgte: »Var det virkelig saa morsomt?»

Der var i Budstuen hverken Gasapparat, Kakkelovn eller lignende Bekvemmeligheder. Som Surrogat og vel ogsaa som en stille Protest havde det ene Bud i sin Fritid lavet en lille Kakkelovn af sortmalet Pap og stillet den op i en Krog af Budstuen.

L. kom saa en Dag ind og fik Øje paa den. I den Tro, det var en virkelig Kakkelovn, begyndte han at holde Forhør over, hvorledes den var kommen der, uden at han var underrettet derom. Budene kunde af let forstaaelige Grunde ikke rigtig faa nogen Forklaring frem, og L. traadte da nærmere for at betragte den nøjere, samtidig tog han et rask Tag i Kakkelovnsdøren. En saa kraftig Behandling var den ikke indrettet paa, hele Historien væltede, og de nævenyttige, grinende Bude fik en Omgang for deres Narrestreger.

Det Publikum, som kom paa Banegaardsstationen, bestod væsentlig af Kreaturkommissionærer fra den nærliggende Trommesal. De forstod sig i Reglen bedre paa Handel end paa den ædle Skrivekunst, og det kneb ofte med at tyde deres Hieroglypher. Tidt hjalp et af Budene dem med at nedskrive eller omskrive deres Telegrammer, og saa hændte det ikke saa sjældent, at der som Tak fra de velbeslaaede Kreaturhandlere vankede en Firskilling til Budet.

En Dag mødte en af d'Hrr. fra Trommesalen med



et Telegram ved Indleveringen, hvor L. tog imod det. Da han havde set lidt paa det, kastede han det foragteligt henad Skranken og raabte: »Det kan ikke modtages saaledes, det skal rettes!«

Manden, der forøvrigt godt kendte L. som ikke særlig velvillig mod ham, tog sit Telegram og gik, idet han med en truende Gestus udbød: »Ja, jeg skal ved Lejlighed rette dig, det kan du stole paa!«

Fra den Dag havde L. faaet en saadan Skræk i Livet, at han bestandig gik med en tyk Stok, og det Bud, som havde Slutvagt, maatte følge ham hen til det befærdede Strøg paa Vesterbrogade.

En anden Gang kom den bekendte Kommissionær J. kørende op foran Stationen, som da var i Stueetagen. Han slog et kraftigt Smæld med Pisken og vinkede mod Budstuen.

Et af Budene sprang ud af Vinduet og fik af J. et Telegram og en Tremark med den Bemærkning: »Besørg det Telegram indleveret, hvad der bliver tilovers af Pengene, kan I selv beholde!«

Budet gik ad Hovedindgangen og afleverede Telegrammet til L.

»Hvor har De faaet det Telegram fra?« udbød L.

»J. kom for et Øjeblik siden kørende i sin Gig; han standsede her udenfor og bad mig besørg det.«

»Men saa den Mark, som bliver tilovers?«

»Den maatte vi selv beholde.«

»Nej, Pinedød om De maa!« raabte L. og slog i

Pulten, saa Pengene i Skuffen raslede, »vil De,« sagde han henvendt til det andet Bud, »øjeblikkelig gaa hen til den Kvægpranger og give ham Marken tilbage!«

Det tjenstvillige Bud luskede slukøret ind i Budstuen, medens den anden fik Marken at levere tilbage. Han skulde imidlertid passere Budstuens Vindue, og ved Hjælp af Øjen- og Fingersprog fik det tilbageværende Bud givet ham en Meddelelse, som ogsaa blev rigtigt opfattet.

Efter en passende Tids Forløb kom det udsendte Bud tilbage. L. forudsatte selvfølgelig, at Pengene var afleveret, men et Par Timer senere, efter Slut, blev Marken omsat i fire smaa Sorte paa »Glaciholm«.

Foruden Trommesalens Folk var ogsaa Artisterne fra de omliggende Forlystelsessteder hyppige Kunder paa Banegaardsstationen.

En Aften, lidt efter at Stationen var bleven lukket, blev der flere Gange dundret paa Døren ud til Gangen. Da vedkommende Person paa den anden Side af Døren lod til at være i Besiddelse af baade Energi og Udholdenhed, sagde Telegrafisten endelig til Budet: »Aa, gaa ud og luk op og se, hvad det er for et Asen, som staar og hamrer paa Døren!«

Budet gaar ud og lukker op, og paa Tærskelen staar en høj, sortskægget Mand af et meget frygtindgydende Udseende og iført russisk Kosakuniform med en vældig Krumsabel ved Siden.

Han tilkendegiver paa Tysk, at han vil have afsendt et Telegram.

Telegrafisten kommer nu til og forklarer ham (det var en Russer, som med en Dansetrup optraadte i Cirkus), at han maatte gaa op paa Hovedstationen, dér vilde han kunne faa det afsendt. »Men,« tilføjer Telegrafisten, idet han slog en skraldende Latter op, »De vil da vel ikke gaa gennem Byen i det Kostume?«

Virksomheden af denne Bemærkning var frygtelig. Med rullende Øjne fo'r Kosakken ind mod Telegrafisten, og med en truende og meget sigende Mine slog han sig for Brystet og raabte: »Ich bin Officier!« hvorpaa han stolt knejsende gik sin Vej.

Den stakkels Telegrafist gik længe i angstfuld Forventning om den Udfordring, der aabenbart maatte komme!

Han slap dog med Skrækken.

I Karnevalstiden var Personalet paa den samme Filial en Aften bleven enig om at gaa paa Casino-Maskerade.

Da de ikke havde nogen Nøgle til Stationen, bad de Budet, som skulde møde først om Morgen, om at laane hans Nøgle; de vilde nemlig gaa lige fra Maskeraden til Stationen og klæde sig om dér.

Den næste Morgen, da Budet mødte, var der endnu ingen Telegrafister kommen, og til denne Kalamitet sluttede sig den anden, at Budet ikke kunde aabne Stationen, fordi han havde laant Telegrafisterne sin Nøgle.

Han stod en Tid paa Gangen og spejdede ud af Vinduet.

Pludselig ser han ovre i Nærheden af Tivoli et mærkeligt Syn. Tre Arabere eller Kabylere kommer i strakt Galop over mod Stationen, medens Folk forbavset staar stille og stirrer efter dem.

Ved nærmere Eftersyn afsløredes Kabylerne som de tre længselsfuldt ventede Telegrafister.

Stationen blev saa lukket op, og Forvandlingen fra Ørkenens vilde Sønner til skikkelige Tjenestemænd fandt Sted.

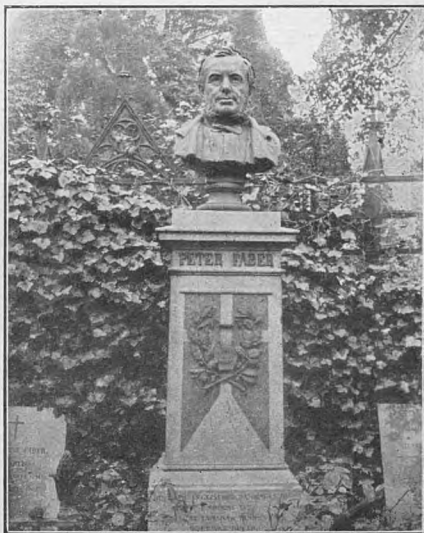
Naar Budene skulde besørge Telegrammerne udbragte, maatte de gøre det til Fods, den samme Befordring, som Byens Indvaanere i Almindelighed var henvist til. Cycler, Automobiles og elektriske Sporvogne havde endnu ikke begyndt at gøre det farligt at færdes til Fods, og da i 1880 de københavnske Sporveje tilstod Frikørsel for indtil to Bude hos Kusken, tog man mod denne Tilladelse med en vis Ængstelse. I hvert Fald udtaler Hovedstationens Bestyrer i en Skrivelse om denne Frikørsel paa Sporvognen: ». . . . den største Forsigtighed maa iagttages.« Ja, hvad kunde der ikke ske!

Men nu? Cyclebudene snor sig paa den fedtede Kørebane mellem Folk og Fæ, Automobiles og elektriske Sporvogne og klarer sig dog temmelig godt, selv om just ikke altid den største Forsigtighed iagttages.

Hurtigere og hurtigere er jo overalt den jagende Tids Løsen; den gamle Tids Forsigtighed, som naturligvis for Nutiden let bliver identisk med Langsomhed, staar ikke i nogen høj Kurs.

Peter Faber boede i Store Kannikestræde Nr. 15 i Stuen, da han skrev den Sang, som skulde bevare hans Navn til Efterslægten; over Gadedøren til Huset er anbragt hans Portrætmedaillon.

Han døde 1877 og blev begravet paa Assistens Kirkegaard. Paa hans Grav er rejst en Mindestøtte bestaaende af en Granitsokkel med en Broncebuste. I Forsiden af Stenen er indhugget et Dannebrog, i hvis Midte ses en Lyre med brustne Strænge omgivet af en Egekrans. Derunder staar:



Monumentet paa Peter Fabers Grav.

Din Sang begejstred' Danmarks Folk  
I Nødens Tid.

At være lynsnar Tankes Tolk,  
Det var din Id.

Rejst af Vaabenbrødre og Telegrafembedsmænd.

Til Afsløringen af Monumentet havde Telegrafbestyrer Ritto skrevet et Par Sange, hvori bl. a. forekommer følgende Vers:

Og som det blev ved Musers Gunst ham givet  
at røgte smukt det Hverv, han fik som Skjald,  
saa fandt han og en Gerning her i Livet  
i nøje Samklang med sit Digterkald:  
Thi Drøm blev Liv, saa saare Tanken svinged'  
sig fri og let mod Digtekunstens Strand, —  
og Livet Drøm, naar Ordet fløj bevinget  
og tankelet med Bud fra Land til Land.

Over den Periode af Telegrafvæsenets Historie, som afsluttes med Peter Fabers Død, ligger ligesom et Præg af det Valgsprog, han havde gjort til sit:

Moll er ikke min Natur,  
Derfor slaar jeg an i Dur.

Man maa vel huske paa, at hverken de automatiske, støjende Maskintelegrafapparater eller den moderne Plageaand Telefonen i den Periode fandtes paa Telegrafstationen. Efterhaanden som disse to Faktorer trængte frem, maatte ganske naturligt den gamle Tids Idyl forsvinde, dog fulgte saa mange af den gamle Periodes Mænd med over i den nyere, at en væsentlig Del af Traditionerne, baade de gode og mindre gode, blev bevaret. De første 50 Aar blev der i det hele taget indført færre Nyheder og Forbedringer end i de efterfølgende 10 Aar.

## VI

NAAR DER ARBEJDES FOR HURTIGT. — DET FØRSTE MASKINAPPARAT. — SANG OG MUSIK PAA NATTEVAGTEN. — DA KONG CHRISTIAN IX OG KONG OSCAR II TELEFONEREDE. — NATURSTRIDIG VENTILATION. — HVID MANDS KAMP MOD SMAA SORTE. — BRÆNDEKLODSE MED I SENGEN. — HÆNGEKØJER.

I de første Aar efter at Høncke var bleven Chef for Telegrafvæsenet, skete der ingen væsentlige Forandringer udover enkelte praktiske Foranstaltninger, som det forøgede Arbejde nødvendig gjorde.

Den paa flere Linier stærkt tiltagende Korrespondance satte ganske naturligt det oprindeligt langsomme Tempo op.

En dygtig og rutineret Telegrafist, som har mange Telegrammer at ekspedere, vil uvilkaarlig sætte Fart paa for at faa Arbejdet fra Haanden.

Men det er selvfølgelig ikke nok, at der ved den ene Ende af Linien sidder en hurtig Arbejder, hvis Modparten ikke kan følge med i Tempoet, vil den hurtige



Høncke.

Telegrafdirektor 1877—1897.

Arbejder ofte blive utaalmodig og irriteret. Tilfælde af denne Art blev efterhaanden hyppigere og hyppigere, og Gnidningen mellem Hovedstationen og Provinserne gav sig Udslag i Klager over bl. a., at København skrev for hurtigt.

Det var i Reglen de dygtigste Ekspedienter, som var udsat for at faa klaget over sig, fordi de paa en ureglementsret Maade røbede deres Utaalmodighed over en sendrægtig og mangelfuld Ekspedition.

Telegrafdirektoratet udsendte nu nogle Bestemmelser for Apparatjeningen, hvori var opstillet tre Hovedpunkter:

a. En Diskussion tager mere Tid end en Indrømmelse.

b. Enhver Station har af Hensyn til sin egen Tjeneste ligesaa megen Interesse i at modtage et anmeldt Telegram som i at afsende et hos den liggende.

c. Alt, hvad der kan forekomme en Funktionær at være slet Ekspedition fra en anden Stations Side, bør saa vidt muligt tilregnes Omstændigheder, over hvilke denne ikke er Herre.

Det var udmærkede Regler, hvis Gyldighed maa anerkendes den Dag i Dag, og Overholdelse deraf vilde naturligvis have hindret megen Klage og mange Iretsættelser, men hvem tænkte først og fremmest paa Reglementet, naar Hovedet var hedt, og Nerverne dirrede!

---



Hidtil var al Ekspedition foregaaet paa Morseapparater, men det kneb efterhaanden at klare Korrespondancen med Fredericia paa denne Vis.

Saa blev da det første Wheatstone-Apparat opstillet paa Hovedstationen 1879 paa Linien København-Fredericia.

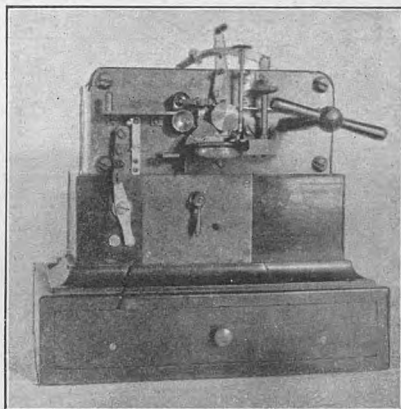
Det var i mange Aar det eneste af den Slags, og det blev i Begyndelsen vogtet som en Helligdom. Kun nogle enkelte udvalgte blandt Telegrafisterne blev betroet til

at arbejde derved, og de andre maatte nøjes med at beundre det i ærbødig Afstand.

Omtrent samtidig med at Wheatstone-Systemet holdt sit Indtog paa Hovedstationen og brød med det gennem 25 Aar eneherskende Morse-Haandarbejde, begyndte Telefonen at melde sin Fremrykning.

Den norske Ingeniør Hopstock var kommen herved med to smaa amerikanske Telefoner, og den 21. Januar 1878 blev der givet Telegrafist Renouard i Helsingør Tilladelse til at foretage Telefoneringsforsøg med Hovedstationen.

Forsøget, der foretoges om Dagen, faldt ikke saa



Wheatstone. — Den første Receiver paa Hovedstationen (1879).

heldigt ud, da den stærke Induktion fra Telegrafledningerne forstyrrede meget.

Den 7. Februar samme Aar fik Telegrafist O. Henrichsen Tilladelse til at afholde Prøve med Nykøbing F.



Henrichsens Telefonter, som blev benyttet til nogle af de første Telefonforsøg, og hvori bl. a. Kong Christian IX og Prins Valdemar talte, henholdsvis fra Bernstorfs og Københavns Station.

med nogle større Telefonter, som han selv havde lavet.

Der blev med disse Telefonter foretaget en længere Række Forsøg om Natten med Helsingør, Nykøbing F., Fredericia og Hofstationen i Fredensborg og paa Bernstorf. Hoffet interesserede sig meget for disse Forsøg, og paa Hofstationen var den modtagende Telefon forsynet med en stor Tragt, saa de dér forsamlede Herskaber alle kunde høre de Sang- og Musiknumre, som blev foredraget ved Telefonen i København. Ved en af

Prøverne var Prins Valdemar til Stede paa Hovedstationen og talte i Telefonen med Kong Christian paa Fredensborg.

Det var morsomme og interessante Aftener, naar efter Dagtjenestens Slutning og Størstedelen af Personalet var gaaet, disse Telefoneringsforsøg fandt Sted.

Der blev saa anbragt Ledningstraade til de paagældende Linieskinner i Linieveksleren, og Telefonapparaterne sat i Forbindelse dermed.

For de Telegrafister, som havde Nattevagt, begyndte nu en hel Aftenunderholdning. En Telegrafist spillede forskellige Numre paa Violin ind i Telefonen; O. Henriksen, som havde en særlig smuk Sangstemme, sang, da der prøvedes med Bernstorf, den af Prins Gustaf forfattede og komponerede:

»I Rosens doft, i blomsterlundens gömma«.

Sangen gjorde saa stor Lykke, at de kongelige Herskaber forlangte den da capo.

Telegrafist Gredsted (død som Telegrafbestyrer i Fredericia) sang ved en anden Prøve følgende muntre Vise:

Se Kejseren af Kinesiens Land,  
Tsching, Tsching:  
Han er, som De ved, en mageløs Mand,  
Tsching, Tsching!  
En Dag, da han var lidt mer end spendabel,  
Han sagde: »Ja nu vil jeg ha' mig et Kabel  
En frygtelig lang Vej,  
Fra Hongkong til Shanghai,  
Tsching, Tsching!«

Saa samled han Mandarinernes Kor,  
 Tsching, Tsching!  
 Og derpaa han sagde disse Ord:  
 Tsching, Tsching!  
 De lærde Herrer ham straks forstode,  
 Og klø'de sig i deres skaldede Ho'de.  
 De lynte og galte,  
 Paa Knapperne talte,  
 Tsching, Tsching!

Men da saa Knappernes Tal slog til,  
 Tsching, Tsching!  
 Saa var Hr. Madsen jo straks paa Spil,  
 Tsching, Tsching!  
 Til Kina drog han og fuldendte Værket,  
 Men hvad han udi det Land bemærked',  
 Det vil jeg nu bare  
 I Korthed forklare,  
 Tsching, Tsching!

Kineserdamer har Fodder saa smaa  
 Tsching, Tsching!  
 Og Øjnene sidder saa dejligt paa skraa,  
 Tsching, Tsching!  
 Det ene mod Vester, det andet mod Øster,  
 Stor Fordel de af den Omstændighed høster,  
 Paa én Gang med flere  
 De kan kokettere,  
 Tsching, Tsching!

Kineseren selv er paa Opium gridsk,  
 Tsching, Tsching!  
 Der slingrer enhver afsted med sin Pisk,  
 Tsching, Tsching!  
 Selv her paa Børsen det gør Rabalder,  
 Hver Gang de stakkels Kinesere falder,  
 Men selv om de dratter,  
 De rejser sig atter,\*)  
 Tsching, Tsching!

\*) Sigter til Aktierne i »Store Nordiske«, som den Gang stod lavt og kaldtes »Børsens Kinesere«.

Men mærkeligt nok for et saadant Land,  
Tsching, Tsching!  
Paa Punsch har de ikke den mindste Forstand,  
Tsching, Tsching!  
I Kina der kender de ej Fader Evan,  
Og naar de vil solde, saa drikker de Tevand,  
Og naar de drikker,  
De sidder og nikker,  
Tsching, Tsching!

Velkommen Hr. Overkrigskommissær,  
Tsching, Tsching!  
Se Punsch har vi dog i det mindste her,  
Tsching, Tsching!  
Derfor vi ej mere om Kina taler,  
Men dig til Ære af fyldte Pokaler  
Vi tømmer hver Draabe,  
Og ni Gange raabe  
Tsching, Tsching!

Sangen har sin egen lille Historie. Den er forfattet af Peter Fabers Søn, Villiam Faber, som var ansat i Telegrafsekretariatet til sin Død 1883. Den blev skrevet til en Festmiddag paa Skydebanen, som danske Telegrafembedsmænd gav for Overkrigskommissær Madsen, tidligere Materialforvalter ved Statstelegrafen, da han kom hjem fra Kina efter den første Kabeludlægning for Store Nordiske, i hvis Tjeneste han nu var ansat.

Mellem Musik- og Sangnumrene blev der talt, eller rettere raabt i Telefonen, thi ved de første Forsøg maatte der ofte raabes saa højt, at det kunde høres i den fjærneste Krog af Stationslokalerne. Det hændte derfor ogsaa, at Svaret lød derfra, naar en eller anden

Spøgefugl syntes, det var Synd, man anstrængte Stemmen saa meget uden Resultat.

Indtil omkring 1880 benyttedes det samme Apparat, Telefonen, til at sende og modtage, og det første herværende offentlige Anlæg var ogsaa installeret paa denne Maade. Først da Amerikaneren Hughes havde suppleret sin Landsmand Bells Opfindelse med Afsenderapparatet Mikrofonen, blev Telefoneringen fuldkommengjort.

Den første Statstelefonforbindelse blev aabnet 1894 og gik til Korsør, Nyborg og Odense. Aaret forinden var der dog etableret Statstelefonforbindelse med Malmø og videre til Stockholm.

Dagen før denne aabnedes officielt, havde Kong Christian IX og Kong Oscar II om Eftermiddagen ved Tøtiden udvekslet Hilsner gennem Telefonen. Samtalen, som var ganske kort, fandt Sted mellem Amalienborg og Stockholm Slot. Til Stede paa Amalienborg var, foruden Kongen, Kabinetssekretær Rosenstand og den fungerende Telefonbestyrer O. Henrichsen, som havde ledet og forestaaet Anlægget for Danmarks Vedkommende.

Telefonapparatet, der benyttedes ved denne historiske Begivenhed, var et af de nu forældede Vægapparater med to Hørerør. Kongen tog begge Rørene og holdt dem et Stykke fra Ørene. Maaske har Majestæten frygtet for noget i Retning af elektriske Stød, naar han førte dem helt op til Ørene; paa en Henstilling om at gøre dette, svarede han, at han hørte udmærket.

Den første Telefonstation var installeret i et lille Rum i øverste Etage af Postgaarden. Man begyndte med ét Vekslerbord, hvortil snart kom yderligere 1; men



Statstelefon-Centralens første Lokale i København.

saa var der heller ikke mere Plads til Udvidelse dér. Lokalerne paa den anden Side af Gangen blev inddraget under Telefonen, og Indtelefoneringen fandt Husly ude paa Gangen. Senere erhvævede man Naboejendommen paa Købmagergade Nr. 45. Murene blev brudt igennem, og Branddøre sat op for at skaffe Forbindelse mellem de to Bygninger.

Her havde Statstelefonen sin egen Domæne i nogle Aar, indtil den flyttede til Lokalerne over den gamle Pakkepost.



Indtelefoneringen paa Gangen mellem Arkiv og Oplysningskontor.

I 1876 blev der foretaget en Ombygning af Postgaarden. Den forbedrede dog ikke i nogen videre Grad Telegrafvæsenets Lokaler, som man nu paa Grund af den forøgede Korrespondance begyndte at føle Manglerne ved.

Det var især Ventilation og Belysning, det stadig var galt med. I en Skrivelse til Telegrafdirektøren be-



klager Bestyreren sig over, at Lokalerne trods Ombygningen bestandig lider af væsentlige Mangler, og han tilføjer med en umiskendelig Bitterhed, at der ved Ombygningen af Stationens Lokaler ikke var givet ham nogen Indflydelse paa den endelige Bestemmelse om disses Indretning.

Som gammel Polytekniker angriber han rent ud det ny Ventilationssystem og siger som sin uforbeholdne Mening, at »det er baseret paa Forudsætninger, der strider mod Naturlovene.«

Dette mærkelige Ventilationssystem bestod bl. a. i nogle vide Blikrør, som førte ned til Luftkanaler under Gulvet. Foroven var de bøjet et Stykke nedad og endte i en bred Tragt over Gaslamperne. Til hver Lampe hørte en saadan Ventilator, og Meningen har sikkert været den, at den hede Luft fra de tændte Lamper skulde stige op under Tragten og derefter gøre Vold paa sin Natur og synke ned i Rørene til Kanalerne under Gulvet. Det vilde den altsaa ikke, og Personalet nød stadig godt eller rettere ondt af den gasophedede Luft.

Bestandig klages over daarlig Luft, utilstrækkelig Opvarmning, Træk og Kulde.

Belysningen var saa utilstrækkelig, at der til Stagedighed maatte bruges syv Petroleumslamper til Supplerings af Gaslamperne. Efter Bestyrerens Mening, som han udtalte i en Skrivelse til Direktøren, maatte det tilskrives den daarlige Luft, at Aaret (1879) havde

1500 Sygedage for 100 Ekspedienter. — Enten det skyldes forbedrede hygiejniske Forhold eller andre Grunde, er Sundhedstilstanden paa Hovedstationen nu betydelig bedre. I 1914 havde 148 Mænd 1610 Sygedage, hvad der giver 1087,84 Sygedage pr. 100 Mand. For Kvinderne kan ingen Sammenligning drages mellem før og nu, da Hovedstationen i 1879 ikke havde tjenstgørende Kvinder, men i 1914 havde 215 Kvinder 5536 Sygedage eller 2574,89 Sygedage pr. 100 Kvinder.

Paa dette Omraade er Kvinderne saaledes endnu ikke naaet op til Ligestilling med Mændene, men hævder stadig Retten til Betegnelsen »det svage Køn«.

Maaske den daarlige Luft ogsaa indvirkede paa Gemytterne hos dem, der i Øjeblikket ikke var sygemeldte. Man kunde fristes til at tro det, siden Direktøren maatte indskærpe Funktionærerne at udvise en sømmelig Opførsel ikke alene mod deres Foresatte, men ogsaa mod hinanden indbyrdes, navnlig skulde de yngre Funktionærer lade sig være magtpaaliggende at udvise en beskeden og hensynsfuld Optræden ligeoverfor de ældre. Haandgribeligheder vilde ikke blive taalt.

Af den sidste Tilføjelse synes det at fremgaa, at den daarlige Luft foruden at virke svækkende til Tider maaske ogsaa virkede æggende, og man savnede uvilkaarlig en saalydende Fortsættelse af Direktørens Slutningsbemærkning: . . . »men de paagældende stridbare Funktionærer henvises til at afgøre deres Mellemværende i det dertil indrettede Lokale!«

Nattevagten i gamle Dage var ikke som nu et uafbrudt Arbejde, fra man kom, til man gik. I Reglen var der tre til at udføre Tjenesten, men allerede Kl. 12-1 var Korrespondancen med Ulandet og Fredericia i Almindelighed stilnet af. De to Nattevagter kunde da trække sig tilbage til et afsidesliggende Lokale for at sove.

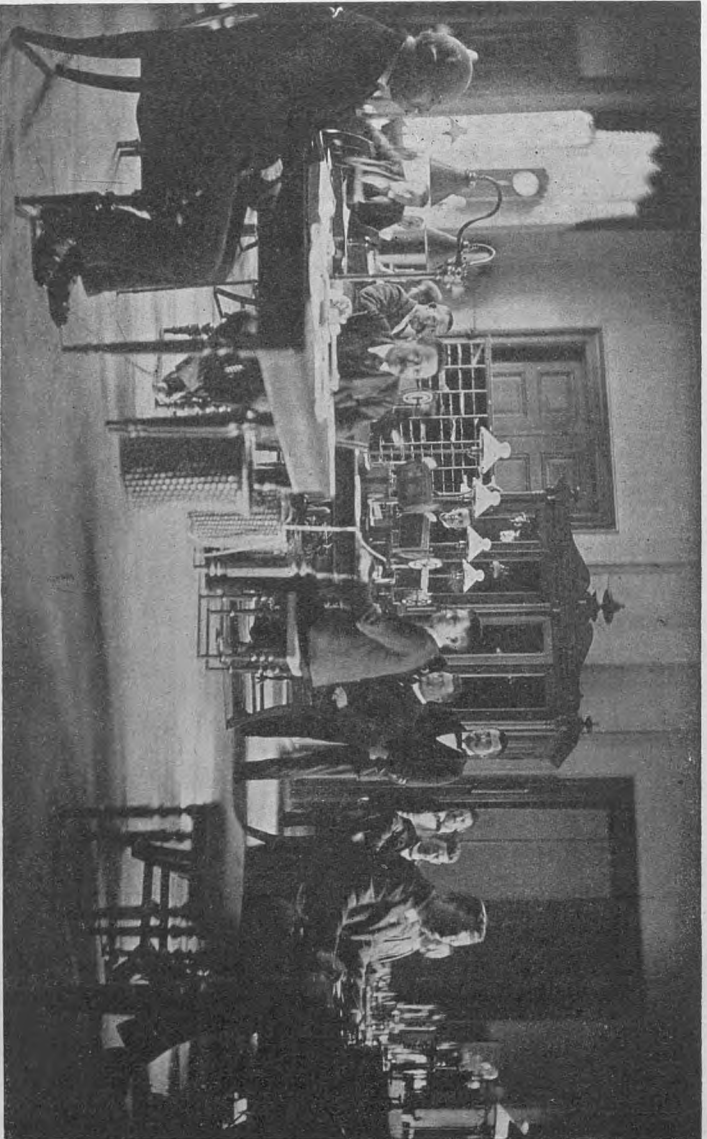
Forinden dette skete, plejede de i en vis Periode, da Hygiejnen paa Hovedstationen ikke var altfor fremskreden, at udbrede de forholdsvis hvide Uldtæpper paa »Kontrolørbordet«.

Det viste sig da altid, at der paa den lysere Bund fandtes en Mængde smaa mørke Prikker (sorte Husarer). De to Nattevagter stod paa hver sin Side af Bordet, og med en tom Ølflaske som Kølle knuste de Vampyrerne, hvorefter de tog deres Tæpper over Skulderen og gik ovenpaa i Sovelokalet.

Dette sidste var i øverste Etage, og da der heroppe var rigeligt med Rotter, samlede man gerne nogle Brændestykker ved sin Seng for i paakommende Tilfælde at kunne kaste en Brændeklods ud og skræmme Gnaverne, naar de blev for livlige og næsvise.

Muligvis var det med Henblik paa Rotterne, at der engang blev gjort Forsøg med Anskaffelse af Hængekøjer til Nattevagten.

Forsøget faldt ikke saa helt tilfredsstillende ud, derimod faldt Nattevagten ud. Der hørte nemlig en Del Behændighed til at entre op i Køjen og senere bevare



Den store Apparatosal (Indlandet) for Ombygningen 1913. I Forgrunden til venstre Vagtheiten Chr. Walther. Udlandet fandtes bag Skydedørerne, som ses i Baggrunden.



Indleveringen i Walkendorffsgade til 1913.

Ligevægten, naar man var falden i Søvn og mulig fandt paa at vende sig.

Det skete i hvert Fald en Nat, at en Telegrafist, som ikke var dreven i gymnastiske Øvelser og tilmed meget nærsynet, kravlede op i sin Køje. Han var imidlertid for langsom i sine Bevægelser, og Køjen fik stærk Slagside.

For at bringe den paa ret Køl igen, søgte han at flytte Tyngdepunktet til den modsatte Side, hvad der ogsaa lykkedes ham med det Resultat, at han gik paa Hovedet ud over Køjen. Dagen efter kunde han som

et synligt Minde om Nattevagten fremvise en stor Bule i Panden.

Køjerne blev snart inddragne igen, og man vendte tilbage til de mere stabile Senge, der ikke væltede, selv om Søvnens var urolig paa Grund af de smaa Sortes Ihærdighed.

Det synes, som der blandt Vaagevagterne har været en og anden, der i Pavserne blundede saa solidt, at Vækkeklokken ikke har formaaet at kalde ham fra Drøm til Daad. Der fremkom nemlig en ny Instruks for Nattevagten med det Paabud, at der altid skulde være én fuldstændig vaagen.

## VII

MOLBOEN SOM SPØGELSE. — NATTEVAGTEN SKULDE ILE TIL HJÆLP. — DE LANGE RUSSERE. — EN FIN FORRETNING. — TELEGRAFBUDENE SOM BANKBUDE. — JUBILÆUM. — LAANEKASSERNE. — DA DIREKTØREN SAA RØGEN. — KAFFE OG RELIGION. — PÉRE LACHAISE.

---

En Nat, Klokken var henad 2, laa en af Ekspedienterne og sov ovenpaa, og en anden, som gik under Navnet Molboen, laa i et Lokale i samme Etage som Apparatsalen. Den tredie, Vaagemanden, sad og arbejdede med Berlin. Lamperne i den store Apparatsal var slukket, og Skydedørene, som skilte den fra »Udlandet«, trukket for.

Nattens Stilhed hvilede over det lille Lokale, der hørtes ingen andre Lyde end Gassens Syden i Lamperne og Apparatets Dikken. Pludselig syntes det Ekspedienten, som kom der en Lyd til, der ikke før havde været. Det lød som langsomme, slæbende Skridt inde fra den store Sal. Skridtene kom nærmere og nærmere, Ekspedienten blev lidt uhyggelig til Mode. Imidlertid fortsatte han Arbejdet med Berlin; men lige med et mærkede han bag sig den ene Skydedør næsten lydlost glide til Side, rædselslagen fo'r han op, og foran ham stod en Skikkelse i en forholdsvis hvid Skjorte.

Spændingen udløstes i det samme, det var Molboen, som agerede Genganger. Med lukkede Øjne stod han og lyttede opmærksomt til Apparatets Dikken. Forsigtig fik Ekspedienten Søvn-gængereren vækket og ført tilbage til hans Sovested.

I et senere Supplement til Nattevagts-Instruksen hedder det: »Naar der om Natten ringes af Publikum, vil Vægteren lukke Gadedøren op og samtidig ringe paa en Klokke til Avertissement for Stationens Nattevagt, af hvilke en Funktionær begiver sig til Indleveringslokalet.

Hvis der imidlertid ingen maatte møde for at indlevere Telegram, eller hvis en mistænkelig Larm maatte opstaa ved Gadedøren, eller hvis der gentagende og stærkt maatte blive ringet paa den nævnte Klokke, maa Nattevagtsens Personale (formentlig in pleno!) begive sig ud paa Gangen for at se, hvad der er paa Færde

(det var altsaa gjort til en Pligt at være nysgærrig!) samt eventuelt yde Vægteren Assistance.«

Senere blev det yderligere paalagt Nattevagten at ile Postgaardens Vægter til Hjælp, naar han peb i en Fløjte, som han var bleven forsynet med.

Det fremgaar af disse Bestemmelser, at der kunde være en vis Risiko forbundet med at have Nattevagt paa Hovedstationen, saa meget mere, som der ikke blev udleveret Telegrafisterne noget Forsvars- eller Angrebsvaaben, hvormed de kunde hjælpe Vægteren, hvis han blev overfaldet.

Om nogen Ekstragodtgørelse for at være til Disposition i nævnte Retning var der ikke Tale.

I Reglen var man à jour paa Nattevagten Klokken henad et. Saa meget større Opmærksomhed vakte det derfor, da der en Nat kom en Mængde meget lange Telegrammer fra Rusland uden nogen tilsyneladende særlig Anledning.

Den Ekspedient, som vaagede, begyndte at modtage fra Fredericia, men da han kom til Ordantallet, sank hans Humør unægtelig en Kende. Telegrammet var paa flere Tusind Ord med »Svar betalt«.

Efter at Ekspedienten var naaet lidt ind i Teksten, blev hans Forbavselse større og større, thi Indholdet kunde næsten tyde paa, en gal Mand havde skrevet det.

Der var ikke Spor af Mening i Teksten, Stumper og Stykker af Romaner, Avisartikler og lignende var flettet ind mellem hverandre.



Ekspedienten hængte naturligvis i og blev endelig færdig med Modtagelsen, men saa passede Ordantallet ikke, der var flere end angivet. Fredericia, der vel sagtens havde høstet Erfaring fra Afsenderstationen i Libau, tog det ikke saa alvorligt, men svarede: »saa slet nogle af de sidste Ord!«

Telegrammet blev derefter gjort færdigt til Udlevering, men denne kunde umuligt finde Sted om Natten, da der paa langt nær var saa mange Penge i Kassen, at Gebyret for »Rp« kunde udbetales; det udgjorde nemlig 485 Kr.

Det blev hurtigt opklaret, hvad Meningen var med Afsendelsen af disse usædvanlig lange Telegrammer fra Rusland til Danmark. De russiske Papirpenges Værdi var dalet meget stærkt, men da selvfølgelig Statens Institutioner var forpligtet til at modtage dem efter deres Paalydende, benyttede Spekulanter sig deraf.

De gik til Telegrafstationerne, indleverede Telegrammer med »Svar betalt« og betalte med Papirpengene. Svargebyret, som var det eneste af Interesse for Afsender og Modtager, blev saa udbetalt i gode danske Penge.

At Telegrammerne var saa lange, skyldtes den Bestemmelse, der for hver 20 Ord kun kunde forudbetales Svar for et vist Antal Ord.

Driftige Landsmænd, som med fin Sporsans straks vejrede Chance for en Gevinst, rejste til Rusland og telegraferede paa Kraft til herboende Venner og selv-

følgelig med Svar betalt i lange Baner. Der blev efterhaanden stillet store Krav til Finanserne. I København kunde Pengene nok skaffes, men Trafikken bredte sig ogsaa til Provinserne. Telegrafstationerne dør maatte rekvirere Penge hos Toldkassen, og naar denne tømtes ved et kraftigt »Rp«, hvad der skete flere Steder, maatte Pengene skaffes\* fra Finanshovedkassen.

Budene var højt betroede Personer i de Dage, de maatte snarere betragtes som Bankbude end som Telegrafbude. Det er ikke godt at vide, hvorledes det til sidst var gaaet med Finanshovedkassen, om der ikke var bleven sat en Stopper for denne smarte Forretning.

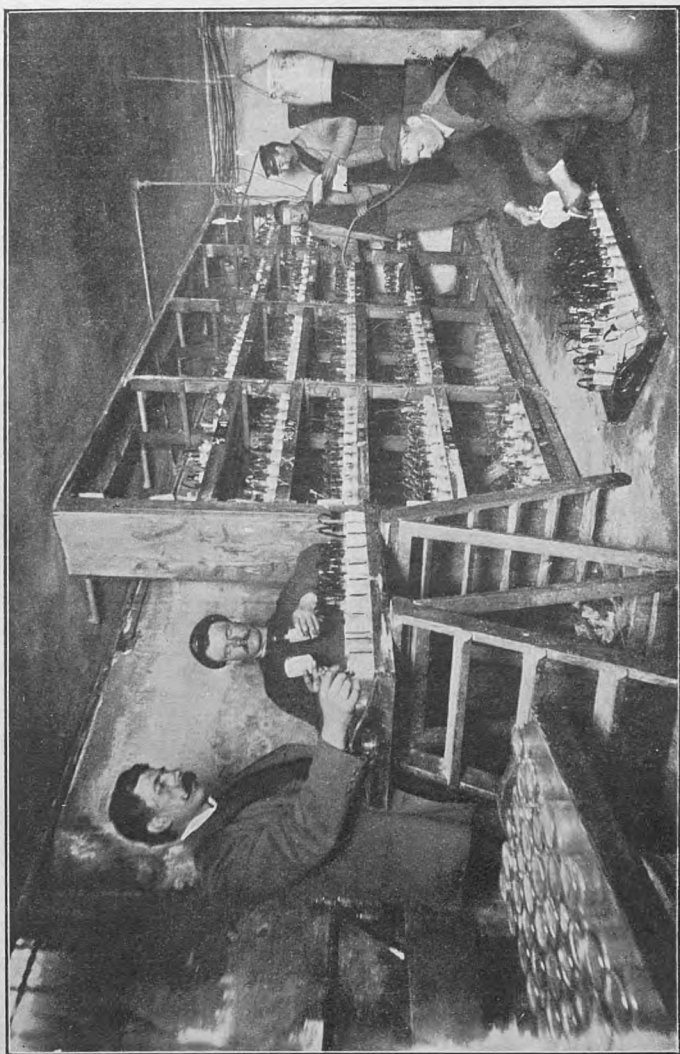
Det skete ved, at der blev indført den Bestemmelse, i Stedet for kontante Penge skulde der udstedes et Svarbevis, som kunde benyttes ved Indlevering af Svaret.

Saa ophørte pludselig den store russiske Telegramtrafik!

---

Imidlertid var de første 25 Aar af Telegrafvæsenets Tilværelse gaaet, og Mindedagen for Øresundsliniens Aabning d. 1. Februar skulde selvfølgelig fejres paa en nogenlunde højtidelig Maade.

Der udgik Indbydelse til en Fest paa Skydebanen, som vandt megen Tilslutning. Der manglede dog en hel Del af de yngre, som maaske ikke endnu var vant til at komme saa fine Steder og derfor var bange for ikke at kunne udfolde sig saa frit i disse Omgivelser.



Den gamle Batterikælder med Leclanché-Elementer.

I hvert Fald dannede disse unge en lille Særkomité og indbød ligesindede til Fest i et Lokale paa Hjørnet af Gammelstrand og Højbroplads. Ogsaa denne Fest vandt stor Tilslutning baade fra Hovedstationen og Provinserne.

Til Skydebanefesten var der skrevet flere Sange. I en af O. P. Ritto, hvori prises alle de store Opdagere og Opfindere: Columbus, Newton, Franklin, James Watt, Fulton og Stephensen, hedder det til Slut:

Da glimted' det oppe i Norden  
da splintrede Lynet hver Sky,  
da fløj et Navn over Jorden  
og vandt uforgængeligt Ry.

Ja Hans Christian Ørsted brød Skranken,  
hans Daad bar uvisnelig Frugt,  
uhæmmet og stolt tog nu Tanken  
og Forskningen raskere Flugt. — —

Indenfor Telegrafetaten blev der i Aarenes Løb oprettet flere kollegiale Foreninger med Formaal at gavne og fornøje.

De Foreninger, som de unge først stiftede Bekendtskab med, var i Reglen Laaneforeningerne. Dér førte alle Spor ind!

Var man først bleven aktivt Medlem af dem — og passive Medlemmer eksisterede vist ikke — kunde man tillade sig at være Medlem af de Foreninger, som havde til Formaal at fornøje. Man havde jo sikret sig en god Operationsbasis i Laaneforeningerne.

Kassereren ved en af disse sidste, Aagaard, var en Mand, med hvem enhver gerne vilde staa paa en god Fod, for Resten var det ikke saa vanskeligt, da han altid viste sig forstaaende og hjælpsom.

Da Aagaard efter mange Aars Virksomhed fra-  
traadte som Kasserer, blev der arrangeret en lille  
Takke- og Afskedsfest for ham. Til denne havde  
Abrahamsen skrevet en Sang paa den for en Laane-  
kasse forjætningsfulde Melodi: »Du er rig, du er dej-  
lig — —«; et af Versene lød:

Ja, Hr. Aagaard har skabt sig et Navn,  
og det kendes fra Valby til Tolbo'en,  
en, der kendte det godt, det var Molboen,  
da han gik, blev det følt som et Savn.  
Thi som han kunde ingen ta'e fat,  
det er sikkert hans Skyld, at Hr. Aagaard  
maa forlade vor Kasse med graa Haar,  
og nu føler sig rent kassemat.

Naturligvis var Tobaksrøgning paa Stationen forbudt,  
den Gang som nu, og naturligvis smagte den forbudne  
Frukt godt ligesom nu.

Ikke saaledes at forstaa, at der blev røget rundt om  
ved Apparaterne, men naar en havde været nede i  
Baggaarden og trække lidt frisk Luft, og til den  
Ende havde tændt sin Cigar, kneb det for ham at tage  
Afsked med den og lade den gaa ud, naar han gik ind.  
Der blev taget et sidste Drag og et allersidste og saa  
det lange.

Saaledes var det engang med gamle Aackersberg.

Han havde taget en god Mundfuld Røg for at udlade den igen i smaa usynlige Portioner, da han i det samme fik Øje paa Direktøren, som han ikke havde lagt Mærke til stod i Nærheden.

Han turde selvfølgelig ikke nu puste Røgen ud, men beholdt den i Munden i Haab om, at Direktøren vilde passere forbi ham, saa han derefter kunde slippe Dampen ud.

Om Direktøren nu havde bemærket Aackersbergs Manøvrer, eller det blot var tilfældigt, nok er det, han træder hen til A. og tiltaler ham.

»Naa A., hvorledes gaar det her?«

A. stod rød i Hovedet og med oppustede Kinder som en Hornblæser i Funktion uden at mæle et Ord.

Direktøren gentager Spørgsmaalet, og endelig revner Ballonen, medens samtidig en blaa Havannasky stiger op mod Loftet, idet A. forfjamsket besvarer Direktørens Spørgsmaal.

At Direktøren ikke gjorde nogen Bemærkning om Tobaksrøgen, kunde tyde paa, han med Forsæt havde straffet A. ved at bringe ham i Knibe med sit Spørgsmaal paa det ubelejlige Tidspunkt.

---

Sine Maaltider spiste man ved Apparaterne og til den Tid, man selv bestemte. Lille-Peter gik rundt til hver enkelt Ekspedient, som paa en Liste noterede, hvad han ønskede købt af Spise- eller Drikkevarer.

Kaffetiden Kl. 11 var fælles for alle. Den betroede Stilling som Kaffemester beklædtes en lang Tid af Schou, som røgtede sit Hværv med stor Omhu. Kontroløren, der var Aktionær i Kaffeselskabet, satte megen Pris paa en Kop god Kaffe og førte en skarp Kontrol med, at Kvaliteten var den bedste.

Naar Kaffetiden var nær, og Fløden hældt paa Kopperne, der stod opstillet paa et Bord i den store Apparatsal,

skyndte man sig hen for at beslaglægge en Kop, som ikke var hankeløs, og som man syntes var rigeligst betænkt med Fløde. Paa de forskellige Underkopper blev saa henlagt Nøgler, Knive, Proptrækkere, Blyanter osv., forat Ejermanen kunde finde Koppen igen, naar Kaffen senere var skænket. Undertiden hændte det jo, at en samvittighedsløs Kollega, der var kommen bagefter, flyttede Kendingsmærket fra en »god« Kop og lagde sit eget i Stedet.

Den samme Kontrolør, som satte Pris paa god Kaffe, var en religiøs Natur. Ikke saaledes at forstaa, at han



Lille-Peter.

skiltede med sin Religiøsitet, men opdagede han, en af de yngre viste Interesse for Religionen, opmuntrede han ham paa forskellig Maade.

En og anden ung Mand drog sig dette til Nytte ved at fingere en Religiøsitet, han slet ikke følte. Det skete f. Eks. paa den Maade, at vedkommende lagde det ny Testamente opslaaet ved sit Apparat. Han kunde da gøre temmelig sikker Regning paa, at Kontroløren lejlighedsvis blev opmærksom paa Bogen, og den unge Mand var da vis paa at stige ikke saa lidt i hans Agtelse.

Der var endog en, der drev det saa vidt, at han om Søndagen søgte den samme Kirke, som Kontroløren og naturligvis anbragte sig saaledes, at han maatte blive set af sin Foresatte.

Denne glædede sig over den unge Mands Ihukommelse af Hviledagens rette Brug; men den Standhaftighed og Udholdenhed, som kun den ærlige Overbevisning kan give, var jo ikke til Stede, og en skønne Dag gik da Naturen over Forstillelsen — den unge Mand svigtede Kirken og viste sig ikke paa sin sædvanlige Plads i Nærheden af Kontroløren.

Mandag Morgen mødte Kalurius med en ond Samvittighed og indtog sin Plads i Nærheden af Kontrolørbordet. Af og til skelede han til Kontroløren, men trak hurtig Øjnene til sig og var travlt beskæftiget, naar Kontroløren kom i Nærheden af ham.

Han undgik dog ikke sin Skæbne. Kontroløren fandt



Lejlighed til, mildt bebrejdende at sige til ham: »De var nok ikke i Kirke i Gaar!«

»Jo, Hr. Kontrolør, det var jeg rigtignok!« svarede den anden med al den Frækhed, han i Øjeblikket raadede over.

»Saah, jeg saa Dem slet ikke! Hvad syntes De om Pastor N.s Udlæggelse af Dagens Evangelium?«

»Jo — ja — jeg fandt den i høj Grad opbyggelig.«

I hans Stemme har der vel røbet sig en vis Usikkerhed, som hos den, der endnu ikke er en rutineret Hykler.

Kontroløren fandt sig i hvert Fald foranlediget til videre at spørge: »Hvad var det for et Evangelium, der blev præket over?«

»Det — det — var — Farisæeren og Tolderen.«

»Nej, det var det fortabte Faar! De har ikke været i Kirke, og saa lyver De for mig. Fy!«

Den samme unge Mand, hans nomn de guerre var »Pæren«, havde jævnlig sin Plads paa en Stol ved Kontrolørbordet for at kunne tale med Kontroløren om de Ting, der ikke hører til denne Verden. Et af Stationens vittige Hoveder gav Pærens Stol Navnet Père Lachaise (la chaise).

Fra den omtalte Mandag blev Stolen ledig tilligemed en Plads i Kridthuset hos Kontroløren.

## VIII.

JULEKAGE OG KRISTENDOM. — SAKSEN SOM LINIEFORSTYRRER. — NAAR DER MELDTES BRAND. — OPRØR MOD MELLEMVAGTEN. — TELEGRAFISTENS VIRKSOMHED UDENFOR TJENESTEN. — EN PROFESSOR OG EN DIGTER. — BOGAUKTION. — HVAD SARDINDAASEN GEMTE.

---

En Modsætning til den omtalte »Pære« var Schmidt, »Dragor Schmidt«, som han kaldtes efter sit Bosted.

Hans Religiositet var uden Tvivl ægte nok, om end de unge stod uforstaaende overfor den Maade, hvorpaa han lagde den for Dagen.

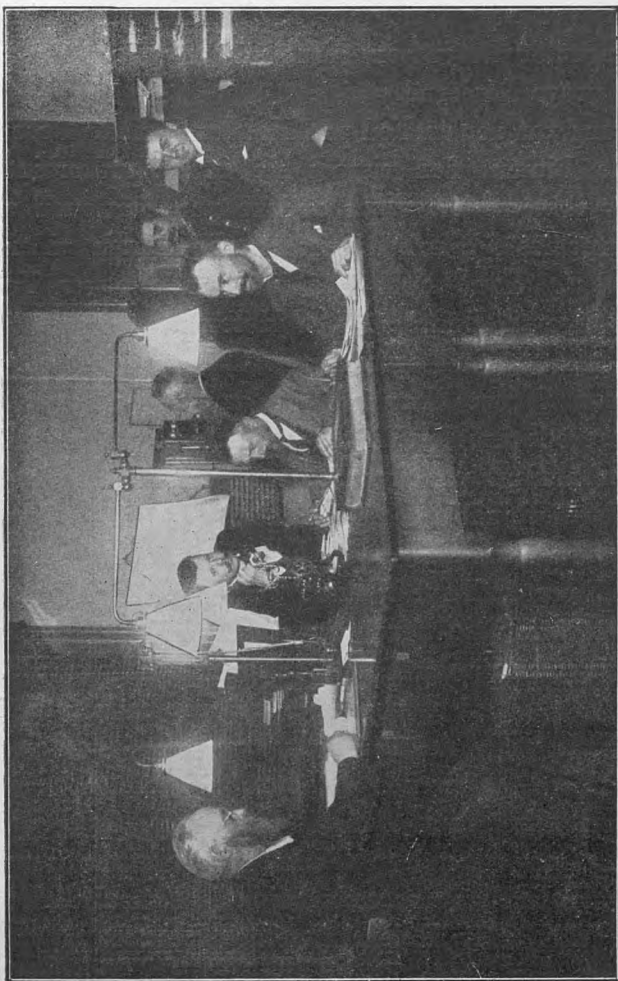
Han mødte om Morgenen et Kvarterstid før Uhrstillingen og Tjenestens Begyndelse. Med opslaaet Salmebog i Haanden tog han Plads ved Stationens Kronometer og sang med høj Røst en Morgensalme uanfægtet af, hvad der foregik omkring ham.

En Julemorgen, da Schmidt ikke havde Tjeneste, tænkte han paa sine tjenstgørende Kolleger ved at sende dem en stor, lækker Julekage.

Paa et medfølgende Visitkort var der skrevet: »Til den kristelige Hovedtelegrafstation«.

Budet havde alligevel fundet Adressaten og afleveret Julekagen paa Stationen, hvor ogsaa de ugudelige fik deres Part af Kagen. Paa den anden Side af Visitkortet var paatrykt: Schmidt, Telegrafist og Kristen.

---



Udleveringen 1902. Til venstre Chefen Jørgensen (→ Kaptajnen ←).

Naar der var Linieafbrydelse eller andre Liniefejl, kom Ingeniør Lorentzen gerne selv over paa Stationen for at prøve Linierne.

Engang var der en Fejl paa Holbæk Linien. Lorentzen prøvede Linien, den viste i høj Grad Jordforbindelse. Da der ikke var noget at opdage paa Stationen eller i dens nærmeste Nærhed, maatte Lorentzen videre ud ad Linien. Han kunde dog ikke finde nogen Fejl og naaede lige til Endestationen Holbæk.

Her gik han ind og hilste paa Damen, som bestyrede Stationen. Noget Haandarbejde laa paa et Bord; dette interesserede imidlertid ikke L. saa meget som en Saks, der var henlagt paa Lynaffederen saaledes, at den dannede Jordforbindelse.

L. var straks klar over, her fandtes den eftersøgte Fejl. Efter at have fjærnet Saksen, spurgte han Damen, om hun ikke havde tænkt, hvad Følger det kunde have, at anbringe en Saks saaledes paa Lynaffederen.

Det havde hun aldrig gransket over og forstod ikke, den kunde volde nogen Fortræd.

Adskillige daværende Stationsbestyrere har sikkert ikke været tynget af den tekniske Kundskabs Ballast.

Telegrammerne udsendtes fra Udleveringen hver halve Time, senere hvert tyvende Minut. Naar Udsendelsen skulde ske, blev Telegrammerne anbragte i en lille Elevator, som forte op til Budstuen. Man trykkede paa en Knap til Klokken, og et Bud kom saa og hejste Telegrammerne op.

I 1881 blev Brandalarmeringsapparatet til Brandstationen i Nikolaj Taarn taget i Brug.

Det skulde prøves hver Eftermiddag Kl. 1<sup>3</sup>/<sub>4</sub> ved at trykke paa en Knap, hvorefter Nikolaj Taarn svarede.

Melding om Ild skete ved at trykke fire Gange paa Knappen med ti Sekunders Ophold mellem hvert Tryk.

Nikolaj skulde saa svare hver Gang. Saalænge denne grundige og samvittighedsfulde Underretning stod paa, havde Ilden altsaa intet at frygte af Brandvæsenet!

I 1884 blev der indført en Mellemvagt fra 11—6 for en Del af Personalet paa Hovedstationen. Denne Mellemvagt fremkaldte en voldsom Ophidselse blandt Personalet, og begge Kontrolører søgte paa det kraftigste at forhindre Indførelsen af den ny Vagt.

I en Erklæring angaaende denne Vagt skriver Kontrolør Lund bl. a.: »— — med Hensyn til Personalet er den nye Bestemmelse saa hensynsløs, baade i Almindelighed og især mod alle dem, der har Familie at forsørge og ikke kan leve af de smaa Indtægter ved Telegrafvæsenet, men maa, naar de er fri fra Stationen, udføre andet Arbejde. Angaaende Mellemvagts Midtægsspisning vides det ikke, om dette Maaltid skal indtages paa Stationen, da det rimeligvis ikke forlanges, at vedkommende skal spise til Middag Kl. henad 7 Aften — — «.

Man lægge Mærke til det sidste kraftige Udfald! Nu smiler man maaske, naar det fremstilles som horribelt,

at Middagen skulde udsættes til Kl. henad 7 Aften; men den Gang betragtede man det som en ukrænkelig Ret for Personalet, at det efter gammel Skik kunde faa Middagsspise midt paa Dagen og faa den i Hjemmet.

Den Retfærdighed skal dog ydes Direktør Høncke, at han ikke var uimodtagelig for gode Grunde og ikke holdt stejlt paa sin én Gang trufne Bestemmelse. Allerede efter knap to Maaneders Forløb foretog han et ordnet Tilbagetog og ophævede Mellemvagten, idet han i en Skrivelse desangaaende bl. a. udtalte: »— — denne Ordning synes at støde paa Vanskeligheder, saa at man ikke opnaar de deraf ventede Fordele — —«.

Baade de private Bierhverv og Middagsmaden i god borgerlig Tid var reddet for denne Gang.

Det var nu ikke uden Grund, at Kontrolør Lund tog saa kraftigt til Genmæle for sit Personale. Der fandtes mange, som udenfor deres Tjenestetid havde Dagen besat med andet Arbejde for at supplere den knebne Løn, der hverken var til at leve eller dø af. Der var paa et vist Tidspunkt 4 Telegrafister, som blev uddannet til Rigsdagsstenografer, og alle bestod Prøven. De 3 af dem Breyen, Joh. Ørnfeldt og Schilder blev ansatte som Rigsdagsstenografer, den fjerde, O. Henrichsen, ønskede ikke Ansættelse. Foruden de 3 Stenografer var der yderligere knyttet endnu 2 Telegrafister til Rigsdagen, nemlig Nikolajsen, der var Kasserer, og Askov, som var Assistent i Bureauet og en Slags Sekretær for Finansudvalget. Saaledes havde Telegraf-

væsenet ikke mindre end 5 af sine Tjenestemænd i Rigsdagen. At disse Repræsentanter for Telegrafetaten har udfyldt deres Stillinger med Ære var maaske en medvirkende Aarsag til, at Edvard Brandes engang ved Behandlingen af et Lønningslovforslag for Telegrafvæsenet i sin Tid brugte den for Telegrafetaten saa smigrende Betegnelse: »den lille intelligente Telegrafetat«.

Foruden de her nævnte var der flere andre med Interesser udenfor Telegrafvæsenet, og mange af dem skabte sig et Navn, som Etaten kan nævne med Ære.

Der var, for at nævne nogle Eksempler, akademisk uddannede Kunstmalere og Tegnere bl. a. Fæster og Max Lund. Th. Thaulow, der anlagde Københavns By- og Hustelegraf og desuden gjorde sig bekendt som Forfatter og Komponist af den smukke Sang:

»Slesvig, vort elskede omstridte Land«.

Endvidere Astronomen Victor Nielsen, O. P. Ritto, som har vundet sig et meget fint Navn i literære Krese ved sine dygtige Oversættelser fra Oldfransk (Chanson de Roland) samt fra Nyfransk, Tysk og Spansk. Ritto fik i sin Tid en udsat Præmie for den bedste Julesang, og ingen ringere end gamle I. P. Hartmann satte Melodi til den. Et af Versene lød:

Men lad os alle ret forstaa,  
Hvad Julen vil! Kom hid I smaa,  
Thi Haand i Haand med Eder maa  
Vi fejre Julekvælden,  
Saa gør vi alle fælles Sag,  
Vi er jo alle Børn i Dag —  
Det er vi kun saa sjælden.

Telegrafist Cordts var som Kunstner kendt langt ud over sit Fædrelands Grænser. Han tegnede naturhistoriske Tegninger for det kongelige danske Videnskabernes Selskab, Landbohøjskolen og Zoologisk Musæum. Hans Tegninger var udstillet bl. a. i Paris, London og Chicago, hvad der skaffede ham 4 Guld- og 3 Sølvmedailler. Paris erhvervede en Del af hans Tegninger til Indlemmelse i et Musæum, og British Museum i London tilbød ham endog Ansættelse med en Begyndelsesgage af 1000 Pund Sterling. Cordts tog dog ikke mod det smigrende Tilbud, men beholdt sin beskedne Stilling ved Telegrafvæsenet. — F. O. Andersen, Feuilletonist ved flere Ugeblade. I adskillige af sine Fortællinger benyttede han Emner fra den lille Menneskeverden, som indesluttedes af den gamle »store Apparatsals« Vægge.

Han udgav af større Fortællinger »Et Brud«, »Et Hjems Drøm« og »Irma«.

Af Mænd, som i deres yngre Aar var Telegrafister og senere vandt sig Navn udenfor Telegrafvæsenet, kan nævnes afdøde Professor P. C. V. Hansen ved polyteknisk Læreanstalt og Digteren H. W. Kaalund. Denne sidste var Telegrafist i Haderslev, hvortil han kom 1856. Paa Stationen røbede han tidt i sine Udtalelser helt andre Interesser end Telegrafens, dem, han tilstod kun nødtvungen at have givet sig i Vold. Han var jo den Gang ikke anerkendt som Digter. Telegrafapparatets Klapren var ham rent ud forhadet og fyldte ham med



Rædsel; det gav han dog ikke til Kende under det daglige Arbejde, men betroede det i al Fortrolighed til sin Omgang i de ledige Telegraftimer.

Pligtopfyldende og energisk gav han sig i Kast med Apparatet, saa snart det kaldte tjenstligt; men han havde det fineste Øre for, hver Gang en ledig Haand kaldte privat. Saa fo'r han op — ikke fordi privat Passiar i Telegrafens første Tid var særlig forbudt — men ene og alene rasende over at være lænket til »Uhyret« mere end »den bitreste Nød« tvang ham til.

Han kunde næsten faa Bersærker gang, naar han hørte, det var den samme unge snakkesalige Haand, hvis ydmyge Klapren, han kendte, og som kvalmede ham med sine allerunderdanigste Hyldinger og Titler og ømme Spørgsmaal om, hvorledes Hans Højhed Kaalund behagede at befinde sig. Saa sammensat en Natur var Kaalund, at havde det være dikteret den snakkesalige unge Mand af Ironi, vilde Kaalund sikkert straks have forstaaet det, lét hjerteligt og indbudt den vordende store Ironiker til et Besøg hos sig i Haderslev. Men Kaalund mente at kende sine Pappenheimere, antog alt for væmmeligt Kryben og fik Bersærker gang.

En Dag mødte Kaalund paa Stationen med et Ark Papir, hvorpaa han havde nedskrevet en Afrøffing, som han pr. Telegraf vilde give den formodede jyske Snob, naar denne atter meldte sig.

Han fik dog ikke Brug for sin Kladde. Da hans Plageaand begyndte paany, blev Kaalund saa opirret,

at han greb om Nøglen og krampagtig holdt den trykket ned uden at faa sagt noget af alt det, han havde opskrevet. Da han endelig triumferende atter slap Nøglen, begyndte Apparatet at klapre: Deres Velb — Atter et Tryk! — Deres Velb — Atter et knugende langt Tryk! Saa en skønne Dag blev Kaalund helt borte fra Stationen og mødte først 14 Dage senere med den Melding til Telegrafbestyrer Nees, at han nu tog Afsked med det samme.

Det fandt Nees meget fornuftigt, men tilføjede: »De vil vel ikke for sidste Gang prøve paa at faa Mennesket til Fornuft?«

Med et forfærdet Blik til Apparatet fo'r Kaalund ud og indfandt sig først nogle Dage efter hjemme hos Nees for at sige Farvel. — Det var dog kun Telegrafren, der kunde bringe Kaalunds Nerver i saa stærke Svingninger, ellers er han jo bekendt for at have været behersket, taalmodig og mønsterværdig rolig baade i pinlige Sygdomme og i strænge Livsforhold.

---

Hovedstationen havde et Læseselskab, for hvilket Kontrolør Lund var Formand. Bøgerne blev hovedsagelig læst i Pauserne mellem Arbejdet. Da Personalet den Gang var fuldtalligt fra de første Morgentimer til de sidste Aftentimer, var der selvfølgelig Tider, hvor Trafiken ikke lagde Beslag paa hver enkelt. Der var dem, der bildte sig ind, at de ved at være Medlem af

Læseselskabet opnaaede at blive sat til et Apparat, hvor de kunde faa Lejlighed til indenfor en rimelig Tid at gennemlæse de Bøger, Kontroløren udleverede dem. Om det ogsaa passede skal være usagt, men i hvert Fald saa Kontroløren ikke gerne, man beholdt Bøgerne for længe.

En Gang om Aaret blev der holdt Auktion over de udcirkulerede Bøger. Disse Auktioner var altid smaa muntre Begivenheder. Kontroløren var ikke selv nogen videre vittig Auktionarius, det var nærmest »Stemmer fra Publikum«, som livede op i den højtidelige Handling.

Naar Kontroløren kom om Eftermiddagen Kl. 3, blev Bøgerne lagt frem paa hans Bord til almindeligt Eftersyn, og efter »Slut«, naar Auktionen skulde begynde, skruede Kontroløren et Haandtag af Fjederhuset paa et Apparat for at benytte det som Hammer.

Saa samlede de, som ikke havde Tivagt, om Bordet. Storopkøberne, der til Stadighed aftog Bøger ved Auktionen, anbragte sig paa de reserverede Siddepladser nærmest Bordet; de andre, det løse Publikum, tog beskeden Plads i den yderste Periferi, hvor de unge bedre kunde skjule deres Sindsbevægelse, naar de hørte deres egen Stemme i Konkurrencebudene om en Bog med en af de ældre. Fra Tivagterne, som naturligvis maatte passe deres Apparatjeneste, lød af og til et Bud, og i mange Tilfælde, uden at vedkommende var klar over

Situationen. Derved skete det ofte, at flere Bøger gik op i Fantasipriser, langt over, hvad de havde kostet i Indkøb.

—

En hel Del af Statstelegrafens Folk gik i Store Nordiskes Tjeneste og kom til Østen. Ved en Liniebygning i det indre af Kina, hvor to danske Hold rykkede mod hinanden fra Nord og Syd, fandt det sydgaaende Hold i en tom Sardindaase fastgjort til den af Sydholdet sidst rejste Pæl følgende Vers:

Vel mødt igen ved Grand Kanalens Vande  
 I lykkelige efter fuldendt Daad,  
 Og naar nu snart med stolt og oprejst Pande  
 I gaar mod Syd i eders lune Baad,  
 Da tænk engang imellem paa de to,  
 Som deler Hul med Lus og skiden So  
 Og om i Ørkenen som Jøder traske,  
 Den Gang, da ingen gad i Harpen klaske.

Og naar med Tin I loddet har vor Ende,  
 Og med Begejstring rejst den sidste Pæl.  
 Da please lad boyerne paa Baaden brænde  
 En Bunke Yosspapir paa vores Vel;  
 Thi ingen véd, hvornaar og hvor vi ende,  
 Og hvad af viderværdigt der kan hænde.  
 For os i Hundene gaar Jul og Steg,  
 Blot ej vi selv gaar samme Vej — Good by!

## IX.

SMÅA ILDEBEFINDENDER. — VENTILATIONSRAADEN. — PAA LAANEKONTORET. — DA SLOTTET BRÆNDETE. — VALGDAGEN. — VARME NABOER. — JUMBO. — TELEGRAFIANA. — AF EN ASPIRANTS OPLEVELSER.

Kampen for bedre hygiejniske Forhold var begyndt allerede 1869, da Bestyreren indsendte en Skrivelse til Direktøren og oplyste, at »der var mindst 20 Mennesker samlet i Lokalet, og naar om Aftenen de 10 Gasblus var tændte, gav den daarlige Luft ofte Anledning til Ildebefindende«.

Ja, Luften kunde jo nok blive lidt lummer, men det var dog den Gang Mandfolk og ikke sarte Kvinder. Alligevel — en Timestid tidligere fri om Aftenen paa Grund af Ildebefindende var naturligvis ogsaa værd at tage med, og den blev formodentlig anvendt paa rette Maade til Styrkelse og Genoprettelse af det medtagne Helbred! Undertiden kunde vedkommende imidlertid befinde sig saa ilde, at han ikke naaede længere end til »Apotheket«, hvor han i hyggelige Omgivelser indtog styrkende og oplivende Draaber!

En af dem, der ivrigt arbejdede for den friske Lufts Adgang til Apparatsalen, var Chr. Hansen, senere Bestyrer i Frederikshavn. Han fik i den Anledning Hædersnavnet »Ventilationsraaden«, og engang ved Aarskiftet blev der bragt ham følgende poetiske Hyldest:

O, du som gør, at den ydre Luft,  
 Skønt den ikke just altid er Rosenduft,  
 Trods Gammelmandssnak og Snusforuft  
 Faar Indpas paa Svæklingekroppe.  
 Dig have vi alle en dybtfølt Trang  
 Til erkendtlig at mindes i Digt og Sang,  
 Og det burde vi gøre hver eneste Gang,  
 Vindverne har været oppe!

Efterstaaende Skrivelse fra Bestyreren til Politiet kunde tyde paa, at der blandt Budene har været nogle, som i en snæver Vending trak Uniformsfrakken af og pantsatte den for at rejse manglende Kontanter.

»Paa given Anledning tillader Stationen sig at forespørge, om Politiet skulde være villigt til at — om ikke forhindre, saa dog vanskeliggøre, at Stationens Bude kunne pantsætte deres Uniformsstykker hos de forskellige Pantelaanere«.

Da i 1884 Christiansborg brændte, og Gnisterne fra Brandstedet regnede ned over det omliggende Kvarter, var man ogsaa paa Hovedstationen belavet paa at møde en mulig Antændelse. Det gjaldt foruden Tagetagen at beskytte et aabent Tremmeskur i Gaarden, hvor Materialforvaltningen havde en Del Sager staaende.

Der blev fyldt Vand i store Kar, og gamle Læderbrandspande stod opstillet i Rækker med Vand parate til Slukning. Den Brandvagt, som i fornødent Fald skulde tage Affære, bestod af 6 Postbude og 6 Telegrafbude.

Der blev dog intet brændende at slukke udover den

ved slige Lejligheder altid opdukkende brændende Tørst, og den blev ikke slukket med Vand.

Valgdagen var altid en stor Dag for Hovedstationen. Alt disponibelt Mandskab blev mobiliseret, og der arbejdedes under Højtryk til langt ud paa Natten. Det var Ritzaus Bureau, der modtog, samlede og atter afsendte Valgresultaterne til alle Landets forskellige Blade.

Ud paa Aftenen blev der som Opmuntring til Personalet fra Ritzau sendt store Fade med Postejer, Vin og Cigarer, og disse Forfriskninger satte ligefrem Festglans over den travle Aften. Mange tog frivilligt Ekstratjeneste blot for at være med i det stærkt pulserende Liv paa Stationen, naar Valgresultaterne begyndte at strømme ind; Betalingen for Ekstraarbejdet skulde ikke friste nogen; den var 33 Øre pr. Time.

Paa den Tid, da Stationen ikke var større, end at Personalet kendte hverandre, blev flere af Apparaterne betjente af de samme Ekspedienter Aar ud og Aar ind.

De Kolleger, der saaledes var henviste til at sidde ved Siden af hinanden Aaret igennem, kunde naturligvis ikke undgaa til Tider at være lidt i Uoverensstemmelse med hinanden.

Man drillede hinanden i al Venskabelighed, der var enkelte, som særlig blev udset til Skive for Naboers og Genboers mere eller mindre bidende Vid.

»Kaptajnen« var en af disse. Han sad ved Børsapparatet, som stod nærmest den store Kakkellovn i den nordre Ende af Morsesalen. Han havde saaledes Kak-

kelovnen til Nabo paa den ene Side, paa den anden sad Tommerup ved Tolbodapparatet, og han fik ofte Kaptajnen til i en Diskussion at vove sig saa langt ud, at han ikke kunde bunde.

Engang havde Kaptajnen faaet sig en ny Straahat, og Tommerup bemærkede i den Anledning til Kaptajnen: »Naa, der er nok kommen nyt Straatag paa Fæhytten!«

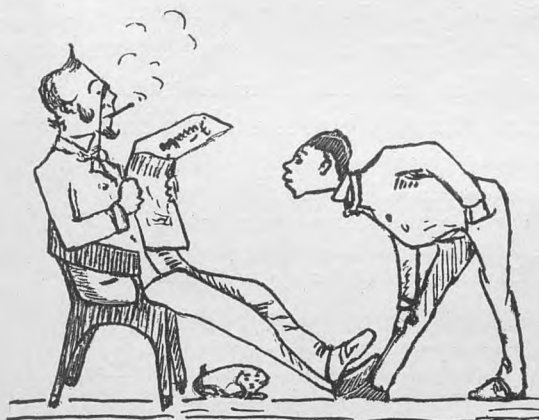
En Dag fandtes paa den store Kakkelovnsskærm, som stod mellem Kaptajnen og Kakkelovnen, følgende Vers:

Skærm vor dyrebare Kaptajn  
Vær ham mod Ilden et sikkert Hegn,  
Trofast du altid i Ryggen ham staa,  
Naar Naboer skaanselsløst brænder paa!

Selvfølgelig maatte de unge Mennesker paa Hovedstationen udgive et Blad. Det første Nummer udsendtes den 12. August 1882, og Indholdet var satirisk, humoristisk. Frigast og Reiffenstein-Hansen udgav, trykte og distribuerede det. Navnet var »Jumbo« (ogsaa Navnet paa en den Gang meget omtalt Elefant hos Barnum i Amerika).

Bidragene strømmede ind fra Stationens bedste Penne, og Redaktionen var meget liberal med at optage det indsendte. I et af de første Numre fandtes en spøgefuld Notits, som uagtet den nu er 37 Aar gammel, ser meget moderne ud. »Korrespondenten for Fuglebjerg Times Reiffenstein v. Hansen skal for nogen Tid siden





»Medlæsning«

»Jumbo«s Illustration til tekniske Udtryk.

have udtalt, at Befæstningen af Byer, efter hvad Alexandrias Bombardement tydeligt viste, ikke nyttede synderligt lige overfor Nutidens svære Skyts, af hvilken Grund han, der forøvrigt i den senere Tid

var begyndt at blive Venstremand, paa det bestemteste fraraadede Københavns Befæstning.«

Trykningen af Jumbo foregik paa Hektograf. Det synes, at Farven undertiden har været noget afbleget paa enkelte Eksemplarer, og da en Abonnent besværede sig over dette, svarede Redaktionen: »I og for sig turde dette ikke forringe Værdien af et Blad, hvis Opgave det er at give en ufarvet Fremstilling, alligevel skal vi ikke



»Kontakt«

»Jumbo«s Illustration til tekniske Udtryk.

undlade at oplyse, det vil blive bedre, og at Aarsagen var, at Jumbos Hektograf havde faaet Kløe i Stødtænderne«.

Nedenstaaende Digt om Griffenfeldts gamle Gaard, senere Postgaarden, fandt Optagelse i Jumbo:

I Kødmandergade der laa et lille Hus,  
Hvor Rotterne huserede, mens Katten tog sin Mus,  
Hvor Kødmanderen udskar til Salg sin gamle Ko,  
Hvor Handelen florerede med Tøfler og med Sko!

Men Tiden ilsomt hastede, og snart laa i Grus  
Det ringe Bo saa hurtigt, som man drikker ud sit Krus;  
Saa høj en Bygning rejste tilvejrs sin røde Krop —  
Med Brask og Bram den store Port slog i og slog op!

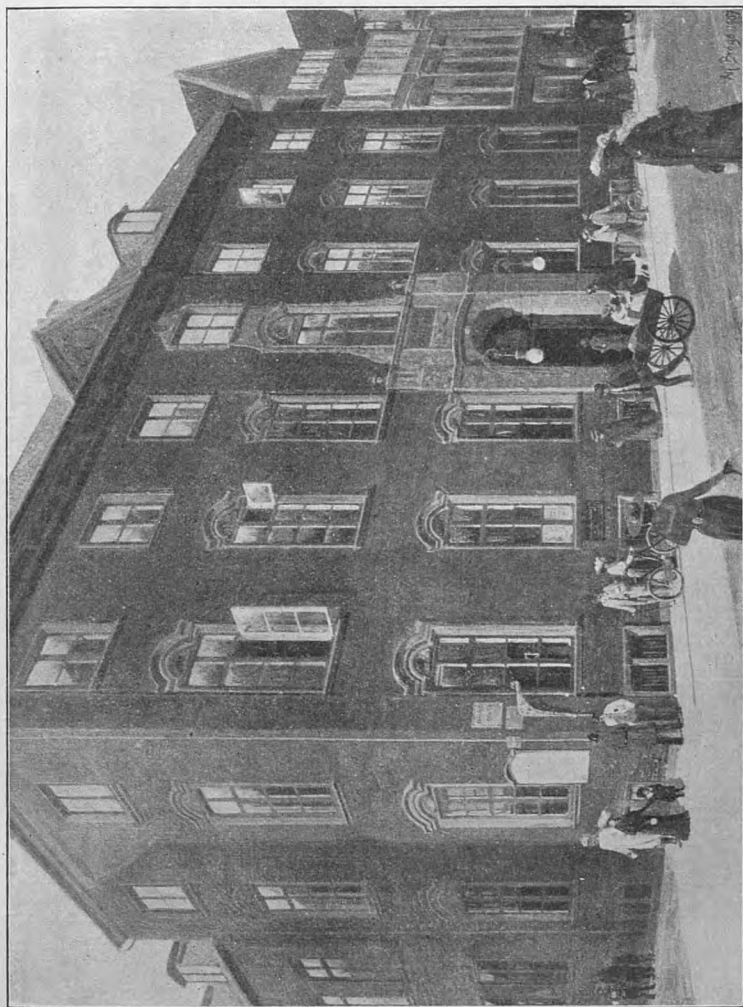
De høje Sale fyldtes med Danmarks bedste Mænd  
I Fløjl og Guld med Fjer i Hat og Kaarderne ved Lænd!  
Man søgte Danmarks Hjærte, den store Griffenfeldt,  
Hvis Raad og Daad man skyldte Landets Lykke og Held.

Men under Gigers Toner og Fløjters klare Lyd  
Mens Dansen livligt vekslede med Aandrighed og Fryd —  
Misundelsen sig sneg omkring og hviskede i Krog,  
Og spandt sit Næt, som ned i Støvet Danmarks Ædle drog!

Den røde Gaard forvandlede sig og blev ej som tilforn,  
Thi paa Façaden pranged' den nu med et gyldent Horn,  
Og i dens Indre sysled' man med Breve og med Pakker,  
Som skjulte Hemligheder under Segl og under Lakker!

Men vid're Tiden hastede', og Tanken fulgte med,  
Og snart slog dens Opfindsomhed som Lyn i Gaarden ned!  
Jupiter svang sit Zepter ustandset Nat og Dag,  
Thi Kraften sylted' han paa Glas bag Kældervindves Fag\*).

\*) Den gamle Batterikælder med Elementerne.



Den gamle Postgaard med Hovedtelegrafstationen efter Maleri af A. Broge.

Og atter Landet samlede sit store Hjærte her,  
 Dets Traades Pulsslag bragte nu det fjærne ganske nær!  
 Men Slangen den er borte, som øved før sit Spil —  
 At standse dette Hjæertes Slag ej hører Tiden til!

Paa Købmagergade, der staar det røde Hus,  
 Hvem skulde tro, det havde undergaaet sliq en Rus?  
 En Storhed saa det falde, en anden skyde op,  
 Dog lige roligt breder det sin røde stærke Krop!

Jumbo samlede en Del af Personalets Navne i en lille Buket under Titlen »Telegrafiana«:

Solen stod højt paa Himlen, og paa den hvide, støvede Landevej saa man en fri Gast, der havde arbejdet som ærlig Møller, og nu af Rejselyst med lange, afmaalte Skridt strævede jævnt fremad. I det Fjærne saas paa en lav Holm en lille Lund eller Skou, svagt tegnet mod den blaa Himmel, og medens Ungersvenden stadig Fæster sine blaa Øjne mod de hvide Skyer, bemærker han ikke en lille smilende Dahl, hvor det maatte kunne være behageligt for ham at Bencke sig lidt. Pludselig standser han dog ved et smukt Rosenbaum, da han her maaske kan finde lidt Skygge, der Verner mod den utaalelige Hede. Han sætter sig ned i en stor Breyen'e og strækker sine mødige Lemmer. — »Askov!« lyder det i det samme, og en Bonde- mand paa en Kærre kommer tæt op til den hvilende. »Hvorfor har du Schmidt dig dér?« spørger Bonden. »Aa, jeg hviler blot ud«, lød Svaret. »Hvorfra kommer du!« spurgtes der igen. »Jeg er paa Vej fra Tomme-

rup til Holstein og har nu gaaet en otte Dages Tid, hvis du vil unde mig et Maaltid Mad i din Borgstue, skal du have Tak, jeg har ikke mere i Fodersækken. »Med Glæde«, sagde Bonden, »der ligger min Gaard, kaldet Skovgaard, naar du gaar Højer'e op, kan du se den, dér kan du hilse fra mig, saa faar du fyldt din Fodersæk, og derpaa Stecker han saa af. — Vognen gjorde nogle Wolder ned ad en Bakke, og forsvandt saa ad Estrup til. Imidlertid var det begyndt at regne lidt, og vor Helt var bleven lidt Nass, det tog stadig til og blev tilsidst saa stærkt, at han aldrig havde oplevet Magens til Vejr, han skyndte sig derfor til den ham anviste Gaard. I Borgstuen, hvor han kom ind, saa det lidt Broge't ud! Fade og Krause stod mellem hverandre, og en ung Bondepige serverede Kaal for Gaardens Karle, der sad omkring et stort Bord. Den uventede Gæsts Tilsynekomst bragte en Del Houschou i det Hele, og der opstod en hel Rønnenkamp, hvori Karlene efter Evne bankede vor Helt, da de mente, han havde kastet venlige Blikke til Pigebarnet, og det skulde han ikke have Thaulow til. Pludselig Kyhl'ledes ham flere Glase i Hovedet; men Ungersvenden fo'r som en Falck ind paa Knøsene og begyndte at Hamre løs paa dem. Det viste sig ogsaa, at han var deres Hagemeister, idet de alle kom til Cordt's og fik hver en Buhl'e af hans stærke Næver. — Vor Helt forlod derpaa humpende Gaarden, brækkende en stor Norgreen af en Lind, der stod ved Grøftekant,



»I Endestilling«

»Jumbo«s Illustrationer til tekniske Udtryk.

og idet han tænkte: »det var en rar Levering«, fortsatte han ufortrødent sin Vandring. —

—

Naar man havde fuldendt sin Indøvelse i Telegrafering, hvad der skete paa en af Filialerne, blev man sendt

op paa Hovedstationen. Efter at være præsenteret for Kontroløren, blev Aspiranten sat lidt ind i Forholdene og overtog saa en Stilling som Omdeler af Telegrammerne. En saadan ny Omdelers Indtryk og Opfattelse af Forholdene paa Stationen kunde til en Begyndelse være ret mærkelige. I en Korrespondance til Jumbo fra en Aspirant og Omdeler gøres der Rede for saadanne Førsteindtryk.

»Højvelbaarne Hr. Redagtør! I Henhold til deres erede Ønske om Korrespongdangse fra Hoved-Tillegrafstationen, skal jeg tillade mig at fremsende nærværende:

Som de vel har hørt, blev jeg for en Maaned siden sat i Lere hos en Stats Tillegrafist Overgaard, som overgaar alle andre i Tillegrafen. Han sagde, det ikke gjorde no'et, at jeg var dompet til Prillemener-Eksamen, der var saa mange, som var dompet den Vej ner i Tillegrafen, naar jeg bare kunde bestaa i det, han lærte mig. Og han sagde, at han var døgtig. — Jeg skriver nu ogsaa allerede magesløs godt paa en Nøile. Og er bleven Aspirant. Og har lært at smøre et Apparat og sidde Rulle paa. Og vrevle Strimlen op i Haanden. Og jeg har talt med Bestyren, og jeg bliver nok ansat ved Hvidt-Ston, hvor de dygtigste sidder og har meget at bestille.

Jeg besaa Stationen, som jeg synes godt om. Først er der Kassen, som hedder saadan, fordi Telegrammerne puttes dering gennem to Holler som nere i Postkassen. Det er en lang Kasse som er delt i to Rom.

Paa den anden Side sidder Folk og passer paa Pengene, og en i Uniform som løber ud og ind og passer paa, at di andre bestiller noget.

Saa blev jeg præsenteret for Kontroløren, som er en rigtig rar Mand. Og meget venlig. Og han viste mig alle Apparaterne og fortalte mig hvad for Stationer der laa.

Han sagde jeg skulde møde til Tjeneste den næste Dag. Jeg synes voldsom godt om ham. Og han gav mig Haanden. Men jeg tror nu ogsaa nok, at jeg kan presse alle dem, der sad og læste Aviser og grinede og kikkede beondrende paa mig. —

I min næste Korrespondance skal jeg fortælle om Tjenesten. Og kritisere som deres Højvelbaarenhed har ønsket.

Ærbødigst

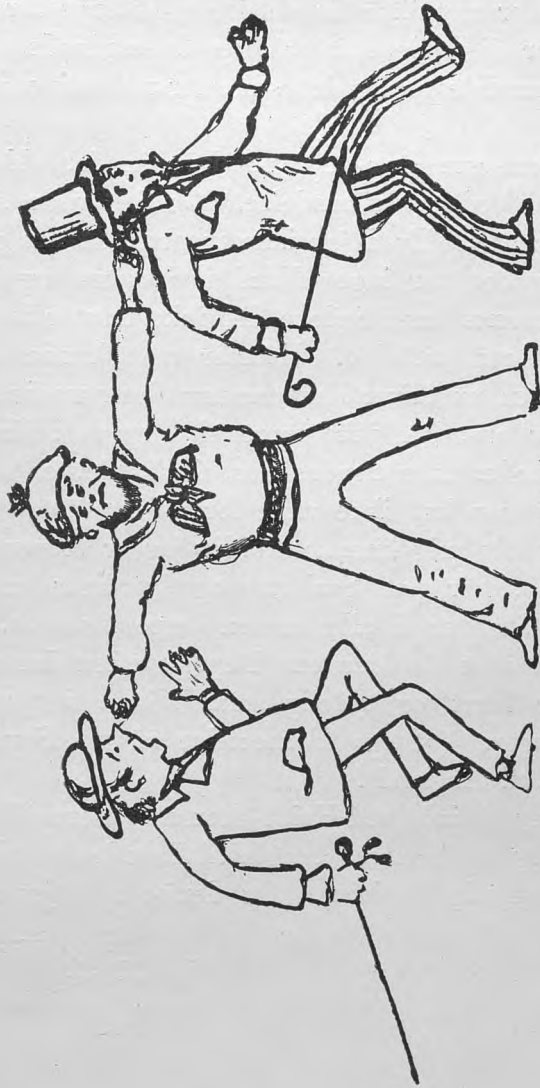
*Jens Peter Nielsen*

Kgl. Stats Tillegraf Aspirant.

Højvelbaarne Hr. Redagtør!

Her er ligegodt ikke saa rart som jeg først troede. Som jeg sidst skrev troede jeg, at Kontroløren var min Gode Ven. Men da jeg den første Morgen gav ham Haanden lod han som han ikke saa det og sagde jeg maatte ikke ryge paa Stationen. Og saa kom jeg ud i Ekspeditionen mellem Budene og di andre og maatte ligge i Konfelutterne hvad der er uværdig for mig og slikke paa Gummien og skadelig for Tungen. Og Om-





»Stort Udslag!«

»Jumbo«s Illustrationer til tekniske Udtryk.

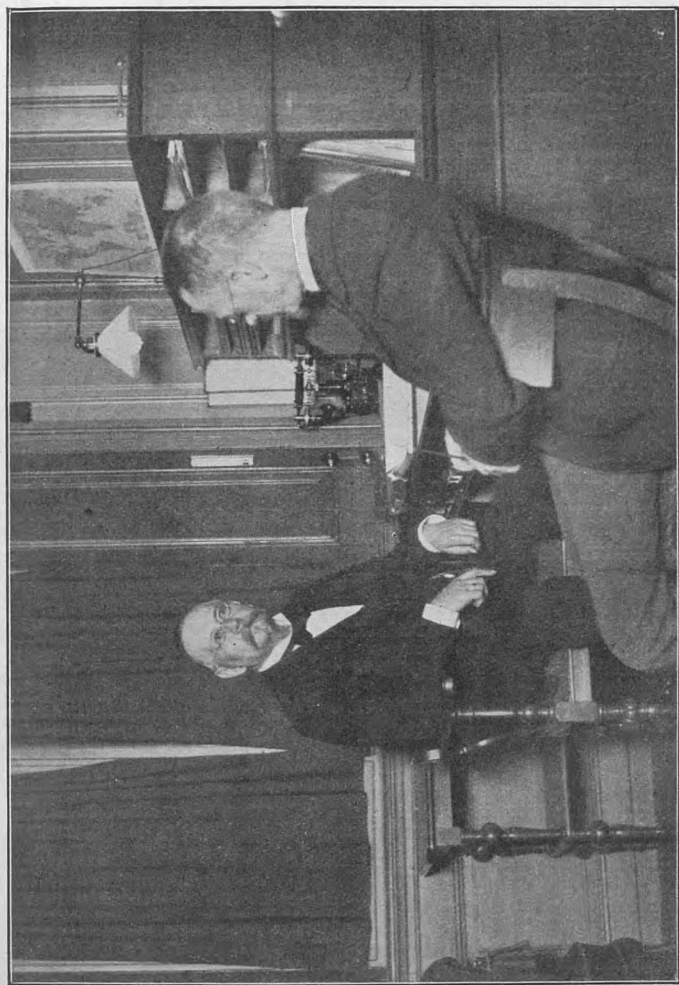
gangstonen er slet ikke fin derude og di onge har ingen Respekt for di gamle, som er deres Overordnede. Hvad jeg godt kan lide fordig det stemmer med mine Prengciper.

Den allerførste Dag jeg var der gik der Ild i en Papirkurv. Ved Selvantændelse. Og jeg vilde slokke med en Maatte. Hvad jeg ikke maatte, da det gjorde værre. Og der var ingen Vand i Sprøjten og heller ikke i Vanrørerne med Sejlene der ikke maatte brækkes uden i Ildebrandstifælde. Hvorfor man kunde sparet sig det. Men nu bliver Kurvene tømt hver tredie Time, og di taler om, der ikke mere skal ligges i Kakkelloven og heller ikke tændes Gas, fordig det er brandfarlig. Og man kan ikke være forsigtig nok.

Jeg har følt mig krænket fordig jeg er bleven Omdeler som slider paa Saalerne og Værdigheden. Og ved Hvidt-Ston er di allesammen demoraliserede. Saa at di ligeglad sender den ene Depesje efter den anden uagtet der klart og tydelig staar »Svig« i tjenstlige Bemærkninger. (»Svig« Forkortelse af via Søndervig for Telegr. til England).

Nu ringer di inde ved Hvidt-Ston med deres Klokke. Som var jeg en Opvarter der gik til Haande i en Knejspe og ikke kongelig Aspirant. Og derfor maa jeg slutte

*Jens Peter Nielsen*  
Kgl. Stats-Tillegrafist-Aspirant



Telegrafbestyrer Mulvad konfererer med Underbestyrer Stecker.

## X

ET DAARLIGT AKTIV. — N. R. MEYER. — KAFFEKOPPER OG SPYTTE-  
BAKKER. — FRIVILLIGE DAMER. — FEJLTELEGRAFERINGER. — EN  
HUSKESEDDER PAA RIM. — DET FATALE VÆKKEUHR. — NYE APPA-  
RATSYSTEMER. — 50 AARSJUBILÆET.

---

Forchhammer, som havde bestyret Hovedstationen siden dens Oprettelse, tog Afsked 1894. Med ham forsvandt en væsentlig Del af den gamle Tid fra Stationen.

Ofte faldt det vel det gamle Systems Mænd vanskeligt at bøje sig for alle den nye Tids Krav, og nogen Gnidningsmodstand opstod som Følge deraf hist og her.

Under Mulvad, som blev den næste Bestyrer af Hovedstationen, fik København sin første Wheatstone Ekspedition med Udlandet, idet Korrespondancen med Berlin fra 1898 gik paa Wheatstone. Bestyrerforretningerne var efterhaanden bleven saa mange, at der 1896 oprettedes et Underbestyrerembede, og Stecker blev den første Indehaver af dette.

---

Høncke tog Afsked 1897. Telegrafvæsenet havde ikke været noget godt Aktiv i hans Tid. Underskuddene dominerede bestandig paa Budgettet. I Ledelsen af Etaten savnede Høncke vel en Del af det store Overblik, han handlede ikke paa længere Sigt og fordybde sig for meget i alle Enkeltheder. Han havde heller næppe Tanke for den store Fremtid, der ventede Telegrafens, og navnlig var hans Syn paa Telefonen rent

forfejlet, idet han ikke mente, denne vilde faa nogen praktisk Betydning og blive et værdifuldt Aktiv i Statsdriften. Der blev saaledes ikke skænket Telefonen nogen videre Opmærksomhed fra Hønckes Side før saa sent som i Aaret 1893; da havde Telefonen allerede været fremme i over tyve Aar.

At Høncke var en saa forsigtig Administrator, skyldtes sikkert for en Del det stadige Underskud, der ikke fristede ham til at foretage Eksperimenter, hvorved dette muligvis kunde blive yderligere forøget.

Personlig var Høncke en saare velmenende, rettænkende og retfærdig Chef, der bag et noget barsk militærisk Ydre skjulte et blødt og let bevægeligt Sind. Han kendte hver enkelt af sit Personale og vidste Besked med deres Forhold, og ved hans Afskedsbegæring, der kom for de fleste som en Overraskelse, gav man ham mange Beviser paa Agtelse og Sympati.

---

Først under sin 3die Direktør og efter i henved 50 Aar at være gaaet frem med forholdsvis smaa Skridt, har Telegrafvæsenet taget et mægtigt Opsving og er baade teknisk og finansielt naaet frem til en førende og anset Stilling i Rækken af Civiletaterne.

I de første Aar af Meyers Embedstid foregik der dog ikke større Omvæltninger paa Hovedstationen. Mulvad var som Bestyrer ikke videre revolutionær.

Saa længe han var Stationens Chef, hvilede der endnu en god Del af gamle Tidens Aand over Hovedstationen,

og det var ofte meget modstræbende, han gik ind paa at opfylde de Krav, den nyere Generation stillede med Hensyn til Bekvemmeligheder og Hygiejne; to Ting, som de ældre ikke havde haft videre Lejlighed til at stifte Bekendtskab med i deres Tjenestetid.

Da Telegrafarbejdet lagde saa stærkt Beslag paa alle Kræfter, maatte Kaffelavningen overlades til kvindelig Betjening. Som Følge af den nye Ordning henvendte man sig til Mulvad med Anmodning om, at der af Stationen maatte blive anskaffet de fornødne Kopper etc. til Kaffeserveringen. Mulvad trak lidt paa det og spurgte, hvorledes man havde tænkt sig, de skulde være. Man stillede selvfølgelig ikke store Krav, blot ganske almindelige Kopper med Hank.

Mulvad fandt dog, at Hanken var en unødvendig Luksus. Man vilde blot efterhaanden slaa Hanken af, saa man kunde da lige saa godt straks anskaffe Kopper uden Hank. Efter nogle Forhandlinger frem og tilbage blev Sagen imidlertid ført til en lykkelig Afslutning for det fordringsfulde Personale, og Kopper med Hank blev anskaffet.

Det var i de Dage, da Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse lod ophænge store Plakater paa alle offentlige Steder, bl. a. ogsaa paa Hovedstationen, og henledte Opmærksomheden paa Smittefaren ved Spytning paa Gulve eller i de gamle Sandspyttebakker.

Personalet forestillede Mulvad under Henvisning til den ophængte Plakat, at Stationens hygiejniske Forhold



Telegrafdirektør cand. polyt. N. R. Meyer.

stod meget tilbage i den Retning og bad, om der maatte blive anskaffet Vandspyttebakker. Mulvad fandt, det hidtil var gaaet meget godt uden den Slags moderne Indretninger, og han ytrede Frygt for, at saadanne Spyttbakker skulde blive misbrugte i en snæver Vending paa Nattevagten. — Det var før Indførelsen af WC. osv. paa Stationen.

Man gav Mulvad de mest vidtgaaende Garantier og forsikrede, hans Frygt var aldeles ubegrundet. Spyttebakkerne blev snart en Kendsgerning.



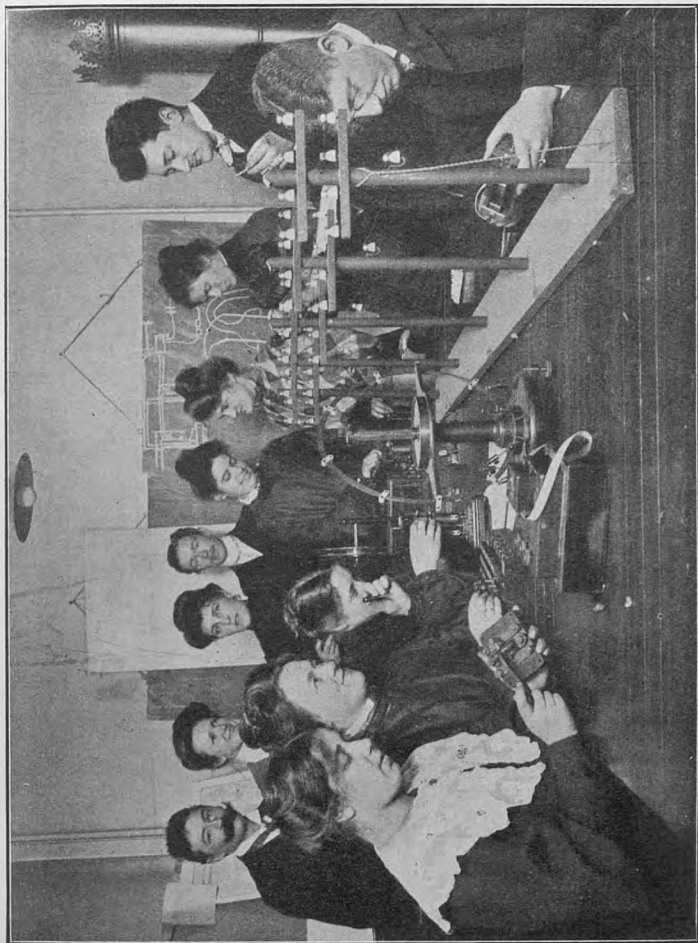
Undervisningen af de Elever, der skulde underkaste sig den foreskrevne Prøve for at kunne blive Telegrafister, var hidtil foregaaet meget planløst. Først i 1899 blev der oprettet Kursus i København og Fredericia, dog kun for mandlige Medhjælpere. Seks Aar senere gaves der i en ministeriel Skrivelse Tilladelse til, at kvindelige Telegrafmedhjælpere — saafremt de ønskede det — maatte deltage i de teoretiske og praktiske Kursus med efterfølgende Eksamen.

Man var galant og lod det være afhængig af Damerne selv, om de vilde have det Besvær at tilegne sig flere Kundskaber!

At der ved Telegramekspeditionen kan indløbe Forvanskninger ved Aftelegraferingen eller Nedskrivningen, er der desværre adskillige Eksempler paa, og ikke altid er de af den Beskaffenhed, at de trods al Beklagelse maa fremkalde et Smil; saadanne Fejl kan dog fremkomme, hvad efterfølgende Eksempler vil vise.

En Mand vilde i Anledning af en Forretning forhøre om Modpartens Vederhæftighed og telegraferede derfor til et Oplysningsbureau: »Er Mikkelsen god?« — Svaret, der kom tilbage lød kort og godt: »Mikkelsen er død!«





Telegrafskolen. (Det første Kursus med »frivillige» Damer).

Modtagerens Forbavselse var stor over dette pludselige Dødsfald, da han, kort før han sendte sin Forespørgsel, havde Vished for, at Mikkelsen var spillevende. Han hengav sig dog ikke straks i Sorg over den saa brat bortkaldte Mikkelsen, men gik op paa Telegrafstationen for at søge Trøst og navnlig Oplysning. Og han fik begge Dele.

En Undersøgelse viste nemlig, at der i Telegrammet til Hovedstationen stod: »Mikkelsen er god.« Da Telegrammet imidlertid var passeret en Poststation, var Telegrafskriften kommen lidt uregelmæssigt paa dennes Apparat, og den 2den Streg i g var bleven noget kort, saa Ekspedienten læste det som et d. Der stod saa efter hans Opfattelse dod. For egen Regning har han da sat en Streg over o for at gøre det helt korrekt, og paa den Maade fik han taget Livet af Mikkelsen.

Ved en anden Lejlighed blev der begaaet en Nedskrivningsfejl af den modtagende Telegrafist. Fejlen var dog let at gennemskue og maatte nærmest karakteriseres som Tanketorsk. Der blev modtaget et meteorologisk Telegram, hvori bl. a. forekom Ordene »nyt Minimum over Island«. I det nedskrevne Telegram var dette bleven til »nyt Ministerium over Island«.

Engang sendte en højtstaaende Officer i Anledning af Gardens Jubilæum et Telegram til Kongen med »Tak for mange behagelige Timer i Gaarden« — skulde være Garden.

En Speditør meldte til Rederiet, Skibet var afgaaet »med 300 Kokasser«, — skulde være Ægkasser. —

Den Slags Fejl var jo mere humoristiske end egentlig skadelige og tabbringende.

For dog at sikre Publikum mod Følgerne af mere alvorlige Fejltelegraferinger blev der oprettet en Telegramforsikring. Et Assuranceselskab kontraherede med Statstelegrafan om Overtagelsen af Forsikringen, og Publikum kunde paa Stationerne købe Mærker til Paa-købning paa Telegrammerne og derved dække sig mod Tab foranlediget af Fejltelegrafering. Det viste sig imidlertid, da der nu var Lejlighed til Forsikring, at Publikum slet ikke interesserede sig herfor. I Løbet af 9 Maaner blev der ved Hovedstationen og Filialer kun tegnet 3 Forsikringer, og deraf var den ene endda paa et Lykønskningstelegram med Festblanket!

Ofte var Fejlene foranlediget af den utydelige Haandskrift, hvormed Telegrammerne var skrevne. Der blev i den Anledning paa Blanketterne trykt en Opfordring til Publikum om at skrive tydeligt. Om det var forsætligt eller tilfældigt, denne Opfordring fremtraadte paa Rim, skal ikke kunne siges, men rime gjorde den, og umuligt er det ikke, at den derved lettere fæstnede sig i Publikums Erindring. Den lød saaledes:

»En tydelig Haandskrift og en fuldstændig Adresse er i Afsenderens egen Interesse.«

»Om hver foretagen Rettelse og Udstregning maa Afsenderen give Telegrammet Paategning.«

Underbestyrer Stecker mødte i Reglen paa sit Kontor Kl. 10 og foretog derefter en Inspektion af Apparatsalene. Senere plejede han at øve sig nogen Tid i Sounder og Perforering hos Overtografisten for det tekniske Tilsyn, Honoré, for selv at blive fortrolig med disse nye Arbejdsmetoder.

En Formiddag, da Stecker kom op til Honoré, havde han med sig en Pakke, som han smilende aabnede og trak et Vækkeuhr frem, idet han sagde:

»Ja, nu skal De bare høre, Honoré, hvilket Puds dette nederdrægtige Vækkeuhr har spillet mig. Jeg havde bestemt at møde her i Dag Kl. 7, da jeg til den Tid havde tilsagt de unge Bude for at præsentere deres Uniformsstykker for mig. For at være sikker paa selv at møde præcis, havde jeg stillet dette mit Vækkeuhr til at vække Kl. 6. Der maa imidlertid have været noget galt med Uhret, for det svigtede fuldstændig sin Opgave, og jeg vaagnede som Følge deraf for sent til at kunne inspicere til den af mig selv berammede Tid.

For at De muligvis kunde sige mig, hvorfor det strejkede, stak jeg det op under Frakken og tog det med paa Stationen.

Da jeg traadte ind i Inspektionslokalet, var alle Budene forsamlet og havde naturligvis ventet paa mig i nogen Tid.

Med en til Situationen svarende Alvor hilste jeg paa Budene, men i det samme begyndte det fordømte Uhr at kime saa rasende, som vilde det indhente, hvad det

havde forsømt. Budene spilede Øjne og Øren op og gloede forbavset paa mig, og jeg stod aldeles hjælpeløs med det Satans Uhr, der syntes aldrig at ville holde op med at kime.

De unge Mennesker, som snart forstod, hvad der var i Vejen, stak tilsidst i et Grin, og jeg foretrak at gøre dem Selskab, da jeg ansaa det for det eneste fornuftige under den komiske Situation.



Den første Sounder

I Hovedstationens Morsesal kom dernuefterhaanden ogsaa andre Apparater frem end de gammelkendte. For at udnytte Personalets Arbejdskraft, blev en Mængde Ledninger samlet i en større Multiple. Ved denne var anbragt en Ekspedient, hvis Bestilling det var stadig at holde Øje med, hvem der var ledig og saa ved Hjælp af en Snøre i Multiplen at stille en Ledning med Arbejde til hans Apparat.

Naar Ekspedienten var à jour, skulde han trykke

paa en Knap ved Siden af Apparatet, en Klap faldt saa paa Multiplen og tilkendegav, han var ledig.

Systemet var meget godt, men ikke altid huskede Ekspedienterne at trykke paa Knappen og melde sig ledige, det gjaldt navnlig de Ekspedienter, som sad længst borte fra Multiplemanden, og disse Pladser var som Regel de mest attraaede!

\* \* \*

Da Tidspunktet for Telegrafvæsenets 50 Aars Jubilæum nærmede sig i 1904, blev der nedsat en Komité med det Formaal at arrangere en Udstilling, der skulde vise Telegrafens Udvikling gennem de forløbne 50 Aar. Komitéen bestod af Telefonbestyrer O. Henrichsen som Formand og Ingeniør Krarup samt Telegrafisterne Gredsted og A. I. Hansen.

Udstillingen fandt Sted i Industriforeningen og blev en stor Succes.

Midt i Salen var opstillet en stor Montre, øverst kronet af H. C. Ørsteds Buste. I Montren var udstillet den Magnetnaal, hvormed Elektromagnetismens Opdagelse blev gjort, og en Kopi af den Cirkulæreskrivelse, som Ørsted sendte til Europas Universiteter for at underrette dem om sin Opdagelse. Langs Gulvet var opstillet en Række Telegrafstænger med paaspændte Kobbertraade, og Publikum havde Tilladelse til gratis at telegrafere 10 Ord fra den ene Side af Salen til

den anden, hvor de fik udleveret baade Punchestrimmel og Slangeskrift.

En af Udstillingens største Attraktioner var den af Siemens og Halske etablerede Station for traadløs Telegrafering, som den Gang endnu havde al Eventyrets Glans over sig. Et Blad sluttede sin Anmeldelse af Udstillingen med følgende Ord: »Rig og mangfoldig, imponerende i sin Beretning om Snille, om Udvikling, om bankende Liv og Fart ejer den danske Statstelegrafs Jubilæumsudstilling en ejendommelig Stemningsmagt. Den blaa Gnist, Lyn-Budskabet, de tankehastigt svingende Æterbølger. Er det ikke et Sprog, som taler direkte til hver dirrende Nerve i os.«

Jubilæet blev ogsaa fejret med en Fest paa Skydebanen. Blandt de mange Sange, som ved denne Lejlighed blev afsungne, var nedenstaaende af Karin og Sophus Michaëlis:

Før var det Odins Ravne,  
der Bud om Verden fløj,  
vidt meldte Blus og Bavne  
om Krig fra Høj til Høj.  
Ukendt laa Jorden spaltet  
af Fjæld og Floders Frost,  
og alle Budskab vralted  
afsted med Sneglepost.

Til sidst de smaa Mirakler  
svandt ind til Overtro.  
Opfindelser som Fakler  
af Lynild spændte Bro.

Selv de, der opfandt Krudtet,  
 dog evned ingenting  
 mod os, der Jorden slutted  
 i en usynlig Ring.

Vor Tid gav Jorden Hjerne:  
 et Væv af Traades Tvind  
 indspandt det fjernest fjerne  
 i samme Nervespind,  
 saa Tanken i dens Tinding  
 ej ænsed Grænsebrud,  
 men fo'r i Kablers Vinding  
 til alle Kroge ud.

Naar nu vor Klode tænker  
 i samme fælles Hast,  
 er sprængt de gamle Lænker,  
 hvori vi før sad fast.  
 Med Nyn af Klokkers Klingen  
 hvert Budskab bliver bragt  
 et lille Tryk med Fingren,  
 saa er vi i Kontakt. — — —

## XI

DEN GAMLE EDSFORMULAR. — KVINDER PAA LINIEARBEJDE. —  
 BREV FRA SOLERØD VEJGRØFT. — OPPE I PÆLEN. — ELEKTRISKE  
 OMDELERE. — GLAT BANE OG HVIDHAARET. — PERSONLIGHEDS-  
 PRÆGET FORSVINDER.

Mulvad døde 1905 efter at have været Bestyrer af  
 Hovedstationen i 11 Aar. Han var en meget velvillig  
 og fredsæl Mand uden noget stort Syn paa de For-



retninger, som var underlagt ham; figurlig talt maalte han alt med en Tommestok. Overfor Personalet var han ganske velmenende, men alt skulde helst gaa glat og fredeligt; følte en af Personalet sig forurettet, holdt Mulvad ikke af at træde op og skaffe ham hans Ret.

\* \* \*

Da O. Henrichsen var bleven Bestyrer, blev der paa flere Omraader ryddet op og forandret i det fra Fædrene nedarvede. Den gamle Edsformular, som enhver Telegrafmand hidtil havde maattet underskrive og »sværge ved Gud den Almægtige«, blev afløst af en Erklæring »paa Ære og Samvittighed«. Tidsaanden krævede vel ogsaa i saa Henseende at være moderne, og Vorherre var jo bleven lidt gammeldags for mange Mennesker, til Trods for den i saa vid Udstrækning benyttede daglige Sværgeren »ved Gud«!

Kvinderne, der stadig havde arbejdet energisk paa at blive ligestillet med deres mandlige Kolleger, opnaaede, at Telegrafeksamen blev gjort obligatorisk for begge Køn. De erhvervede sig samtidig Ret til at deltage i praktisk Undervisning i Liniearbejde, og de første Kvinder drog ud paa Linien i Sommeren 1905.

De vakte en vis Opmærksomhed baade udenfor og indenfor Telegrafetaten. En mandlig Kollega gav sin humoristiske Opfattelse af Kvinder paa Liniearbejde Luft i en Tegning og en anden i en indsendt Artikel til Etatens Fagblad. Det blev dog baade første og

sidste Gang, Damer deltog i Liniearbejde. Den humoristiske Artikel fingerede at være et Brev fra en af Damerne og lød saaledes:

*Solerød Vejgreft.*

Kære Amanda!

Jeg kan umuligt fortælle dig, hvor yndigt vi har det her paa Linierejsen, og hvor søde de allesammen er.

Jeg bringer de mest brogede Indtryk hjem — og tænk dig, jeg faldt ned af Pælen forleden Dag; men den kønne Formand med det mørke Overskæg greb mig og holdt paa mig — og tænk, jeg besvimeede ikke engang. — Vi er allesammen meget øvede. — Ingeniøren sagde ogsaa forleden Dag til Frøken Mikkelsen, at han satte mere Pris paa os end paa Herrerne; og den gamle Formand Sørensen har sagt til Frøken Klappen, at det var længe siden, Linierne har hængt saadan. — Ja, yndigt er her, og saa galante de allesammen er, kan du ikke tænke dig, — du aner ikke, hvilken Mængde tekniske Ord jeg allerede har lært, og saa kommer der saa mange Turister herud for at se paa os. Forleden blev vi fotograferet til et Blad — og der har været en modbydelig vigtig Maler herude; vi var allesammen vældig nysgærrige efter at se, hvad han tegnede — men vi lod os ikke mærke med det; den Triumf skulde han dog ikke have!

Tænk dig, der er Tale om, at vi skal laves i levende Billeder — du! — det kunde være vældig morsomt,

om Tante Anna og Fætter Peter kunde sidde inde i Scala og se det hele. Ja, det er næsten ligesom at optræde paa Scenen, og nogle af dem, der kommer, har Kikkerter med.

Det værste er den rædsomme Blæst — og man har jo ikke den Fordel som Herrerne — at have tætslutende Tøj, saa det er ofte vanskeligt at kravle op i Pælene, men vi maa tage det, som det falder. — Vi er forresten bleven enige om at tale med Ingeniøren, om der ikke kan blive antaget kvindelige Arbejdere — ja, enige er vi nu ikke ganske, for de fleste er imod det — jeg tror heller ikke, det bliver til noget, og det er ogsaa nærmest den gamle, snærpede Frk. Knapberg, der har ondt. — Tænk, forleden lavede Frk. Jacobsen Kaffe til os allesammen, og saa sendte vi den smukke Formand til Lemmeløv efter Boller, det ligger kun en lille  $1\frac{1}{2}$  Mil fra, hvor vi arbejder, og saa havde vi det saa yndigt, og Ingeniøren — du kan tro, han er rar — lavede alle Linierne i Stand, for disse vigtige Personer inde i København paa Telegrafstationen havde saa ondt af, at fem Linier var bleven forbyttet, saa vi havde stillet Storehedinge Linien til Berlin, og den lille Fejl havde vi kun været otte Dage om — men det er ogsaa nogle væmmelige vigtige Fyre derinde. Uf! —

I Morgen skal der være Skovbal i Træløse. Gud, hvor jeg glæder mig dertil, jeg har skrevet til Mor, hun skal sende min Blegrøde med den overskaarne Nederdel — du véd, den meget snævre foroven, som

Løjtnant Jensen fandt saa sød. — Og der kommer flere Herrer fra Køge med, og Kjolen kan jeg jo bruge bag-efter til Liniearbejde, for jeg kan ved Gud ikke have den paa mere end to Gange til Bal, saa er den ingen Ting til, og saa staar det blegroede saa henrivende til det grønne herude, naar man er oppe i Pælen.

Du aner ikke, hvor Frk. Ringberg ser skrækkeligt ud, naar hun sidder oppe i Pælen med det brandgule Liv og den graa Etaminederdel. — Hun har ikke Spor af Smag — og saa kan man se hendes røde Strømpebaand, hun bliver heller aldrig til noget paa det tekniske.

Det er rædsomt kedeligt, at vi snart skal hjem — jeg vilde saamænd ønske, vi skulde gaa paa Liniearbejde hele Sommeren. — Det er forfærdelig morsomt.

Om Vinteren er det ikke saa rart, siger Formand Sørensen, og jeg kunde heller ikke tænke mig at ligge og rode paa en snavset Landevej med Snedriver og Isslag paa Pælene, jeg vilde da faa baade Handsker og Galoscher ødelagt, men det skal vi heller ikke, tror jeg — jeg synes ogsaa, det er meget fornuftigere at vente med alle Liniearbejder til om Sommeren, naar det er godt Vejr. — Uha, naar jeg tænker paa Christine, vor Pige derhjemme — hun havde Frost i Hænderne i Vinter. — Og saa — tænk dig, at gaa med en rød Næse ligesom Frk. Petersen. — Næh — det skal vi ikke have noget af. — Du kan tro, vi kan arbejde. Vi har et Vridbor, der er en Alen langt, og

saa kører vi paa Trolje, og saa skriger vi altid, naar Toget kommer, for saa maa vi vælte Troljen — vi har Folk til det — til Toget er suset forbi. — —

Jeg er bleven saa solbrændt og fregnet, men Gud ske Lov, det er Modefarven i Aar, ellers var det rædsomt.

Men Frk. Knapberg har altid hvidt Slør paa og Silkehandsker — hendes Hænder er jo heller ikke kønne, — naar hun sætter Isolatorer op paa Stængerne.

Jeg tagernogle tykke franske Handsker paa,

naar jeg spænder Linie, og jeg har allerede tilsmudsket to Par hvide med sorte Dænter, saa Ingeniøren maatte afsted til Solerød efter Benzin, og det var næsten Synd,



Oppe i Pælen. (Efter Originalfotografi.)

— men han vilde nu absolut — for det ligger 4 Mil herfra.

Medens han var efter Benzin, kom en ung Herre, som er Proprietær 2 Mil herfra, og som kender Frk. Træberg, — Gud véd hvorfra, — det kan da ikke være for hendes Skønheds Skyld; — men nu har han været her fire Gange, saa det ender nok med Forlovelse, Gud véd, hvad han ser paa hende, den Sippenippe. —

Naa, nu maa jeg slutte, de har lige ringet fra Roskilde og sagt, at vi havde blandet 7 Telefonlinier og 3 Telegrafniner sammen med 4 Jernbanelinier — men det er ikke sandt. — Det maa være Formanden, som har givet os forkerte Linier. —

Du faar snart Brev, hvis det bliver til noget med Frk. Knapberg og Proprietæren.

Kærlig Hilsen og hils Tante Sofie, og hvis du ser ham, den kønne lyse fra Collberg, saa — nej, det skal du alligevel ikke.

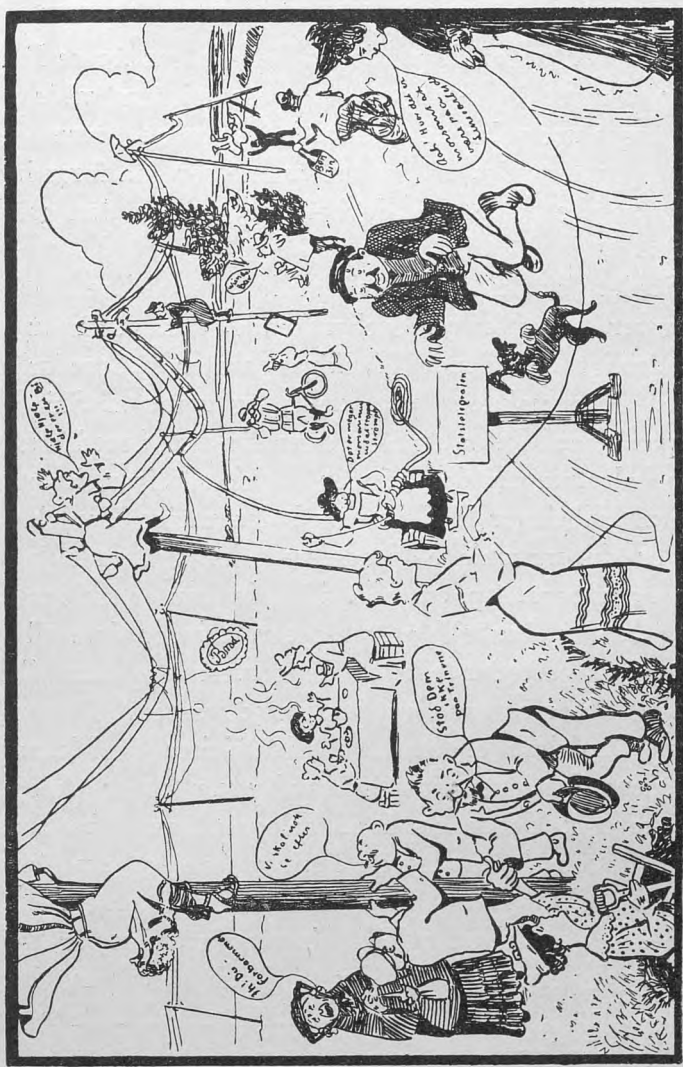
Din hengivne Veninde

*Clementine Rasmussen.*

E. S. Skriv snart. — Husk Prøverne og det Mønster til Brødbakkeservietterne, jeg er snart færdig med Lysedugen, du véd, den jeg troede, jeg skulde være 3 Maaneder om! Den er næsten færdig! — Saa, nu skal jeg op i Pælen.

Din C.

---



Paa Liniarbejde. (Frit efter Fantasi.)

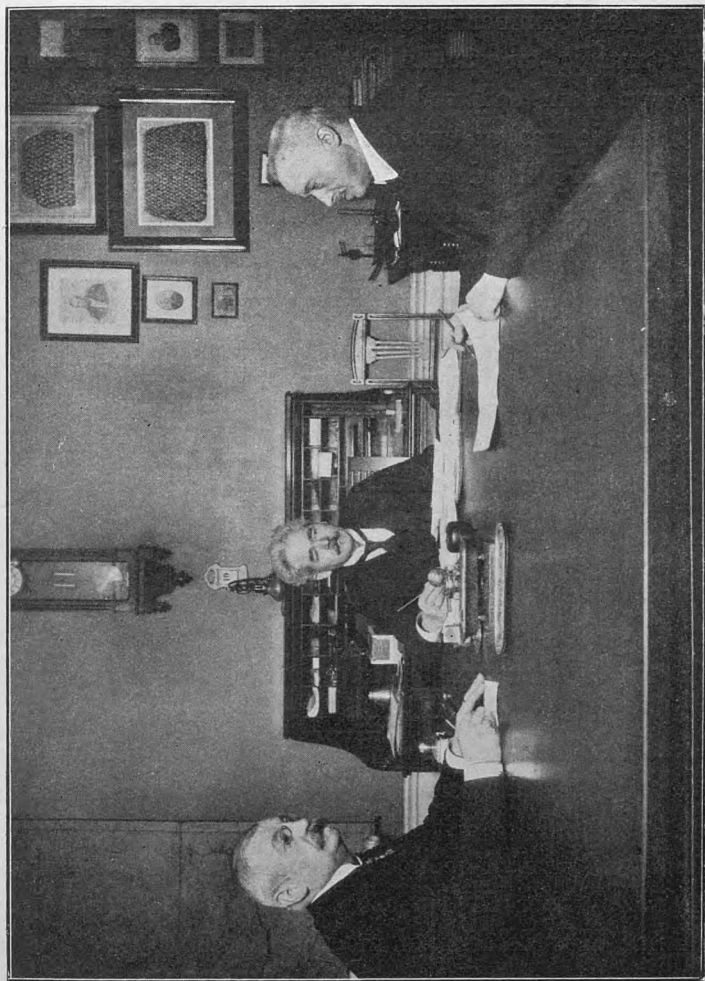
Hvem der nu af de gamle fra Telegrafens første Dage kunde aflægge et Besøg paa Hovedstationen, vilde vel nok nogenlunde kunne genkende Rammen, men det, som før omfattedes af denne Ramme, er saa forandret, at de næppe vilde tro, de befandt sig paa den gamle Station.

I Stedet for de forholdsvis stille og fredelige Morseapparater, som før var eneherkende, dominerer nu de ustandseligt arbejdende Maskinapparater i Creedsalen. Luften gennemskæres paa kryds og tværs af Skinner, hvorpaa smaa Motorvogne bevæger sig afsted medførende nogle Indretninger, der minder om de Stativer, hvorpaa Bagerne anbringer Pladerne med det varme Hvedebrød. Det er de mekaniske Omdelere, der uafbrudt kører frem og tilbage, op og ned, idet de henter Telegrammerne fra de forskellige Apparater, bringer dem til de »faste Stoppesteder«, hvor de sorteres og faar Omstigning til deres endelige Bestemmelsessted. De gamle Tidens Omdelere er omsat i Elektricitet og Mekanik.

Medens Stationen som sædvanlig var under Ombygning, foregik Udsendelsen af Telegrammerne fra Stueetagen, hvor de modtoges færdigdehandlet fra første Sal. De blev ad en Sliske kuret ned i Stuen. Det hændte i Begyndelsen, at Gnidningsmodstanden var lovlig stor, og Telegrammerne blev siddende fast paa Halvvejen. Man fandt saa paa at skaffe en glat Bane ved Hjælp af Talkum.

Idéen var god, og Midlet probat, men da den første





Overtelegrafbestyrer Henriksen konfererer med Telegrafbestyrerne Breyen og Dittmann.

Dynge Telegrammer rutchede ned ad Slisken, medbragte den samtidig en saadan Sky af Talkum, at de Funktionærer, som sad ved Munden og tog imod, blev hvidhaarede paa et eneste Øjeblik!

Selvfølgelig kan de nye Indretninger undertiden strejke, saa længe de ikke har overstaaet deres Børnesygdomme; men der føres stadig »Sygejournal« over dem, for at de kan blive gjort saa ufejlbare som muligt. Notitserne om de forskellige Uregelmæssigheder, der kan indtræde, er ikke altid lige tørre og kedelige. Man bliver straks helt oplivet ved f. Eks. at læse: N. N. har med heldig Haand rettet Fejlen ved Creed. Eller: I Glidebanen sidder to Telegrammer fast; vi har sendt 15 Stykker Pap ned for at faa dem løs, men afventer nu Ankomsten af en lang Stok fra Inventariekontoret.

\* \* \*

Telegrafvæsenet er bleven en stor, en meget stor og rentabel Forretning. De ældre vil mindes, maaske med et stille Suk, den Tid, da Hovedstationens Bestyrer var baade Over- og Underbestyrer samt Kasserer med meget mere. Et lille Eksempel viser den stærke Udvikling. Hver Uge udleveres over 1000 Haandklæder og Viskestykker til Tjenestemændene. Engang nøjedes man paa Hovedstationen med 2 Haandklæder.

Det er gaaet i Telegrafvæsenet, som det er gaaet i saa mange andre Virksomheder, Personlighedspræget over Arbejdet er faldet bort, ved at Maskiner har er-

stattet en saa stor Del af det menneskelige Arbejde. Naar man i gamle Dage sad Dag ud og Dag ind ved det samme Morseapparat, kendte man saa at sige de Personer, man arbejdede sammen med. Af Tempoet og Skriften vidste man, hvem der var ved Apparatet paa den modsatte Ende af Linien, og man følte sig til enhver Tid som værende i Kontakt med og samarbejdende med et menneskeligt Væsen. Det Apparat, man var betroet at passe, kunde man næsten komme til at holde af og omfatte med en Interesse, som var det Ens personlige Ejendom. Saadanne Følelser er ukendte ved Arbejdet med Maskintelegrafen.

De Mennesker, som dér arbejder sammen ved hver sin Ende af Telegraflinien, staar hinanden fjærnt, der er ligesom en Barrière mellem dem; hverken Skriften eller Tempoet fortæller noget om Personen. Det er Maskinarbejde.

## XII

DE NYE MASKINAPPARATER. — DE TAALTE IKKE KØRETUREN. — DEN SMARTE HANDELSMAND. — BLANKETTEN TITTEDE OP OG FORSVANDT. — EN AMERIKANSK BØRSMAND. — MED PAPIRRULLER TIL HOVEDPUDE. — DEN DANSKE STATSTELEGRAF BLANDT DE FØRENDE.

Den nyere Tids store Omvæltning i Telegrafvæsenets Drift skyldes i første Række Indførelsen af de automatiske Creed-Apparater. Den danske Telegrafadmini-

stration var den første af alle, som udenfor England indførte Creed-Systemet.

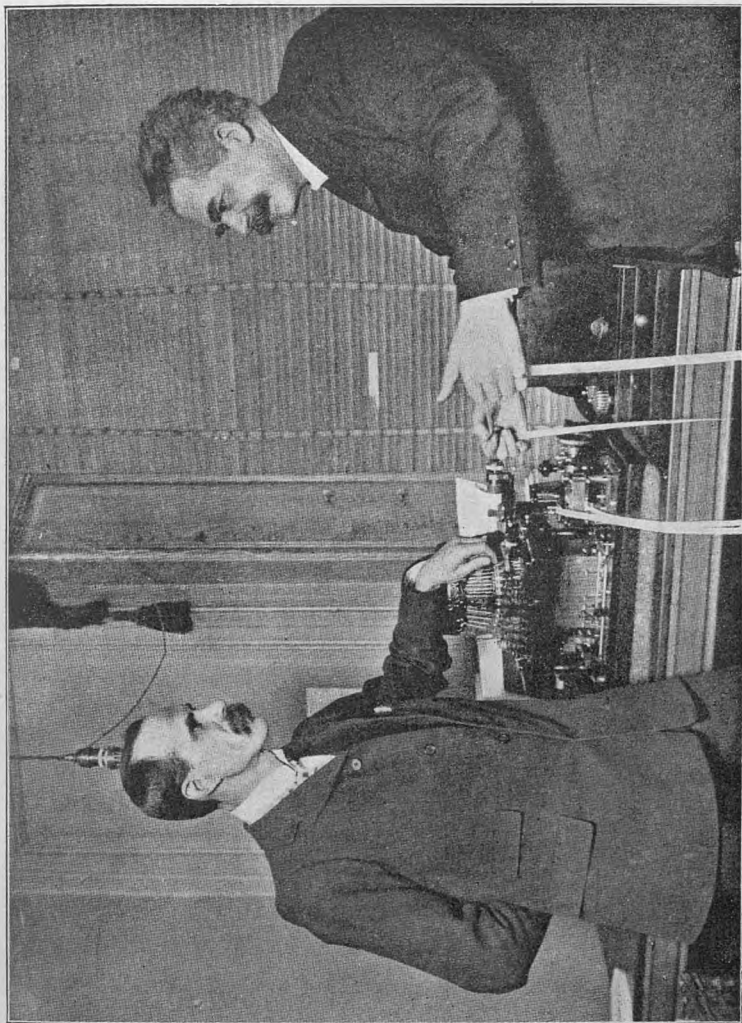
Slangeskriften, som man hidtil havde omskrevet paa sædvanlig Vis, blev ved Creed-Apparaterne omsat i Typetryk; det var selvfølgelig i Publikums Favør at faa Telegrammerne saaledes i Stedet for de forskellige Ekspedienters under det hastige Nedskrivningsarbejde mere eller mindre tydelige Haandskrift.

Printerne — de Apparater, som leverede Typetrykket — led dog af mange svære Børnesygdomme. De to første blev samlet paa Store Nordiske Telegrafskabs Fabrik i København af Selskabets Folk under Ledelse af en Tekniker, som var sendt hertil fra Skotland.

I flere Maaneder arbejdedes der paa at samle disse to Maskiner, hvis Mekanisme var i høj Grad kompliceret; til Gengæld var det Arbejde, de præsterede, naar de var i Orden, vidunderligt. Punchestrimlen fra Creed-Receiveren blev sat i dem, hvorefter de automatisk gengav Telegrammet med Typetryk paa almindeligt Bilag, standsede selv, naar der paa Strimlen var punchet (perforeret) Tegnet for ny Linie og Slut, eller naar Bilaget skulde føres frem til ny Linie, og Maskinen brød aldrig af midt i et Ord, men sluttede hensynsfuldt med hele Ord.

Da den skotske Tekniker endelig havde faaet samlet Maskinerne, demonstrerede han dem for de Sagkyndige, hvorefter han pakkede sine Sager og rejste hjem.

Man læssede saa Maskinerne paa en Vogn og kørte



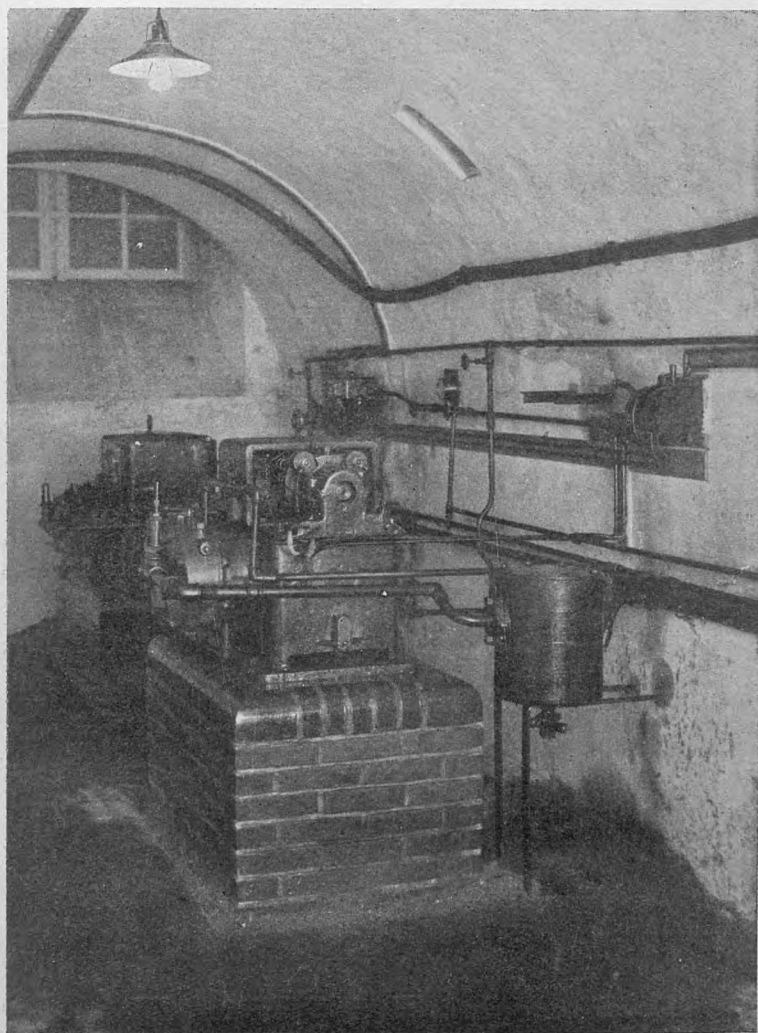
Mr. Creed demonstrerer for Overtelgrafbestyrer Henrichsen det første »Creed-Apparat« paa Københavns Hovedtelgrafstation. Overtelgrafbestyreren opfordrer Mr. Creed til at indrette Printeren til at printe paa en Strimmel i Stedet for et Bilag.

dem til Hovedstationen for at opstille dem dér. De vidunderlige Apparater, hvorom der allerede havde gaaet saa stort Ry, skulde nu forevises i Virksomhed, og Personalets Spænding var stor. Det kan derfor ikke forundre, at Skuffelsen blev endnu større, da det ved Demonstrationen viste sig, at ingen af Maskinerne vilde arbejde.

De sarte og fintfølede Mekanismer skulde have hvilet paa bløde Hynder og været transporteret paa Luftringe; deres Konstitution havde været for svag til at taale de Rystelser og Stød, som de havde været udsat for under Køreturen fra Kongens Nytorv til Købmagergade. Den Forestilling blev saaledes nærmest en Fiasko, og man stod med Smerten og lange Ansigter.

Man kan med en vis Berettigelse sige, at Creed-printerne blev undfanget i England og født i Danmark; thi først efterat de havde undergaaet mange Ændringer og Forbedringer her, blev de praktisk anvendelige til det daglige Arbejde. Efter et Par Aars Forløb var de bleven indrettet til Strimmelføring, og Typetrykket kom nu til at staa paa en Strimmel i Stedet for som før paa et Bilag, der krævede stadigt Tilsyn af Skriften.

Creed-Apparaterne er dog under et stadigt Tilsyn og plejes med en minutøs Omhu af særlig uddannede Mekanikere, der er nøje kendte med Maskineriet i de følsomme Apparater; ikke blot om Dagen, men ogsaa om Natten maa Mekanikerne være parate til at gribe ind og rette mulige Fejl. Et Apparat, som er Genstand



Luftpumpe Anlæg til Creed-Apparater.

for saa megen Omhu og Opmærksomhed, er naturligvis ingen billig Genstand; en Printer kostede før Krigen 9 à 10,000 Kroner.

—

Ved Indleveringen blev der ofte ødslet med de til Publikums Afbenyttelse fremlagte Telegramblanketter. Man brugte dem til alt andet end det, de var bestemte for. Enhver kunde jo ukontrolleret gaa op paa Stationen og tage Blanketterne; bag de den Gang lukkede Skranker med den lille Glasrude til Indleveringen var det ikke muligt at vaage over, hvad der passerede i Publikums-værelset.

Der var saaledes en Handelsmand med en Kirsebær-vogn paa Gaden. Han fik en god Idé til Gavn for sig selv og Kirsebærrene. En fin Indpakning i Papir med det danske Rigsvaaben vilde give ham et Forspring for Konkurrenterne, og saa kostede det ham tilmed ikke andet end at hente Blanketterne. Han realiserede sin gode Idé, men fik dog ikke ret længe Fornøjelse af den. Hans altfor store Smartnes blev opdaget, og han maatte tilbagelevere sin Restbeholdning af den fine Indpakning.

Dette og lignende Misbrug af Blanketterne gav Stødet til, at Honoré indrettede en Blanketholder, som afleverede én Blanket, hver Gang man trak i en Snor. Bag den spanske Væg kunde Ekspedienterne nu kontrollere, hvormange Blanketter Publikum udtog, idet en



lille Vægt, for hver Gang et Bilag blev taget, faldt ned med et Bums.

En lille morsom Scene med disse Kontrolapparater fandt Sted paa en Nattevagt. Ekspedienten sad ved Kassen bag den lukkede Rude og hørte Publikum komme ind og tage Plads ved Pulten. Lidt efter lød et Bums fra Blanketholderen, det var der intet mærkeligt i, men saa gentog Bumset sig en Mængde Gange kort efter hinanden.

Skulde det virkelig blive en travl Nattevagt med mange indleverede Telegrammer, tænkte Ekspedienten og trak Ruden til Side for at tage et Overblik over Situationen.

Der stod da en Mand, som viste sig at være i en meget glad og løftet Stemning, og den nye Indretning syntes at interessere ham i høj Grad. Blanketholderen var indrettet saaledes, at naar man trak i Snoren med den ene Haand, og Blanketten var kommen op af Kassen, maatte man tage den med den anden, da Blanketten forsvandt igen, naar man slap Snoren.

Manden var aabenbart ikke klar over dette. Han stod med en Paraply under venstre Arm og trak i Snoren med højre Haand. Naar Blanketten tittede op af Kassen, slap han sporenstrengs Snoren for at nappe det eftertragede Papir, som dog i det samme dukkede ned. Han gentog Forsøget mange Gange og syntes ikke at kede sig derved; endelig gjorde Ekspedienten ham opmærksom paa, at han ved at sætte Paraplyen

fra sig og tage Blanketten med venstre Haand, vilde se sine Bestræbelser kronet med Held.

---

Den direkte Forbindelse med England har medført, at forskellige forkortede engelske Tjenestudtryk er adopteret af de danske Telegrafister, hvad der kun er af det Gode, da det engelske Sprog med dets korte, koncise Ord er som skabt for Telegrafens Lapidarstil.

De fleste af de anvendte Udtryk er en ligefrem Forkortelse af de tilsvarende Ord, men et enkelt, navnlig »ok«, synes ikke at have Rod i det engelske Sprog. Det anvendes, naar noget godkendes og bekræftes, f. Eks. et rettet Ordantal (13 words ok).

Der fortælles, det er et Børsudtryk fra Amerika og er fremkommen paa følgende Maade: En Børsmand, som ikke var det engelske Sprog mægtig, vilde ved Afslutning af en Forretning sige »all correct«, men udtalte og stavede det »oll korrekt«. Betegnelsen blev i Spøg efterlignet af andre Børsfolk, og de to Ord trak man efterhaanden sammen i Forkortelsen ok.

---

Da Verdenskrigen udbrød, var Hovedstationen heldigvis saaledes udrustet, at den kunde klare den enorme Korrespondance, Krigssituationen fremkaldte, og som i Begyndelsen truede med at sprænge alle Rammer. Creed-Apparaterne kom nu til uvurderlig Nytte.

Det kneb for det utilstrækkelige Personale at overkomme det uhyre Arbejde; man havde jo aldrig kendt en tilnærmelsesvis lignende Travlhed og dertil svarende Anspændelse til det yderste af Kræfterne; men der kom et Pust af Jernvillie og sammenbidt Energi over hele Personalet. Mange gjorde foruden Dagtjeneste tillige Nattjeneste flere Gange om Ugen, men overanstrengte blev de naturligvis tilsidst. Aanden var vel redebon, men Kødets skrøbeligt; Hvile og Søvn kunde ikke helt undværes, en og anden bukkede under for Trætheden, lod Hovedet synke ned paa Armene og faldt i Søvn ved Telegrafapparatet.

Om Morgenen var det ikke saa sjældent at finde hist og her en fra Nattjenesten ligge paa et Bord eller paa Gulvet med nogle Papirruller under Hovedet og sove som en Sten. Der forefaldt ogsaa af og til Besvimelser, især blandt det kvindelige Personale, og Overbestyreren fandt Anledning til i en Skrivelse indstændigt at tilraade Personalet at benytte deres Fritid til at sove saa meget som muligt.



---

## FREDERICIA STATION

### I

I GÆSTGIVER HOLMS GAARD. — FREDERIK VII OG GREVINDEN. —  
ET FROMT BEDRAG. — FLYTNING TIL EN ANDEN GÆSTGIVERGAARD.  
— STATIONEN UNDER BOMBARDEMENTET. — I BLOKHUSET. — DET  
FØRSTE KRIGSTELEGRAM. — LANDSOLDATENS MONUMENT. — DE  
STORE KABLER.

---

**F**REDERICIA Telegrafstation blev aabnet for offentlig Korrespondance den 1. Febr. 1854. Da den aabnede, bestod Personalet af ligemange Over- og Underordnede, der var nemlig kun 2 Mand, Telegrafassistent Møller, som bestyrede Stationen for 50 Rigsdaler om Maaneden, og Telegrafist Richardt, der vurderedes til det halve, medens Budet fik 4 Rigsdaler 16 Skilling.

De første Stationslokaler var i Gæstgiver Holms Gaard. Den laa paa Hjørnet af Oldenborggade og Havnen, Huset ligger der forøvrigt endnu. Stationslokalerne har vel været i Stuen og Batterierne i Kælderen. Maaske er det som Minde om den Tid, at Kælderen, hvor der nu er Beværtning, hedder Telegrafkælderen. Gamle Fredericianere mindes endnu en Tid, da der ikke saa sjældent kom Telegrafmænd i den Kælder, men da var Telegrafens vaade Elementer for længst flyttet, og andre kommen i Stedet;

det var dog intet Savn for de Gamle, som havde Øvelse i at arbejde med »Øller«<sup>\*)</sup>.

Fredericia fik snart Nattevagt, og da man vidste, der i København var bevilget Forfriskninger til Nattevagten, ansøgte man Faber om en lignende Begunstigelse for Fredericia. Den blev ogsaa bevilget, men varede kun et Aarstid. Faber meddelte da Stationen, at Tjenestetimerne blev færre og Personalet forøget, derfor skulde Udgiften til Fortæring bortfalde.

Han henviste ogsaa til sin egen vanskelige Stilling i denne Sag, hvis Administrationen nægtede Approbation paa de afholdte Udgifter.

Faber undte sikkert af et godt Hjærte sine Medmennesker i Almindelighed og Undergivne i Særdeleshed en Forfriskning, og det har været med Sorg, han drejede Nøglen om i Kassen. Men man forstaar Fremtidsperspektivet: Kortere Tjenestetid, mere Personale, mere Forfriskning og bedre Tid til at nyde den!

I Sommeren 1857 havde den unge Fredericia Station en stor Dag. Frederik VII og Grevinde Danner bærede da Stationen med et Besøg. Telegrafanlægget var jo saa ny og in-



Telegrafbestyrer Møller

<sup>\*)</sup> Navnet paa en Telegrafnøgle.

teressant, at det ikke var mærkeligt, de kongelige Herskaber kunde faa Lyst til at se den fungere paa nært Hold. Møller selv viste Herskaberne, hvorledes det gik til med at befordre Telegrammer. Han skrev med Hamburg, og Kongen og Grevinden iagttag med Interesse Arbejdet.

Der var imidlertid lidt Kludder paa Linien eller et andet Sted, Skriften kom i hvert Fald ikke rigtig godt. Møller lod dog som intet og skrev ned, enten Skriften var læselig eller ej, Herskaberne maatte nødig skuffes. De modtagne Telegrammer blev lagt til Side, efterhaanden som de blev færdige — naturligvis for senere at undergaa de fornødne Rettelser. Hensigten med det fromme Bedrag opnaaedes, Kongen var meget tilfreds over det smukke Resultat og den hurtige Befordring af Telegrammerne, og baade han og Grevinden udtalte deres Beundring over den elektro-magnetiske Telegraf.

I København vidste man selvfølgelig straks Besked om den store Begivenhed paa Fredericia Station, og Mand og Mand imellem hed det, at der havde været Vrøvl med Telegraferingen under det kongelige Besøg, og at Kongen havde udtalt sig meget ufordelagtigt om den saa beundrede ny Opfindelse.

Møller fik disse Rygter at vide og fremkom derfor med en Redegørelse, der viste Sandheden som den var. Sandsynligvis kom denne Afsløring aldrig til Kongens Kundskab.

I Sommeren 1860 skiftede Fredericia Station Lokaler og flyttede op paa første Sal i Gæstgiver Sallings Ejendom paa Hjørnet af Gothersgade og Oldenborggade.

Lokalerne bestod af 4 Værelser, hvori en 4 Etagers Kakkelovn og en Komfurovn; desuden var der et Brændselskur og et »Secret« i Sidebygningen. — Maaske mente Ejeren, at Telegrafisterne som Regel ikke havde Brug for Vand, for alle Tilfælde var der dog i Slutningen af Kontrakten tilføjet, at det tillodes at afbenytte den i Gaarden værende Vandpost. Hele Herligheden kostede i aarlig Leje 300 Daler, eller det dobbelte af, hvad de første Lokaler havde kostet.

Blandt de Bekvemmeligheder, som hørte til Stationslokalerne i Gæstgiver Sallings Gaard, var ogsaa et Brændeskur. Dette Skur havde imidlertid en meget væsentlig Fejl, idet der var uhindret Adgang til det fra oven, en Omstændighed, som nogle Gavtyve benyttede sig af til at forsyne sig med gratis Brændsel paa Stats-telegrafens Bekostning.

Da Værten ikke kunde anvise noget bedre Brændselsrum, maatte Stationen ansøge Faber om Tilladelse til at lægge Tag paa Skuret, hvad der efter Snedkerens Overslag vilde koste 15 Daler. Stationens Bud var dog saa konkurrencedygtig, at han kunde tilbyde at lægge Taget for 7 Daler 60 Skilling, og han nappede da ogsaa Forretningen.

Der blev i det hele administreret meget økonomisk, og Stationen fik ingenlunde ethvert Ønske opfyldt. Da man ansøgte om at maatte anskaffe et Sivtæppe for at beskytte sig mod Fodkulde, svarede Faber, at der ikke var tilstrækkelige Midler til at købe et saadant

Tæppe. Derimod fik Stationen Tilladelse til at brænde Begfakler udenfor Bygningen i Anledning af Kongens Nærværelse i Byen i Sommeren 1861, dog kun under Forudsætning af, at der blev foranstaltet almindelig Illumination.

Til Belysning havde Stationen hidtil anvendt Camphin, der havde den ubehagelige Egenskab at være meget ildelugtende og let kom til at ose; navnlig denne sidste Gêne var man ked af, da den ogsaa gik ud over Apparaterne; den ilde Lugt kunde da kun genere Personalet! I 1862, da den saakaldte Stenolie eller Petroleum var begyndt at fortrænge Camphinen, bad Stationen om at maatte forsøge denne nye Belysningsvædske. Der blev bevilget 50 à 60 Potter Stenolie à 40 Skilling for Vinteren 1863.

Saa oprandt det for Fredericia Station saa begivenhedsrige Aar 1864. Fredericia By var jo en Fæstning og som saadan underkastet Krigens Love. Den 8. Februar modtog Telegrafbestyrer Petersen, der efter Møllers Død havde overtaget Stationen 1863, en Skrivelse fra Kommandanten over Fredericia Fæstning, Generalmajor Lunding. Skrivelsen lød: »I Henhold til Krigsministeriets under Gaars Dato dertil meddelte Bemyndigelse har jeg erklæret Fæstningen Fredericia i Belejringsstilstand, hvilket jeg ikke undlader herved at meddele Hr. Telegrafbestyreren til behagelig Efterretning.«

Om den blev modtaget som en »behagelig Efterretning«, er vel højst tvivlsomt; for Stationen fulgte i



hvert Fald i den nu begyndte Krigsperiode en stræng Tid med mange Ubhageligheder.

Nu fulgte der en spændende Periode for Fredericia Station. Efterhaanden som de fjendtlige Stridskræfter rykkede nærmere sydfra, maatte Stationen være forberedt paa, at Forbindelsen mellem de øvrige jyske Stationer blev afbrudt eller i bedste Tilfælde usikker.

Den 21. Februar melder Bestyreren til Kommandantskabet, at det maa antages, Fjenden vil sætte sig i Forbindelse med Telegrafledningen og aflæse de Telegrammer, der befordres paa samme. Korrespondancen med Vejle og andre Stationer er derfor ikke længer sikker.

3die Armédivision besvarede denne Meddelelse med at paabyde, der til de jyske Telegrafstationer paa Grund af Usikkerheden kun maa modtages Telegrammer, der indleveres af Fæstningskommandantskabet.

For alle Tilfældes Skyld forlangte Krigsbestyrelsen, at der skulde søges Lokale til en Telegrafstation i Strib højst  $\frac{1}{4}$  Mil fra Færgegaarden og skaffes Logi til 2 à 3 Personer.



Telegrafbestyrer C. A. Petersen

Der blev saa oprettet en Station paa Billeshauge. Situationen blev imidlertid vanskeligere, Stationen var udsat for fjendtlig Beskydning, der maatte skaffes Dækning. Bestyreren henvendte sig til Kommandantskabet, som derefter anmodede Ingeniørkommandoen om at indrette blanderede Rum for Telegrafsen.

Det for fjendtlige Observationer skjulte Rum blev indrettet i Form af et Blokhuis ved den tredie Pæl fra Sotouget. Til Anlægget rekvirerede Petersen den fornødne Traad med Tilføjelse, at den maatte sendes hurtigst, da Fjendens Granater var begyndt at falde ved Strib.

Paa Telegrafstationen i Blokhuset herskede der af Hensyn til Fjenden Mørke baade Dag og Nat. Petersen maatte derfor sørge for Petroleum, som endnu kunde faas i Fredericia. Forbruget blev anslaaet til 50 Potter om Ugen.

Den 20. Marts var en kritisk Dag for Blokhuset, og Opholdet paa Telegrafstationen har været alt andet end behageligt. Petersen telegraferede til Ingeniør Lorentzen i København: »Jeg kan intet gøre for Blokhuset. Kan du? Siden Kl. 4 Bombardement.«

Fjenden havde faaet Kig paa en høj Vinkelpæl med Telegraftraade paa Volden og sendte nogle Granater i den Retning; idet han aabenbart gik ud fra, der maatte være en Telegrafstation i Nærheden. Petersen bad derfor om Tilladelse til at bortkappe Pælen.

Stationen i Fredericia By var endnu stadig i Funktion. Blokhuset skulde være Retræte, naar Byen maatte

forlades. Personalet skulde være til Disposition hele Døgnet, og det var vanskeligt at faa den nødvendige Forplejning i Byen, Faber udvirkede da hos Kommandantskabet, at de 9 Telegrafister beholdt Naturalforplejning hos 3die Divisions Intendantur paa samme Betingelser som Officerer, Stationens 3 Bude fik ligeledes Naturalforplejning.

Den 23. Marts gav Kammandantskabet Ordre til at flytte Stationen til Blokhuset; Flytningen blev foretaget om Natten. Fredericia Station var dog ikke derfor aldeles rømmet, men Tjenesten dér blev meget anstrængende og Opholdet uhyggeligt. under saa usikre Forhold. Petersen tillod derfor Personalet at skifte hver fjerde Dag, saaledes at der i fire Dage blev gjort uafbrudt Tjeneste i Fredericia og de næste fire Dage i Strib.

Den 9. April sendtes det første Tjenestetelegram til samtlige Stationer om Krigsbegivenhederne. Det lød saaledes: Fjendtlige Ild mod Skandserne igaar overordentlig hæftig. Henad Aften beskødes Terrænet bag dem. Sønderborg jævnlige beskudt fra Broager uden større Skade. Skandserne svarede livligt. Fra Broagerland igaar skudt 1150 Skud, Ilden i Fronten endnu hæftigere. Løbegrave og Batterier fremskudt til ca. 800 Alen foran vor venstre Fløj. Løbegravene trods vor hæftige Ild besat med ca. 1000 Mand, iaftes en Del af Ragebøl skudt i Brand af os. Omtrent 70 Saarede indbragte. Beskydningen af Sønderborg i Nat svagt fortsat.

Havde Telegrafisterne det uhyggeligt i den belejrede By, var det naturligvis heller ingen Behagelighed for Budene at bringe Telegrammer i Byen med Udsigt til at faa en Granat i Hovedet. Der var da ogsaa et af Budene, der overfor Bestyrer Petersen rent ud nægtede at gaa ud med Telegrammer den Dag, Byen blev bombarderet. Han blev senere afskediget paa Grund af Ulydighed og Upaalidelighed, dog bemærkede Petersen i Indberetningen om ham, at man havde set igennem Fingre med hans Nægtelse af at gaa ud under Bombardementet.

Da Fredericia i April blev rømmet, forlangte Kommandantskabet, at Stationen skulde blive til det sidste med 1 Apparat og Personale til dets Betjening. Bestyreren lejede saa en Jolle af Havnefogden, for at kunne overføre Apparater og Personale til Strib. Efter Ankomsten dertil blev en Mand engageret til at sejle Jollen tilbage til Fredericia. Det lykkedes ham imidlertid ikke. Jollen blev senere trukket paa Land og henstod der. Da Situationen endelig var saaledes, at den kunde afleveres, havde Storm og Højvande ødelagt den, hvorfor Havnefogden af Telegrafvæsenet krævede 50 Daler i Erstatning.

Den 27. April forlangte Kommandantskabet al privat Korrespondance ufortøvet standset, og den 2. Maj blev Stationen flyttet til Stouerby Mark. Gaardmand og Lægdsmand Søren Hansen paa Stouerby Mark maatte afgive Lokale til Telegrafstationen og tillige indkvartere

9 Telegrafister, 3 ridende, 2 gaaende Ordomnantser og 1 Telegrafbud.

Den 1. Maj rykkede Østerrigerne ind i Fredericia. Deres Opførsel synes at have været over Forventning hensynsfuld, hvad der fremgaar af, at der af Bestyreren sendtes et Tjenestetelegram til Faber med Underretning om, at Rejsende havde meddelt, Landsoldatens Monument i Fredericia var uskadt og omvunden med Blomster.

Efterhaanden som Fjenden rykkede frem, var Stationen paa Stouerby Mark kommen til at ligge lige i Farezonen i Tilfælde af et Angreb, og Overkommandoen blev derfor beordret til at flytte Stationen til Kauslunde. Her indstalleredes Statstelegrafen i Lokaler, som laa i Nærheden af Krigstelegrafens Station. Paa Stouerby Mark blev dog efterladt 1 Apparat og 2 Telegrafister til at besørge Meldinger fra Strib.

Fredericia Stationslokaler var selvfølgelig blevet rømmet under Fjendens Okkupation af Byen. Da Gæstgiver Salling forlangte Huslejen, protesterede Bestyreren mod at betale for den Tid, Telegrafvæsenet havde trukket sig tilbage fra Fredericia og indrettet sig i ambulante Stationer. Faber resolverede, at forsaavidt Stationslokalerne i Fredericia under Byens Okkupation havde været taget i Besiddelse af Fjenden, maatte Salling henvende sig til dennes Overkommando og se at faa sin Husleje betalt dér for det Tidsrum, man havde lagt Beslag paa Lokalerne.

Den første store Kabelforbindelse, Fredericia fik, var

med England; denne Forbindelse aabnedes Mandag den 21. Septbr. 1868, og allerede Aaret efter den 3. Juni 1869, toges Kabelforbindelsen mellem Fredericia og Rusland i Brug. I Anledning af disse Kabelforbindelser viste Store Nordiske Telegrafelskab sig saa flot at skænke 1000 Rigsdaler til Fordeling mellem det Personale, som betjente Selskabets Kabler i Fredericia.

Fredericia Station var lige op til Nutiden den Station, hvor Store Nordiske fik uddannet de Elever, der var antaget til Tjeneste paa Selskabets Stationer i Udlandet. Der blev undertiden af Faber sendt Meddelelser om saadanne Elever til Bestyrer Petersen. Som altid var disse Meddelelser saa lidt kancelliagtige i Stilen som vel muligt. Engang melder Faber: Chineseraspirant (d. v. s. en Aspirant, der skulde til Kina) Czarnewsky kommer i Aften til Fredericia for samtidig at indøve sig og gøre den Nytte, han kan. Selskabet betaler. Fri Rejse og 25 Rigsdaler maanedlig. — En anden Gang havde et Par Reservetelegrafister ansøgt om Telegrafistposter samtidig med, at de havde Ansøgninger inde om at træde i Store Nordiskes Tjeneste. Det fandt Faber dog var for meget af det Gode. Han anmodede Petersen om at sige de to, »man kan ikke tjene to Herrer paa én Gang, de maa altsaa, hvis de gaar over i Store Nordiske, helst den Dag i Dag tage deres Ansøgning om Telegrafistposten hos os tilbage, det skylder de baade os og Tietgen.« — De valgte Store Nordiske.

## II.

UDVANDRINGEN TIL STORE NORDISKE. — DEN GAMLE STATION. — GARDINKAPPER AF PÅP. — EN DRØJ NATTEVAGT. — ØLETIKETTER I DRIKKEVANDET. — 1 FÆLLESHAANDKLÆDE. — VAND OG BRØD. — ROTTEN I BUKSEBENET. — FOR EN KRONE UDSKEJLSER. — PÅ MAATTEN. — SKORSTENSFEJEREN. — PETERSEN IN MEMORIAM.

I Slutningen af Halvfjerdserne foregik der en hel Udvandring fra Statstelegrafen, og ikke mindst fra Fredericia, til Store Nordiske.

Den Gang Faber skrev sin Sang, hvori der forekommer følgende Vers:

Der høres Raab fra fremmed Strand  
 For Guld det er de glade;  
 Bliv hvor du er, du danske Mand,  
 Bliv her og brug din Spade.  
 Det Korn, som ligger skjult i Muld,  
 Det spirer op og bli'er til Guld,  
 Ja, der er Guld i Danmark!

og hvori han advarer sine Landsmænd mod den Guldfeber, som havde grebet saa mange, tænkte han næppe paa, at den samme Feber skulde bryde ud i hans egen Etat. Dette skete alligevel, og tilmed antog Feberen en meget akut Form.

Feberbacillen udgik fra Store Nordiske og fandt en frodig Jordbund i Statstelegrafen. Da Selskabet blev oprettet i Slutningen af Tredserne, var allerede enkelte Telegraaffunktionærer gaaet i dets Tjeneste, hovedsagelig

i overordnede Stillinger. Det var dog først, da Selskabet havde faaet sin Koncession i Kina og paataget sig for den kinesiske Regering at bygge et helt Net af overjordiske Anlæg i det indre Kina, at Feberen blev ondartet set fra Statstelegrafens Synspunkt.

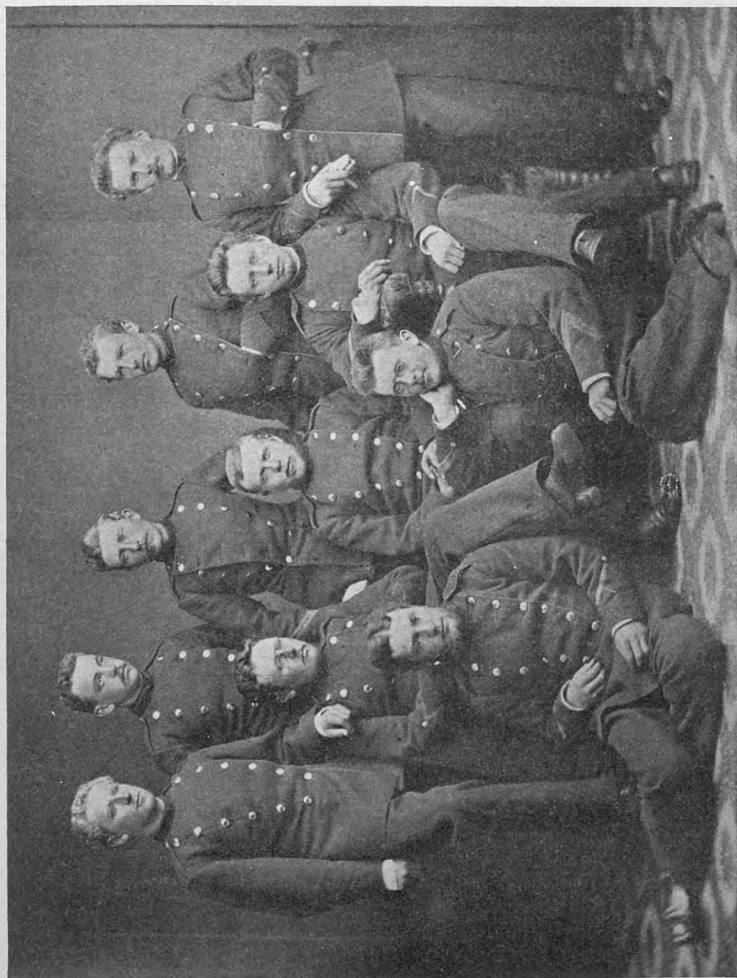
Selskabet stod pludselig og skulde bruge en betydelig Stab af uddannede og paalidelige unge Telegrafmænd, dels til Liniiebygning, dels til Stationstjeneste. Dets Opmærksomhed rettedes ganske naturligt mod Statstelegrafen, hvor der snart cirkulerede de vildeste Rygter om, hvilket Herreliv, der ventede en dansk Telegrafmand i Kina. Det var ikke saa underligt, at de Unges Fantasi blev sat i Bevægelse og Udlængsler vakte. Forholdene i Telegrafvæsenet var elendige; en Medhjælper begyndte med 400 Kr., og yngste Telegrafistgage, som man kunde staa paa i mange Aar, var 800 Kr.

Store Nordiske vinkede med glimrende Gager, og dertil kom Udsigten til at se sig om i den store, vide Verden, Muligheden for Eventyr i det fjerne himmelske Rige, hvor man kunde lægge mange Penge op og i en forholdsvis tidlig Alder trække sig tilbage med en rigelig Pension.

En stor Del af de unge og ugifte meldte sig til Store Nordiske og fik Engagement, og den Udluftning hjalp naturligvis paa Avancementet indenfor Statstelegrafen.

Fredericia Station var tidlig bleven Uddannelsesanstalt for Store Nordiskes Aspiranter, og de Telegrafister, som var oplærte under gamle Petersens Tilsyn, stod





### Et Sjak af gamle Fredericianere 1878.

Bagerste Række: Hugo Matthiessen (død som Bestyrer i Korsør), Mühlentsted (gik i St. Nord, og kinesisk Tjeneste, død i Korea), Carl Fryd (afgaaet Bestyrer af Aalborg St.), Chr. Breyen (Bestyrer af Hovedstationen, Kbhvn.), Jørgen Baun (i St. Nord, og kinesisk Tjeneste, nu Redaktør i Buenos Aires), Mellemrækken: Ibsen (Bestyrer i Næstved), Th. Fryd (Overtelegrafist Kbhvn.), F. O. Jensen (Nauman) (Bestyrer i Randers), Foran: Dalhoff Nielsen (blev i Militærtjenesten og er afgaaet som Oberstlieutnant), J. Østerbye (død som Bestyrer i Roskilde),

højt anskrevne hos Selskabet; det største Kontingent blev da ogsaa afgivet af Fredericia.

—

Stationens Lokaler i den gamle Banegaardsbygning, hvortil man var flyttet fra Sallings Gæstgivergaard, var meget beskedne baade i Omfang og Udstyrelse.

Der var et ikke overvældende stort Værelse til Apparaterne med Morsebordene ved den ene Side og Kabelbordene ved den anden. Journalbordet stod midt i Værelset. Publikum indleverede sine Telegrammer i selve Apparatlokalet i en lille Baas, adskilt fra det øvrige Værelse ved en lav Skranke.

I Baasen fandtes to ubekvemme, smaa Pulte og en mægtig Kakkellovn paa hver Side; til Stegning, naar Ilden vilde brænde, og Røgning, naar der ikke var Træk i Kakkellovnene. Loftet var nogenlunde sort, det var jo besværligt at faa hvidtet, og midt i Loftet var en omfangsrig Træskorsten, som sammen med de utætte Vinduer besørgede Ventilationen.

Det var en slem Atmosfære om Vinteraftener, naar en Bunke mere eller mindre osende Petroleumslamper med grønne Papskærme var tændte.

Et af Budene havde den Bestilling at holde Lamperne i Orden, og hans Virksomhed foregik inde bag Bestyrer Petersens Kontor i et lille Værelse. Naar Lamperne om Aftenen skulde bæres ind paa Stationen, gik Transporten gennem Bestyrerens Kontor med aabne Døre

til begge Sider, saa Petersen midlertidig maatte fortrække. Senere blev Lampernes Renholdelse forlagt til Loftet, hvor Budet om Vinteren i Hundekulde tilbragte det meste af Formiddagen med at gøre Lamper i Stand, til hans Fingre var krumme af Kulde. Der blev ingen Kupler slaaet itu, de grønne Papskærme kunde jo taale Stød, men de bevirkede ogsaa, at der rundt om i Apparatsalen herskede et idyllisk Halvmørke, saa man daarligt kunde se, at Personalet var »hvide Mænd«, men dette Tusmørke var maaske gavnligere for Øjnene end 400 Lys elektriske Lamper under Loftet.

Renligheden var ikke særlig fremtrædende, men passede godt ind i alt det øvrige. Linoleum var der ikke paa Gulvene, løse Brædder paa Kryds og Tværs dækkede over de Render, hvori Traadene laa, og som dannede livligt trafikerede Forbindelsesveje for Mus og Rotter. Over Vinduerne var der skønne grønne Gardinkapper af — Pap! Ruderne blev pudset engang imellem, dog ikke altfor ofte, og Maling blev kun anvendt, naar den oprindelige Maling var omtrent helt afslidt.

Trafiken var ikke større, end at Randers, Aalborg, Hjørring og Frederikshavn kunde staa paa én Linie. Fra Paris blev der modtaget 200 højst 300 Telegrammer i Døgnet, og med Libau ekspederedes der Morse, naar Overgangen paa Linierne var altfor stærk. Det hele havde et beskedent og pauvert Præg, men Telegrafisterne var førsteklases, de gav ikke op, men tog fat med

frisk Mod, selv om Ekspeditionen var vanskelig, det skulde gaa, om end det mange Gange gik smaat nok.

Møblementet paa Stationen stod i Rangklasse med Papgardinerne; den Gang var der ikke Tale om at ned-sætte en Kommission til Undersøgelse af, hvilke Stole, det var mest bekvemt at sidde paa for en Ekspedient. Der fandtes nogle faa Stole med Ryg, enkelte, som bar Spor af engang at have haft en Ryg, og Resten var Taburetter. Ens for dem alle var et solidt, blankslidt Lædersæde stoppet med Blaar, som paa Vetera-nerne blandt dem stak ud af de i Tidens Løb fremkomne Huller.

Til Nattévagtens Afbenyttelse blev en værkbruden Jærnseng opstillet i Apparatsalen, saa man kan forstaa, der skulde et godt Sovehjerte til, for at faa Søvn i den, særlig hvis »Schappe« — en nuværende Telegrafbestyrers Hund — havde fyldt den med Lopper! Hvis en af de to andre Nattevagter kunde undværes, lagde han sig paa det store Journalbord i Affaldsstrimler med et Viskestykke under Hovedet stoppet med samme Slags Materiale; i heldigste Tilfælde kunde han bjærge sig et tyndslidt Tæppe til at dække sig med.

Naar det var kolde Vinternætter, og Kakkelovnen ikke vilde trække, saa Temperaturen var lav med en sur Røg fra Kakkelovnen og Os fra Petroleumslamperne, kunde man saa dejlig rappe sig med Punchningen for blot nogenlunde at holde Varmen; men uafbrudt saa man langelig efter Uhret, om det ikke snart dagedes,

saa Afløsningen Kl. 8 nærmede sig. At faa noget varmt at drikke om Natten var der slet ikke Tale om. Der fandtes hverken Gas-, Petroleum- eller Spritapparater; man kunde medbringe sin Kaffeflaske og lægge den paa Kakkelovnen til Opvarmning; men saa skete det rigtig nok af og til, at man, bedst som man sad og arbejdede, hørte en spruttende Lyd fra Kakkelovnen. Det var Flasken, som havde fundet det for varmt og var revnet, medens Indholdet sydende gled ned ad Ovn.

Spisestuen var et lille etfags Hummer, hvis Vindue vendte ud mod Perrontaget. Rundt om Væggen var der Knagerækker, en Dør førte ind til Apparatsalen og en ud til Trappegangen. Herinde sad gamle Salling og rullede Telegrafstrimler op, ved hvilken Beskæftigelse han optog det meste af Pladsen ved et gammelt Fyrretræs bord, som bar Spor af engang at have været malet. Bag ham, midt i »Salen« fandtes et andet Bord, Mage til det første; i et Hjørne stod en Servante, ved den ene Væg var anbragt et Skuffeskab med 27 Skuffer, og Møblementet fuldstændiggjordes af nogle rygløse Stole. Drikkelse til Maden kunde de yngre tage af en Vandtønde, som fyldtes fra Brønden. I den samme Vandtønde anbragte de ældre Telegrafister deres Ølflasker til Afkøling om Sommeren, og det hændte da, at de, som drak Vand, fik nogle opblødte Øletiketter med i Købet. Det smagte da altid af Fugl! — Her skulde Personalet spise. Naar Værelset var fuldt, kunde der vel være en halv Snes Mennesker, og flere

saa meget længe om at sætte 2—3 Rundtenommer til Livs; naar det var besørget, og den Tilsynsførende viste sig i Døren, havde man arrangeret sig med sin Nabo og laant et Stykke Mad, det saakaldte »Skuebrød«, af ham. Med dette paraderede man paa sit Madpapir foran sig paa Bordet og holdt Kæberne i en langsom Gumlen. Paa den Maade slap man for at blive sendt ind og reddede nogle ekstra Minutter i det muntre Spiseselskab.

Inde i Apparatsalen kunde der dog ogsaa engang imellem forefalde en munter Scene. Saaledes kom engang Lauritsen, der passede de elektriske Sager i Kælderen, styrtende ind med Rædsel malet i Ansigtet. Medens han med begge Hænder holdt fast om det ene Bukseben, hoppede han op og ned udstødende vilde Hyl. Der blev stor Opstandelse, man troede, Manden havde faaet et pludseligt Vanvidsanfald, nogle behjærtede Telegrafister slog Kres om ham, og medens han udførte sin Indianerdans inde i Kresen, slap han sit krampagtige Greb om sit ene Ben. Ud af Buksebenet fo'r en stor Rotte, og nu var Turen til de andre at hoppe og danse, indtil den forvirrede Rotte midt under Hurlumhejen forsvandt i en af de mange Løbegrave i Gulvet.

Undertiden kunde en Del af Personalet føle Trang til en tvangfri Sammenkomst med Sold. Som Regel valgtes Jernbanehotellet dertil. Midlerne var naturligvis smaa, og der kunde ikke stilles større Festarrangementer

paa Benene. Lidt mere end det dagligdags skulde der dog være f. Eks. Musik. Man henvendte sig saa til Regimentsmusikken og lejede en — Trommeslager! Han besørgede paa sin Tromme den musikalske Underholdning, saa det kunde høres langt ud over Pladsen. Der blev baade danset og sunget til Trommehvirvlerne.

De unge kunde ikke altid faa Indtægter og Udgifter til at balancere. Udgifterne tog den Gang som nu for det meste tæten og kom ind som en smuk Nummer ét.

De ældre var heller ikke ukendte med dette Fænomen, og en af dem, M. C. Schmidt, forstod, at Tidens Krav var en Laanekasse, hvor man paa en hurtig og nem Maade kunde rejse en lille Kapital paa et Par Kroner. Laanekassen blev startet under megen Tilslutning. Schmidt var selvskreven Direktør og forestod baade Ind- og Udbetalinger; navnlig de sidste gav ham meget Arbejde. Det var dog ikke altid værdige Trængende, der søgte Hjælp hos Schmidt. En ung Mand kom en Dag og udbad sig i en øjeblikkelig Nødstilstand et Laan paa 1 Krone. Han fik Pengene, men Dagen efter mødte han ikke til Tjeneste. Bestyrer Petersen, der var som en Fader — om end en stræng Fader — for sine Børn, undersøgte Grunden til den unge Mands Udeblivelse og fik konstateret, den skyldtes Udskejelser med paafølgende Daarlighed for den i Laanekassen erhvervede Krone. Man erindre, at Konjunkturerne den Gang var saaledes, at 1 Bajer kunde faas for 7—8 Øre.

Schmidt fik sig en Røffel, fordi han ved at forsyne

de unge med Kapital satte dem i Stand til at leve over Evne og udsætte sig for Fristelsen til at skeje ud!

Trods alle de Narrestreger, de unge kunde finde paa, havde de dog, naar det kom til Stykke, en vældig Respekt for Bestyrer Petersen, og den, der stod for Tur til at skulle hente sig en Afrøfling hos Petersen, følte sig omtrent som en dødsdømt Forbryder. — En ung Mand havde været saa uheldig at gøre sig fortjent til en Irettesættelse og stillede efter Tilsigelse paa Eksekutionsstedet, Petersens Kontor.

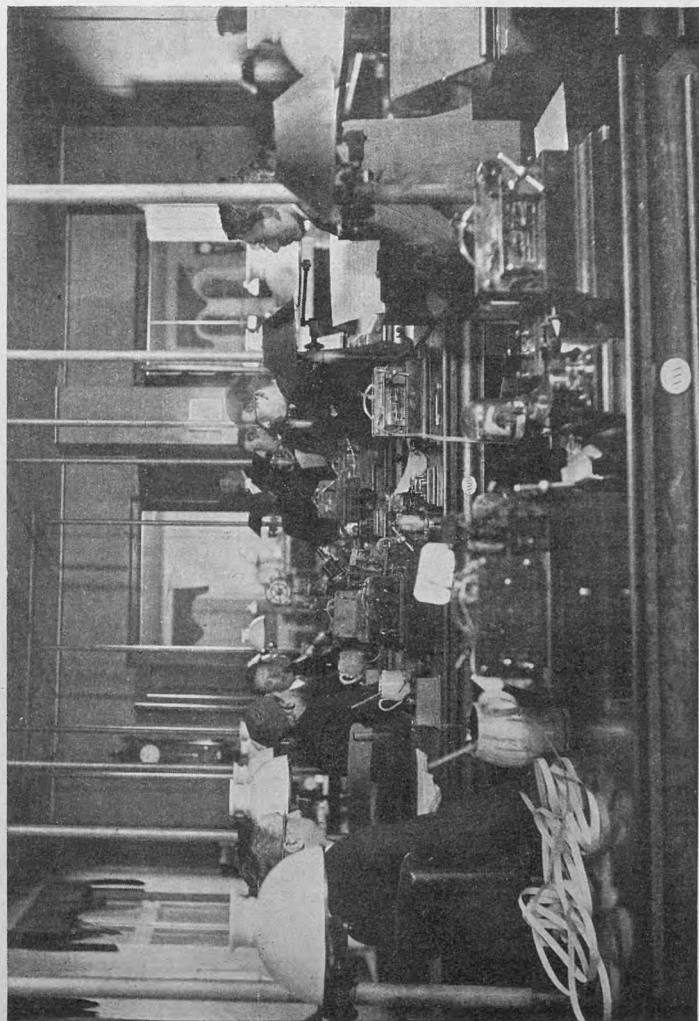
I sin Befippelse og Sjæleangst har han formodentlig glemte at banke paa, i hvert Fald aabnede han Døren og vilde til at gaa ind. Paa Kontoret var imidlertid en anden Synder ifærd med at blive afrøftet, og Petersen var selvfølgelig i Krigshumør. Da han derfor ser den unge Mand stikke Hovedet ind, tordner han ham i Møde: »Er De gal, kan De ikke se, jeg taler med nogen, gaa straks igen!«

Den unge Synder trak øjeblikkelig Døren til og blev skælvende staaende udenfor paa Maatten afventende at faa Foretræde. Saa stærkt havde imidlertid Sindsbevægelsen og Skrækken virket paa ham, at det just ikke var løbet ham koldt ned ad Ryggen, men tværtimod! I hvert Fald var Maatten, hvor han stod, bleven vaad!

Nattevagten kunde være lumsk kedelig for den, der havde Vaagevagten og sad alene i Apparatsalens forholdsvise Stilhed.

Engang, da Østerbye sad hensunken i en halv Døs





### Fredericia Station i Slutningen af Firserne.

Det ældste Lokale paa Fanegaarden. Stationen havde sit eget Elektricitetsværk, som dog ofte svigtede, hvorfor man i Reserve havde Gastlamper. Disse var heller ikke at stole paa, og hver Aften blev der for en Sikkerheds Skyld sat Petroleumslamper frem paa Bordene. I Forgrunden til venstre ses: *Miltersen, Carl Fryd og Naumann, Til højre: Holt, C. V. Hansen, N. Nielsen og Overtelegrafist Rasmussen.*

fremkaldt af Stilheden og den regelmæssige Lyd af Uhrene og Gaslampernes Syden, hører han pludselig en Stemme bag sig sige: »God Aften!« Det giver et Sæt i ham, han vender sig, ser et sort Fjæs stirre sig i Møde og falder besvimet ned af Stolen.

Skorstensfejeren, thi ham var det, som var kommen, uden at Østerbye havde hørt det, for at rense Kami-  
nen, fik travlt med at purre de andre Nattevagter ud, og ved forenede Kræfter lykkedes det dem at kalde Østerbye til Live igen.

---

Bestyrer Petersen døde 1892, og med ham afsluttedes en indholdsrig og interessant Periode af Fredericia Stations Historie. Bag Petersens tilsyneladende barske og noget kantede Væsen skjulte sig et varmt Hjærte. Han var en udmærket Administrator, og han kom godt ud af det med sit ofte noget urolige Personale. Han klagede aldrig over sit Personale til sine Overordnede, og han taalte heller ikke, andre klagede, i saa Fald stod han paa dets Parti og forsvarede det. Han var forøvrigt en ensom Mand, ugift som han var, og som saa mange, der vanskeligt kan slutte sig til Mennesker, havde han kastet sin Kærlighed paa Dyrene; hans største Lykke var vel, at han gik bort, inden Tiden løb fra ham.

Det var i Petersens Tid, at den danske Telegrafist erhvervede sig sit Ry for Dygtighed, et Ry, som senere Tider desværre har slidt stærkt paa!

---

## JYDSKE STATIONER I 1864.

DA FJENDEN RYKKEDE FREM. — 2000 MAND PAA STATIONEN. — TELEGRAFISTEN SOM MARKØR. — FALSKE ISOLATORER. — TELEGRAFBESTYREREN TAGET TIL FANGE. — FJENDEN PAA SKOVBAKKEN VED AALBORG. — EN SKILDVAGT TIL AT PASSE PAA PERSONALET. — ØRSTED OG KEJSER NAPOLEONS BELØNNING PAA 60,000 FRANCS.

I Krigsaaret 1864 fik den da endnu ganske unge Telegraf Lejlighed til at prøve sine Kræfter paa de ikke altid lette Opgaver, der blev stillet den. Navnlig de jyske Stationer maatte gennemgaa en Del under Fjendens Fremrykning sydfra helt op til Aalborg.

Telegrafbestyreren maatte i de fleste Tilfælde handle efter Konduite, naar Fjenden besatte den By, hvor Stationen fandtes; han skulde blive paa sin Post til det sidste Øjeblik for at sende Meddelelser om de fjendtlige Troppers Bevægelser, og han skulde saa vidt muligt sørge for, at Telegrafapparater og andet af Stationens Inventar ikke faldt i Fjendens Hænder. Naar han endelig maatte rømme Stationen, havde han Ordre til at stikke Kassebeholdningen i Lommen og i Kassebogen kvittere for, at den var indsendt!

Enkelte Telegrafbestyrere blev helt konfuse under den vanskelige Situation. En ulykkelig Bestyrer i

Sønderjylland telegraferede flere Gange med kortere Mellemrum til Faber, om han maatte bryde op, men Faber var ubønhørlig og svarede hver Gang paa sin djærve Maade: »Nej Gu maa De ikke nej!«

En vestjydsk Bestyrer blev saa befippet, at han telegraferede: »Nu har 2000 Østerrigere besat Stationen«. — Der skulde en stor Station til at rumme den Besætning, men han mente vel Byen.

Flere af Telegrafbestyrerne blev taget til Fange og maatte tilbringe længere Tid i Fangenskab, og en enkelt var endog ved at blive skudt, fordi han havde passet sin Tjeneste saa godt, at de Danske havde faaet Underretning om Fjendens Bevægelser.

De Krigstelegrammer, som de jydske Telegrafbestyrere sendte Faber, giver et livligt og levende Billede af Forholdene og Begivenhederne paa den Tid.

Den 10. Marts melder Vejles Bestyrer fra Aarhus, at Vejle maatte forlades Torsdag d. 8. paa Grund af Fjendens Fremrykning. I den første Vogn kørte Salling, i den anden var Apparater, Dukumenter, Schmidt og Krarup (Bestyreren), i tredie Vogn fandtes Batterigenstande og Løjtnant, Telegrafist Tranberg samt en Mand fra Flensborg, som T. havde antaget til Assistance.

Stationens Papirer og Bøger maatte ikke falde i Fjendens Hænder, derfor samledes de i en Sæk, der, hvis en Granat skulde beskadige Hest eller Vogn, kunde tages foran paa Hesten af en eskorterende Ordonnants.

Alle Vognene skulde samles i Constancias Kro mellem Horsens og Vejle. De mødte ogsaa alle, men Tranberg manglede paa den tredie Vogn. Hans Tjener forklarede, at midt paa Vejle Nørregade var Vognen gaaet itu; der blev skaffet en anden Vogn, men der var ikke Tid til at tage alt med, en Kasse Batterigenstande m. m. maatte efterlades. Skræder Vium i Vejle lovede at tage sig af det efterladte.

Løjtnant Tranberg vilde hellere ride og var gaaet ud i Byen for at faa en Hest.

Bestyrer Krarup antog, Tranberg var bleven forsinket eller afskaaret, og fortsatte Retræten til Horsens. Næste Morgen indfandt Tranberg sig. Han havde erholdt et Strejfskud bag Øret og havde opholdt sig saa længe i Vejle, at han var bleven afskaaret. Saa var han gaaet op paa Henrichsens Hotel og havde spillet Rollen som Markør, og om Natten undslap han med en Baad, der kostede ham 15 Daler, til Damgaard Strand. Han havde mistet sin Tegnebog med Penge! — Om det var under Beskæftigelsen som Markør ved Billardet, meldes der intet om.

Bestyrer Krarup havde forøvrigt haft en genial Idé, som han foreslog Faber at udføre, naar Vejle maatte forlades. Den gik ud paa at opsætte falske Isolatorer. Han gennemborede Isolatoren foroven og loddede en tynd Jernstang til det Stykke af Bøjlen, hvor Klokken var befæstet. Traaden kom derved til at hvile umiddelbart paa Jærn, og naar Fjenden saa benyttede Tele-

grafen, vilde Strømmen gaa i Jorden i Stedet for i Linien.

Den 27. Marts melder Telegrafbestyrer Jermin i Aarhus: Fjenden stod i Aftes i Højde med Skanderborg og lidt nord derfor, hvorfra han skal have skudt efter vor Patrouille. Vore i Aftes i Skanderborg. I Dag »siges« her, at Fjenden viser sig med stærkere Patrouiller henimod Horsens gamle Landevej og imod Silkeborg ad Viborg gamle Landevej. Alt her roligt.

Den 28. Marts samme: I Gaar Eftermiddag 3 preussiske Husarer i Skanderborg. Kort Ophold, holdt paa Torvet uden at sidde af. Købte Hvedebrød.

Samme senere paa Dagen: Paalideligt: Fjenden har forladt Horsens og Vejle i største Hast (kørende) og trækker imod syd (formentlig ud af Jylland). Kongen kom her i Gaar Formiddag og rejste Kl. 1 via Randers til Hovedkvarteret.

Den 11. April samme: Fjenden erholdt i Horsens i Gaar 70 Tdr. Hvede, 1000 Tdr. Havre, 20 Køer, Tobak, Cigarer, Vin, Brændevin, Flæsk osv. Fjenden 3 Døde 1 Saaret.

23. April Kl. 10<sup>45</sup> Eftm. samme: Fjenden staar i Hørring—Astrup—Kithuset. Venter Opbrudsordre i Dagingen. Alt ordnet, naar blot Kommandanten ikke lader os i Stikken.

23. April samme: Station Skanderborg ophævet Kl. 4 i Morges. Det mobile Apparat med Tilbehør forbliver indtil videre i Spørring. Thorkildsen og Kofod gaar

til Becks Assistance i Randers. Fjenden antages ikke i Skanderborg endnu. Alt her ordnet til Opbrud, som kun sker efter Ordre fra Kommandanten og i hans mulige Fraværelse af Stiftamtmanden. Penge ventes anviste i Aalborg eller Hobro.

24. April Kl. 3<sup>39</sup> Form. samme. Nu bryder Station Kl. (?) af. Station Silkeborg venter at holde sig, til Aarhus bryder op. Melding eller Ordre synes ikke at faas. Nu gaar jeg selv til Kommandanten. Fjendens Styrke mod Nord 9000 Mand foruden 15,000, til hvilke er bestilt Kvarter i Vejle.

24. April Kl. 9<sup>10</sup> Form. samme. Stationen holdes endnu. Fjendens Stilling ubekendt paa Grund af Taage.

24. April Kl. 7<sup>20</sup> Eftm. samme. Station Silkeborg ophævet. Aarhus ophæves maaske i Aften og forlægges til Spørring Kro.

25. April Kl. 12<sup>15</sup> Form. samme. Station Aarhus ophæves Kl. 1 i Nat. En provisorisk Station etableres i Spørring, hvor den næppe kan holdes til Aften.

26. April samme. Fjenden har i Dag været i Koldt og formodes nu ved Jeræm (Skanderborg—Randers gamle Landevej) omgaaende i vestlig Retning. Utilgiveligt Virvar med Kommandanten. Overvagtmester Madsen har derfor faaet Ordre af Sylow til at give os Opbrudsordre. Madsen nu givet Ordre, at Stationen skal være beredt paa at bryde op snart. Fjenden formodes at ville gøre en bueagtig Bevægelse og samtidig tage Viborg, Randers og Aarhus.

26. April samme. Fjenden har i Eftermiddag Kl. 5 besat Silkeborg med Infanteri (kørende) og Kavalleri. Styrken heroppe angives til 10,000 Mand, som efterfølges af andre 10,000, til hvilke der er bestilt Provisioner i Horsens i Morgen.

Den 23. April melder Rostrup i Varde: I Følge Faurschous Meddelelse hertil er Ribe i Dag Kl. 8<sup>1/2</sup> Form. blevet besat af Fjenden. Saa vidt vides er det østerrigsk Kavalleri og Infanteri.

Den 29. April Kl. 11<sup>10</sup> Form. samme. Den 27. Eftm. Kl. 3. meldte Ribe, at Tyskerne var ved Plantagen. Posten, der returnerede i Nat hertil, meldte, at Ribe var besat med 300 Mand østerrigsk Infanteri (Tyrolerjægere) samt noget Kavalleri.

I Følge senere Meddelelse har Fjenden atter forladt Byen og bortført den konst. Amtmand, Borgmesteren, samt Telegrafbestyrer Faurschou til Kolding som Arrestanter.

Telegrafstationen blev molesteret, og Pæle nordfor Byen omhuggede.

Den 16. Maj samme. Jeg skal herved tillade mig at meddele, at ca. 2000 Mand af Brigaden Nostitz, der er indkvarteret i Varde, i Gaar bemægtigede sig Telegraflokalet opsatte et Apparat og korresponderer nu med Ribe, Tønder og Flensborg og vil formodentlig i Morgen have Forbindelse med Ringkøbing.

---



Telegrafbestyrer Grønbech Faurschou fra Ribe var i tysk Fangenskab fra den 27. April. Han skrev flere Gange til Faber om Penge til sin Forplejning og om at udvirke hans Frigivelse. Faurschou havde gemt Borde og Apparater samt Regnskabssager, før Fjenden kom, og han blev bortført, fordi han ikke vilde opgive, hvor de var gemt. I et Brev til Faber d. 27. Maj skrev han fra Fangenskabet . . . »Hvormeget jeg end beklager at maatte forvolde Statstelegrafen denne Udgift (3 Daler daglig i Diæter under Fangenskabet), har jeg dog intet at bebrejde mig med Hensyn til de Omstændigheder, som har hidført samme. Tværtimod tror jeg at turde udtale, at jeg i min ringe Stilling har lagt al den Konduite for Dagen, som med Rette kan forlanges af mig, og jeg formener at have været i en meget vanskelig Situation. Jeg har siden den 8. Februar ikke et Øjeblik været sikker for Fjenden og har dog næsten uafbrudt holdt Stationen i Gang og (maaske) derved ikke bidraget lidt til 4. Divisions fuldstændige Sikkerhed.

Efterat Fjenden engang — den 6. April — alvorligt har hjemsøgt Stationen og, som han troede, gjort mig aldeles uskadelig, har jeg dog endnu i 3 Uger derefter skønt med mangelfulde Apparater ofte uden Skriveapparat afsendt og modtaget samtlige til og fra Stationen gaaende og kommende Telegrammer. At jeg endelig blev attraperet, var noget, der ikke kunde undgaas, og da man ved min Arrestation stillede mig

Alternativet om enten at udlevere Apparater og Telegrammer eller blive bortført, kunde jeg naturligvis ikke et Øjeblik være i Tvivl om Valget.

Jeg blev altsaa arresteret og navnlig det første Døgn behandlet med megen Haardhed, slap med Nød og Næppe for Mishandling af min egen Stok — til stor Lykke baade for mig selv og for Angriberne — og blev den næste Morgen bortført til Kolding, hvor jeg i de første 4 Døgn var i Fængsel med Jærnstænger, baade for Vindue og Dør foruden en højst overflødig Skildvagt«.

Faber svarede ham, at han paaskønnede hans Forhold og vilde gøre alt for at faa ham frigivet, ligesom han ogsaa vilde støtte hans Ønske om Diæter under Fangenskab.

Faurschou var i Fangenskab i over 3 Maaneder og blev først frigivet i Begyndelsen af August 1864.

Den 28. April melder Schiøtz i Randers. Ankom i Aftes til Aarhus. En fjendtlig Patrouille var der omtrent Kl. 6<sup>1</sup>/<sub>2</sub>. Byen ventes besat i Morgen. Viborg i Tirsdags, Forbindelsen afbrudt omtrent Kl. 11 Form. Hans Forposter dér staar i Dag ved Hammershøj.

28. April Kl. 11<sup>40</sup> Eftm. samme. Ved Stafet bringes det Budskab, at Fjenden kommer fra Aarhus hertil i Morgen. Station Randers hæves derfor. Station Aalborg bedes underrette Generalen. Korrespondancen med Stationer vest for Hobro standset.

Carstensen, Holstebro, melder, Stationen ophævet den

1. Maj, og Apparater, Batterigenstande, Kassebog og Regnskabssager samt Arkivet under Ledsagelse af Telegrafist Zahle sendt nordpaa over Limfjorden til Thyholm til en Bekendt af Bestyreren, Pastor Christophersen, med Anmodning om at opbevare det.

Fra Uttrup meldes d. 5. Maj, at Fjenden er rykket frem ad Hobro-Aalborg Vejen og marcherer mod Aalborg efter at have overnattet ved Støvring og Omegn. Der skønnes at være 1400 Mand. Fra Aalborg udsendte han straks Patrouiller mod Øst og Vest. Paa Møllebakken opkørte han et Par Kanoner, hvorfra han ved Granatild maalte Afstanden til Skandsebakken og Skandserne ved Lindholm.

Fjenden opkastede den 7. Maj en Skandse paa Skovbakken og en paa en Bakke nordost for Signalbakken. Aalborg meldte, at alt var bragt over i Sundby. Der havde været et Sammenstød sydfor Rold Skov.

Den 13. Maj telegraferer Schiøtz: Endnu ingen Forbindelse med Aalborg. Antager Preusserne har taget Stationslokalerne og 1 Linie i Brug.

---

Borgmester Sylow i Skanderborg beklagede sig til Faber over, at Forbindelsen med nogle Stationer var afbrudt, og at der ikke var Nattjeneste paa forskellige jyske Stationer. I den kommanderende Generals Navn havde han paalagt at holde Varde, Ringkøbing og Holstebro aabne om Natten.

Faber svarede ham: Telegrafvæsenet vilde selv gøre alt, hvad menneskelige Kræfter formaar og lidt til for at være Arméen nyttig. Men det bør bemærkes, at et stort Antal af vort Personale er gaaet i Krigen, og vi kan ikke udskrive Telegrafister, saaledes som man kan udskrive Soldater.

---

Efter en Inspektion, Faber havde foretaget i Begyndelsen af Krigen paa Augustenborg Station, sendte han følgende Skrivelse til Stationen: »Det er nu anden Gang, jeg har truffet Personalet sovende om Natten. At det kan ske i disse farefulde Tider, rober en utilgivelig Sløvhed. Den, der atter gør sig skyldig i denne Forseelse, vil øjeblikkelig blive afskediget eller fjernet«.

Det viste sig, at den, der havde Nattevagt, havde kaldt forgæves paa Fredericia til Kl. 2 og var siddende ved Apparatet falden i Søvn; men han mente ikke at have sovet over 25 Minutter.

Faber lod sig dog ikke formilde af denne Undskyldning, men svarede i en ny Skrivelse bl. a.: . . . Naar jeg ikke paa anden Maade kan faa holdt Orden, vil jeg anmode Overkommandoen om at sende en Skildvagt til at passe paa Personalet«.

---

Krigstelegrafen blev nedlagt i Slutningen af 1864, og der blev af Kommandoen udtalt en Tak og Anerkendelse til Telegrafdirektoren for den virksomme, betydelige og særdeles beredvillige Understøttelse, Statstele-

grafen under hele Felttoget havde ydet Arméen, uden hvilken Understøttelse det ikke vilde have været Krigstelegrafens muligt at udføre de Arbejder, der havde været den paalagt.

Faber blev af Krigsministeriet indstillet til at blive Dannebrogsmænd og erholdt Meddelelse om at være benaadet med denne Dekoration i December 1864.

Den franske Regering havde i 1857 foreslaaet, at alle de europæiske Regeringer, der paa deres Territorier benyttede den elektro-magnetiske Telegraf, i Forning skulde give Amerikaneren Morse, som Opfinder af det ved Telegraferingen almindelig benyttede System, en Belønning.

Da Forslaget blev sendt Faber til Erklæring, svarede han, at naar man vilde belønne Opfindelser af denne Art, vilde der være flere Mænd, der havde lige saa store Fortjenester af den praktiske Telegraf som Morse. Den bayerske og engelske Regering kunde med ligesaa stor Ret forlange Belønning til Tyskeren Steinheil og Englænderen Wheatstone.

Faber ønskede dog, at Danmark skulde tage samme Standpunkt, som de med Danmark ligestaaende Regeringers Repræsentanter.

Det var, udtalte Faber, glædeligt, at Spørgsmaalet kom frem om Belønning af den Slags Opfindelser, thi derved opstod en sjælden gunstig Lejlighed til at udvirke en Anerkendelse af H. C. Ørsteds store og udøde-

lige Fortjeneste som Elektromagnetismens Opdager paa en Maade, der kunde komme hans Enke og Børn til Gode. Ørsteds Opdagelse stod ene isoleret og ophøjet og havde i den Grad betinget den elektriske Telegrafs Opkomst og de dertil hørende Opfindelser, at det maatte anses af alle som den største Urimelighed og Fornærmelse mod Ørsteds Minde at forbigaa hans Efterladte paa samme Tid, som man enedes om en Belønning til Morse. Faber forventede, at den danske Regering vilde udtale et Ønske overfor den franske Minister, om at Sagen maatte komme frem ved Forhandlingerne og føre til et for Fædrelandet ærefuldt Resultat. Ørsted havde, medens han levede, gjort flere Skridt for at opnaa en af Kejser Napoleon den Første udsat Pris af 60,000 Francs, men fik kun en Medaille.

Det lykkedes dog heller ikke senere trods Bestræbelserne derfor at skaffe Ørsted den af Kejser Napoleon udsatte Pris eller blot en Del deraf.

---

Ørsteds Fædreland har imidlertid arbejdet sig frem til at være et af de forende Lande paa Telegrafens Omraade og hævder saaledes med Ære den Glands, han ved sin epokegørende Opdagelse kastede over Danmark, og som den danske Statstelegraf forhaabentlig ikke blot vil bevare, men yderligere forøge ved bestandig at være i første Række, naar det gælder Forbedringer og Opfindelser til Fuldkommengørelse af Telegrafens.

